

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa : 1

11 Nisan 2016 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.35

BAŞKAN: Ayşe KEŞİR (Düzce)

BAŞKAN VEKİLİ: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

SÖZCÜ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

KÂTİP: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

----- 0 -----

DÜZCE VALİSİ ALİ FİDAN - Komisyon üyesi çok kıymetli milletvekillerimiz, Komisyon çalışmalarına destek veren değerli uzmanlar, ilimizden bugünkü toplantıya katılan çok değerli temsilciler; öncelikle hepinizi sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum, ilimize “Hoş geldiniz.” diyorum.

Milletimizin istikbali, toplumun huzur ve saadeti için çok büyük önem arz eden aile bütünlüğünün güçlendirilmesi konusunda ilimizde böyle bir toplantının tertip edilmesinden dolayı emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Toplantının hayırlı sonuçlar getirmesini, hayırlara vesile olmasını diliyorum. Hepinize tekraren “Hoş geldiniz.” diyorum. Kısa bir değerlendirmem olacak ama akabinde şey yapacağım, başarılı bir toplantı diliyorum.

BAŞKAN - Sayın Valim, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, çok kıymetli uzmanlarımız, iki gündür çok yordduğumuz uzmanlarımız –iki gündür seyahat hâlindeyiz- toplantımıza, davetimize icabet edip gelen Düzce’den çok değerli misafirlerimiz, kıymetli basın mensupları; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Aile Bütünlüğünü Araştırma Komisyonu olarak yaklaşık üç aydır çalışıyoruz. Komisyonumuz geçici ve süreli bir komisyon. Parlamentoda her dönem bir araştırma komisyonu kuruluyor, bu verilen süre içinde çalışmalarını tamamlayıp bir rapor yayımlıyor. Rapor da sorun ve çözüm önerilerine yönelik, daha çok yasama faaliyetlerine dönük bir çalışma bu ama bununla birlikte biz bu Komisyonda biraz yürütmeye de önerilerimiz olacak, bazı mekanizma çalışmalarımız var. Bu kapsamda 17 üyeden oluşuyor Komisyonumuz; iktidar, muhalefet, dört partinin ortak önergesiyle, imzasıyla kurulmuş bir komisyon. Bu anlamda 16 toplantıyı Ankara’da gerçekleştirdik. Buna benzer tüm toplantıları Ankara’da grup grup yaptık, işte aile mahkemesi hâkimleriyle bir gün toplandık, avukatlarla, diğer kamu kurumlarıyla, üniversitelerle; yapılan araştırmaları dinledik, 16 toplantıyı Ankara’da gerçekleştirdik. Akabinde de alan ziyaretlerimize başladık. Türkiye’nin farklı bölgelerini ziyaret ettik, Karadeniz, Akdeniz Bölgesi, Doğu, Güneydoğu, Marmara Bölgesi. Amacımız şuydu: Aileye ait, özellikle sosyal bilimlere ait sorunlar yerelde bazen farklılık arz edebiliyor, bu farklı sorunların bazen de çözüm önerileri farklı olabiliyor, beklentiler. O anlamda, bu ziyaretleri gerçekleştirdik. Dün İstanbul’daydık, buna benzer üç oturum yaptık. Çünkü, İstanbul büyük bir şehir, beklentileri farklı ve sorun alanları farklı. Ağırlıklı olarak da medya temsilcilerini dinledik çünkü aile bütünlüğü dediğinizde genelde medyaya yönelik de çok eleştiri alıyorduk. O anlamda, onlarla da istişarelerimiz oldu. Bugün de Düzce’de, hem bölgenin... Düzce’nin demografik çeşitliliği çok kıymetli, bu demografik çeşitlilikten kaynaklanan farklı bir özellik var mı? Bu anlamda beklentiler ne? Çözüm önerileri ne? Böyle bir toplantıyı bugün burada gerçekleştireceğiz.

Sayın Valim başta olmak üzere bu toplantının hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Öncelikle, toplantıya başlamadan evvel bugün burada olan Komisyon üyesi arkadaşlarımızı sizinle tanıştırmak istiyorum.

Başkan Vekilimiz, Burdur Milletvekilimiz ve içimizdeki en kıdemli milletvekili, buyurunuz.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Saygıdeğer Valim, Çok Kıymetli Başkanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli konuklar, hanımefendiler, beyefendiler; ben de hepinizi saygıyla ve hürmetle selamlıyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa : 2

Burdur milletvekiliyim, diş hekimiyim. Başkanımın söylediği gibi dört dönemdir milletvekilliği nasip kısmet oldu, gayret gösteriyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu dönemde, 26'ncı Dönemde kurulan ilk komisyon. Gerçekten araştırma komisyonu kurulduktan sonra üç aylık süreç içerisinde toplantılarımıza baktığımız zaman ne kadar önemli ve ehemmiyetli bir komisyon olduğunu gördük. Tüm toplantılar neticesinde vardığımız -bundan sonraki süreç tabii ki devam edecek ama- gördük ki yapılması gereken, karar alınması gereken birçok konu var; hukuk alanında var, eğitim alanında var. Bunlardan da kısa süre içerisinde, Komisyonumuzun raporları sonrasında netice alacağımızı düşünüyorum.

Ayrıca, Başkanıma da çok çok teşekkür ediyoruz. Araştırma Komisyonu Başkanı olarak çok keyifli ve verimli çalışmalarını hep beraber gerçekleştirdik. Gerçekten, çok huzurlu, güzel komisyon çalışmalarını yaptık. Ben, şahsına çok çok teşekkür ediyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Merhabalar. Milliyetçi Hareket Partisi Aydın Milletvekiliyim.

Öncelikle, Sayın Valimize, misafirperverliğine ve siz değerli Düzeltilere burada olduğunuz için, değerli katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Bu çalışmalara başladığımızdan bu yana bize eşlik eden, emek veren çok değerli uzmanlarımıza da teşekkür ediyorum. İnşallah, çok güzel bir toplantı olacağını umuyorum. Ben psikolojik danışmanım, kognitif ve davranışçı terapistim. Aile danışmanlığı, evlilik ve çift terapileri alanlarında uzman olarak çalıştım. Konuya yakından ilgiliyim, aile bütünlüğüyle ilgili olarak. İnşallah, bu toplantıdan da çok verimli sonuçlar alacağımızı düşünüyorum. Diğer toplantılarımızda da çok güzel istişarede bulduk, çok iyi fikirler aldık. Bunları raporlarımıza yansıtacağız ve inşallah, toplumumuzda ailemizle ilgili, ailemizin bütünlüğünü etkileyen sorunlar üzerinde çalışarak bu sorunları mümkün olduğu kadar en aza indirgeme ve bir kısmını da ortadan kaldırma şansımız olursa çok güzel olacak. İnşallah, bu konuda başarılı oluruz. Bizim Komisyonumuzla ilgili bazen yanlış anlaşılma oluyor çünkü uzun adımda boşanmaların sebeplerini araştırma da var. Amacımız boşanmaları tamamen ortadan kaldırmak değil ama mümkün olduğu kadar ailelerin dağılmasını engellersek ve özellikle çocuklarımızın üstün yararına, sağlıklı evlilikler ve evlilik sonrası sağlıklı ilişkiler oluşturmayı başarırız, zannediyorum, birçok toplumsal sorunun önüne de geçeceğimizi düşünüyorum.

Sizlerle birlikte olmak çok güzel. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Valim, Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, Düzc'den katılan değerli katılımcılar ve Komisyonumuzun çok saygıdeğer uzmanları, basınımızın değerli temsilcileri; AK PARTİ Afyonkarahisar Milletvekiliyim. Ankara'da serbest avukat idim. Bu Komisyon münasebetiyle yaklaşık üç ayı aşkın bir süredir arkadaşlarımızla Türkiye'nin her yerinde çalışıyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi aile bütünlüğünü etkileyen hususları ve özellikle boşanmayla ilgili sebepleri araştırma görevini verdi Komisyonumuza. Komisyonumuza katılan siz değerli katılımcılardan, özellikle uygulamacı arkadaşlardan řu konulardaki görüş ve düşüncelerini, önerilerini istirham ediyorum. Bilhassa boşanma davası süreçlerindeki Medeni Kanun'dan kaynaklanan sorunlar var mıdır? Varsa nasıl bir düzenlemeyle bu konuyu daha iyi çözebiliriz? 6284 sayılı Kanun'dan, bilhassa evden uzaklaştırma tedbiriyle ilgili mahkemede aile hâkimi arkadaşımız, emniyet ve jandarmamızın bu konudaki uygulamalarından kaynaklanan sorunlar nelerdir? Çocukların icrayla tesliminden kaynaklanan sıkıntılarda hangi çözümü üretirsek daha doğru olur? Aile hekimliği ile aile danışmanlığını bir arada, birleştirmekle ilgili nasıl katkılar olur? Bu ve benzeri konularda... Biz çok daha fazla konu tespit ettik ancak sizler de bilhassa uygulamada gördüğünüz somut önerileri sunarsanız, burada da olabilir, "Ben bugün yetiştiremedim, zaman yetmedi, tam

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa : 3

ifade edemedim.” dediğiniz hususları da yazılı olarak Komisyonumuza gönderdiğinizde mutlaka bunları uzman arkadaşlarımız, bizler değerlendireceğiz ve rapora geçeceğiz. Amacımız kendimize kısa, orta vadeli hedefler koyup mevzuat değişikliği yapabileceğimiz... Çünkü, dört parti müşterek bir komisyon kurulması için teklif verdi. Komisyonun raporlarının çok önemli bir kısmı da yani bugüne kadarki konuşmalarımızla, oy birliğine yakın sonuçlarla fikirler üreteceğimiz kanaati var. Belki kısmen ayrılacağımız yerler olabilir ama önemli bir kısmında partilerin milletvekilleri aynı düşüneceğine göre Genel Kurulda da işin çözümü daha kolay olacaktır kanaati var. Uygulamaya yönelik, idareye yönelik tedbirlerimizi de, bunları raporlarımızda belirteceğiz. Bu hususu dikkate alarak arkadaşlarımız sunumlarında somut öneriler getirirse daha faydalı olur diyorum.

Teşekkür ediyorum.

ERGÜN TAŞCI (Ordu) – Yirmi iki yıla yakın kamuda çalıştıktan sonra Ordu Milletvekili olarak Mecliste görev yapmaktayız.

Öncelikle, Sayın Valim başta olmak üzere, sıcak ilginiz ve ev sahipliğiniz için teşekkür ediyorum.

Komisyon Başkanımız da ocak ayından itibaren Komisyon üyeleriyle beraber gerçekten, Meclisin de ilk araştırma komisyonu olması nedeniyle ve konunun önemine binaen, dört aydır çok yoğun bir çalışma içerisindeyiz. Meclisteki çalışmalarımıza bu anlamda katkı sunabilecek bütün tarafları, Meclise gelerek dinleme fırsatı bulduk. Hem bir okul gibi oldu bizim için hem de Türkiye'nin ve büyük milletimizin gücünü daha iyi, sağlam kılabilmek için evet, güçlü bir aileye ihtiyaç var. Bizim en güçlü yönümüz olan ailenin -malum iletişim çağındayız- yaşanan sorunların çözümüne ilişkin çok ciddi bir çalışma yürütüyoruz ve bu çalışma rapora bağlandığında inşallah, bu yaz Türkiye'de herkesin konuşabileceği, okuyabileceği ve tartışabileceği bir çalışmayı çıkarmak istiyoruz.

Dolayısıyla, buradayız, bu güzel şehirde, bu güzel mekânda. Az önce Ali Bey'in de ifade ettiği gibi, nedir sorunlarımız, nedenleri ve sonuçları üzerine inşallah, Türkiye'nin hayrına, milletimizin hayrına ve mutluluğuna katkı sağlayabilecek bir çalışmanın şu anda paydaşı durumundasınız. Sizlerden burada bilginizi, yaşadıklarınızı ve tecrübenizi bizimle paylaşmanızı istiyoruz.

Tekrar ilgi ve destekleriniz için teşekkür ediyoruz. Sağ olun, var olun.

BAŞKAN - Evet, değerli katılımcılar, Komisyonumuzda -Ali Bey de bahsetti- bazı önceliklerimiz var. Sorun başlıkları yaklaşık üç aydır yaptığımız toplantılarda ortaya çıktı. Birkaç rakamı sizinle paylaşmak istiyorum, yani, çerçevemizi belirlemek adına: Türkiye'de 2015 yılı itibarıyla 600 bin evlilik gerçekleşti, 130 bin de boşanma. Bu 130 bin boşanan, aşağı yukarı tabii geçmiş yıllara sarıh bir boşanma söz konusu ama şöyle de bir veri var elimizde: Boşananların bir kısmı, daha doğrusu boşananların yüzde 73'ü tekrar evlilik yapıyor. Doğaldır çünkü Türk toplumu evliliğe meyilli bir toplum sosyolojik olarak ama bu yüzde 73'ün yüzde 12'si boşandığı eşiyile evleniyor. Bu da aşağı yukarı yıllık ortalamaya vurduğunuzda 10-11 bin çift ediyor. Şunu diyebiliriz: Hızlı boşanıyor ki tekrar boşandığı eşiyile evleniyor. O anlamda, bu hızlı boşanma sürecini göz önünde bulundurmamız önemli.

İkinci bir konu, Ali Bey'in bahsettiği Komisyonun ilk günü gündemimizde olan bir konu. Velayeti alan tarafın, çocuğu diğer tarafa, diğer eşe kişisel ilişki tesisi oluşmadığı zaman İcra Kanunu marifetiyle, icra marifetiyle çocuğun kişisel ilişki tesis edilmesi diğer ebeveynle. Bu, 21'inci yüzyılın Türkiye'si'ne hiç yakışmayan bir durum, çocuk açısından ciddi travmatik bir durum. Bu iki konu daha toplantıya başlarken, ilk gün gündemimizdeydi bizim. Zaman içinde farklı konular da gündeme geldi, Ali Bey bahsetti onlardan. Şöyle bir kaygımız yok: Aman, ne olur, her şeye rağmen, bu ilişki sürdürülsün. Böyle bir şey yok zaten. Sürdürülmeyen bir ilişki sürdürülmüyor ama şu da gerçek Türkiye'deki -avukatlarımız da birazdan söyleyecek belki- boşanmaların kahir ekseriyeti çekişmeli geçiyor. İnsanlar o

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 4

çekişmeli boşanma sonucunda hem velayette anlaşıyor hem mal paylaşımında anlaşıyor ve bu süreçte hele çocukları varsa çok yıpranmış, örselenmiş bir ilişkiyle devam ediyorlar hayatlarına ve o çocuklar için sağlıklı bir ebeveyn olamıyorlar. Bu anlamda bir mekanizmaya, bir sosyal destek mekanizmasını, bir sosyal hizmet mekanizmasına ihtiyaç olduğu aşikâr. Aile Bakanlığı bu anlamda bir pilot çalışma yaptı, önemli bir çalışma, verilerini biz Ankara'da dinledik, son derece sağlıklı verileri, geri dönüşleri var. Muhtemeldir ki bunun yaygınlaştırılması konusunda bir görüş oluşacak Komisyonumuzda zaman içinde.

Kabaca çerçeveyi çizdim ama Düzce özelinde, Sayın Valime vereceğim şimdi sözü, bize bu alanda, çalıştığımız alanda... Ha, şunu da söyleyeyim: Sadece aile dediğimizde biz Komisyon olarak kadın ve erkek, karı-koca ilişkisini anlamıyoruz. Genelde aile, aile içi çatışma dediğinizde hemen akla karı-koca ilişkisi ve bu çatışmalar geliyor ama biz medeni hâlimiz değişince aile olmayız, biz bir aileye doğarız yani doğumumuzla başlar bir aileyle ilişkimiz. O ailede bir engelli birey olabilir, o ailede bir yaşlı birey olabilir, o aile geniş aile olabilir, çekirdek aile olabilir; biz aileye bütüncül bakmayı tercih ediyoruz. Onun için, engelliler alanında çalışanlar, yaşlılar alanında çalışanlar, varsa madde bağımlılığı -Türkiye'de sorun oluşturmaya başladı artık biliyorsunuz- alanında çalışanlar, biraz bütüncül yaklaşalım istedik. Çünkü boşanma sürecine girdiğinde bir aile, çiftler, artık sorunu konuşuyor oluyoruz, hukukla muhatap oluyorlar ve sorunu konuşuyoruz. Oysa onun öncesinde koruyucu, önleyici tedbirler son derece önemli. Kadının güçlendirilmesi, varsa o ailedeki engellinin desteklenmesi ve güçlendirilmesi... Şunu biliyoruz: Ağır engelli doğan çocukların ebeveynleri ne yazık ki uzun süre evlilik sürdüremiyorlar. Babalar genelde onunla baş edemedikleri için, o ağır engellilik durumuyla, yüzde 80'i terk ediyor aileyi. Bakın, hiç başka bir sebep aramayın, demek ki orada engelli bakımı ve hizmetleri konusunda ya da onun mevzuatıyla ilgili bazı düzenlemelere daha ihtiyaç var gibi ya da babayı destekleyen bazı yöntemlere ihtiyaç var gibi. Onun için, biz konuyu biraz bütüncül ele aldık, bugün burada madde bağımlılığını da konuşacağız, engelliliği de konuşacağız, çocuk ve kreşi de konuşacağız, çok bütüncül ele aldık konuyu.

Şimdi, öncelikle, ben, Düzce açısından bir çerçeve sunum yapması açısından önce Sayın Valimize vereceğim sözü. Aslında bir kurguyla gidiyorduk, genelde il müdürlüğümüzden de bir sunum alıp akabinde, aile mahkemesi hâkimimiz, boşanma avukatlarımızın görüşlerini alıyorduk, teknik uzmanlara daha sonra giriyorduk fakat bir mazeret bildirildi. Ömer Hocam nerede? Ömer Hocamı Düzce'de tanıyanlar bilirler, kendisi Düzce'de madde bağımlısı gençlerle uzun süredir bir proje yürütüyor. Bir cenazesi var, Sayın Valimden sonra Ömer Hocaya vereceğim sözü. Yani direkt madde bağımlılığına girmek değildi, biraz daha ilerleyen zamanlarda girmeyi planlıyorduk ama cenazesinden dolayı kendisine söz vereceğim, ondan sonra normal akışında devam edeceğimiz programımıza.

Sayın Valim, buyurun.

DÜZCE VALİSİ ALİ FİDAN – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli katılımcılar; ben de bir genel çerçeve, Düzce'yle ilgili sizlere kısaca bilgi vermek istiyorum. Akabinde, il müdürümüz bu konularla ilgili daha geniş bir sunumu gerçekleştireceği için özet bilgileri size arz etmek istiyorum.

Düzce 12 Kasım 1999 depremi sonrasında Türkiye Büyük Millet Meclisinde 9/12/1999 tarihinde kabul edilen bir kanun hükmünde kararnameyle il oluyor. Bu yönüyle, Türkiye'nin en genç ili konumunda. 7 ilçesi, 2 beldesi, 279 köyü bulunan ilimizin yüzölçümü 2.492 kilometrekare. 2015 yılı sonu itibarıyla ilimizin toplam nüfusu 360 bin 388. İlimiz, iller sıralamasına bakıldığında, nüfus büyüklüğünde 51'inci, yüzölçümünde 78'inci, nüfus yoğunluğunda ise 16'ncı sırada bulunmaktadır. Nüfusun yüzde 62,2'sine tekabül eden 224 bin 282'si il ve ilçe merkezlerinde, yüzde 37,8'ine tekabül eden 136 bin 106 kişi ise belde ve köylerde yaşamını

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 5

sürdürmektedir. Ayrıca, toplam nüfusun yüzde 50,27'si erkeklerden, yüzde 49,73'ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Nüfusun yaş gruplarına baktığımızda, ilimizde yoğunluğun hem kadınlarda hem erkeklerde genç ve orta yaş grubunda olduğunu görmekteyiz.

Medeniyetimizde kutsal bir değeri haiz olan aile kurumu toplumumuzun gelenek, görenek, dil ve inanç gibi ayırt edici temel özelliklerinin, temel değerlerinin yaşatıldığı ve gelecek nesillere aktarıldığı en küçük ögesi ve temel taşıdır. Toplumun huzur ve mutluluğu, geleceğe güvenle yürümesini sağlayacak sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi, aile kurumunun sağlıklı bir şekilde kurulması ve güçlü bir şekilde yaşatılmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, bu konuda ülke genelinde uygulanacak politikaların belirlenmesinin yanında, yerelde kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimler tarafından yapılan çalışmalar, yürütülen projeler ve hizmet sunumu esnasında bu hususun öncelikli olarak göz önünde bulundurulması çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, bu konu birçok kurum ve kuruluşun görev alanını ilgilendirdiğinden değişik kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan çalışmaların bütüncül bir anlayışla yürütülmesi, etkin bir iş birliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Toplumun doğru bir şekilde bilgilendirilmesinin yanında, sivil toplum kuruluşları ile değişik toplum kesimlerinin katkılarının sağlanması da diğer önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kapsamda, değişik hizmetleri yürüten kurumların bir ortak çalışma yürütmesi kapsamında, ilimizde en son örnek olarak, Belediye Başkanlığımız, İl Sağlık Müdürlüğümüz ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğümüz tarafından evde bakım hizmetleriyle ilgili bir protokol imzalandı. Daha önce ayrı ayrı, tabii, evde bakım hizmetleri, biliyorsunuz, sağlık müdürlüğünün temel görev alanında ama bu protokol sonrasında çok önemli bir iyileşme, çok önemli bir memnuniyet artışı hissettik. Yeni durumda, bu üç kurum, hizmet götüren, hizmet sunan üç kurum aileye ortak müdahale ediyor. Sağlık müdürlüğü sağlıkla ilgili tedavilerini, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü sosyal yardımlara ilişkin çalışmaları, Belediye Başkanlığı ise evin ve bireylerin kişisel ve çevre temizliğini yapıyor. Dolayısıyla, çok önemli bir mesafe alındı. Bunu biz diğer hizmetler açısından da iyi bir örnek olarak kullanmak istiyoruz.

Yine, yapılan çalışmalara örnek olması bakımından, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğümüz tarafından, evlilik çağına gelmiş ve aile kurmak amacıyla bir araya gelen çiftlere evlilik öncesi eğitim programları düzenleniyor. Bu programlar evlilik sonrasında evli çiftlere de veriliyor. Bunun için İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İl Müftülüğü, İl Halk Sağlığı Müdürlüğü ve İl Emniyet Müdürlüğünden 108 personel eğitimcilerin eğitimine tabi tutuldu, dolayısıyla, bunlar aileleri rehabilite edici, onları yönlendirici, eğitici çalışmaları yürütecekler.

2015 yılı Düzce ilimizde, nüfus kayıtlarımıza göre 5.476 evlenme gerçekleştirilmiş. Bunun yanında, 782 çift ise boşanmış. Evlenme sayılarına yıllar itibarıyla baktığımızda, 2011 yılında 5.288, 2012 yılında 5.548, 2013 yılında 5.512, 2014 yılında 5.422, 2015 yılında ise 5.476 evlenme gerçekleştirilmiş. Evet, evlilikte stabil bir durum görüyoruz, aşağı yukarı aynı sayılarda devam ediyor. Boşanma sayılarına baktığımızda, aynı yıllar itibarıyla, 2011 yılında 535, 2012 yılında 520, 2013 yılında 673, 2014 yılında 727, 2015 yılında ise 782 boşanma gerçekleştirilmiş. Evlenme sayıları aşağı yukarı stabil gerçekleşirken boşanmalarda ise düzenli bir artış görüyoruz, bunu özellikle vurgulamak istiyorum yani bir artış var.

İlimizde son beş yıl içinde gerçekleşen boşanmaların gerçekleştiği sürelerle baktığımızda ise boşanmaların daha çok ilk beş yıl içinde gerçekleştiğini görüyoruz yani oransal olarak bakıldığında, Düzce örneğinde, evlenmeler daha çok ilk beş yıl içinde gerçekleşiyor.

Aile içi sorunların oluşmasında tabii, maddi yetersizlikler de önemli bir etken olarak karşımıza çıkıyor. Bunun için, ihtiyaç sahibi ailelerde özellikle, kadınların desteklenmesi büyük önem taşıyor. Bu kapsamda, Valiliğimizce yapılan diğer sosyal

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 6

yardımların yanında, özellikle, doğrudan anneye ödenen şartlı eğitim, sağlık ve gebelik yardımları olarak ilimizde 2015 yılı içinde 1.802 kadına 604 bin 540 TL yardım yapılmış. Eşi vefat etmiş ve muhtaç durumda kalmış olan 266 kadına da düzenli sosyal yardım bağlanmış olup bunun 2015 yılı miktarı da 702 bin TL olarak karşımıza çıkıyor.

Aile içindeki diğer önemli bir sorun, aile içi şiddet konusu, özellikle, kadınlara yönelik uygulanan aile içi şiddet. Düzce ilimizde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un yürürlüğe girdiği, yayımlandığı Mart 2012 tarihinden bu yana kayıt altına alınan 3.084 kadına yönelik şiddet olayı var. Bu şiddet olaylarında dosya açılan, kendisine yardım yapılan 2.406 birey var, kadın var yani birçok olay da mükerrer olduğu için, aynı kadınlara, 3.084 olay, 2.406 şiddete uğramış kadın var. Şu an itibarıyla, aile mahkemesi tarafından koruma tedbiri kararı verilen ve hâlen aktif koruma altında bulunan 52 kadın var ilimizde.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğümüz bünyesinde yeni oluşturulan Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezinde görevli uzmanlarımız özellikle, bu kadınlara yönelik rehabilite edici çalışmaları yürütüyorlar. Bunun yanında, bizim yeni dönemde, sadece şiddete uğrayan kadınlara yönelik değil de şiddet uygulayan erkekleri rehabilite edici, onlara yönelik de bir eğitim çalışması başlatmayı düşünüyoruz. Ona yönelik hazırlıklar da tamamlandı, inşallah bu çalışmaları da başlatacağız. Gerek şiddet mağduru olan gerekse diğer bakımlardan korunması gereken kadınlarımız için Düzce Kadın Konukevi var ve ihtiyacı karşılayacak düzeyde, burada herhangi bir sorunumuz yok.

Parçalanmış ailelerden geriye kalan en önemli sorunlardan biri de hiç şüphesiz çocuklar. Düzce örneğine baktığımızda, şu anda Düzce'deki kurumlarımızda koruma altında bulunan 151 çocuğun 85'inin, yine, koruyucu aile yanında bulunan 55 çocuğun 29'unun anne ve babalarının boşanmış olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, devletin koruması altında bulunan çocukların önemli bir kısmının ailelerinin ayrılmış, boşanmış aileler olduğunu görüyoruz. Bu sonuçlardan da anlaşılmaktadır ki hem sağlıklı bir neslin yetişmesi hem de toplumumuzun daha huzurlu olması için aile kurumunun kurulmasından sürdürülmesine ve çocuk yetiştirilmesine kadar her aşamada çiftlerin bilinçlendirilmesi, eğitilmesi, rehabilite edilmesinde hem devlet olarak bizlere, kamu kurumlarına, yerel yönetimlere hem de toplumun tüm kesimlerine, sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir.

Sözlerime son verirken ilimizde gerçekleştirilen bu toplantı ve ziyaretlerle ilgili olarak Komisyonumuzun Değerli Başkanı, üye ve uzmanlarına teşekkür ediyorum.

Toplumun genelini ve milletimizin geleceğini yakından ilgilendiren aile bütünlüğü gibi önemli bir konuda yapılan bu çalışmaların mevcut sorunların tespitine ve çözümüne önemli katkılar sağlayacağı inancıyla çalışmalarınızda başarılar diliyorum, tekraren hepimize "Hoş geldiniz." diyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Valime teşekkür ediyoruz.

Basın mensubu arkadaşlara da teşekkür ediyoruz, kameralara özellikle. Toplantımızın bundan sonraki kısmı... Rahat konuşalım sorunları çünkü istişare edeceğiz, zaman zaman soru-cevap şeklinde yapacağız.

Toplantının bundan sonraki kısmı basına kapalı devam edecek.

Şimdi, bir planlama yapmak açısından söylüyorum, yaklaşık 20 kişiyi dinleyeceğiz, bugün davet ettiğimiz, katılan; onun için, mümkün mertebe, Ali Bey'in de bahsettiği gibi, çok nokta, sorunlar ve çözüm önerileri gibi, beş altı dakikada toparlamamız lazım her bir konuşmayı çünkü sorular da gelebilir, sorularla açıldığında biraz daha süre artabiliyor.

İkincisi: Temel noktalara değinelim ama mutlaka sizden bir yazılı rapor isteyeceğiz çünkü temel noktaların dışında anlatmak istediğiniz hususlar da olabilir,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa : 7

onları yazılı olarak sizden ayrıca mail adresi de vereceğiz, oraya alacağız ve rapora girecek. Yani burada söyleyemediğimiz şey rapora girmeyecek gibi bir kaygınız olmasın. Onun için, beş altı dakikada toparlayacak gibi hazırlık yaparsanız çok sevinirim.

Az önce de söylediğim gibi öncelikle, Ömer Meydan Hocamıza ilk sözü vereceğim. Normalde direkt madde bağımlılığından girmiyoruz ama Ömer Hocamızın çok yakın bir cenazesi var, öğle namazına, ona yetişecek.

Ömer Hoca -Düzceli hemşehrilerimiz biliyor, ben üyelerimiz için özetleyeyim- üç yıldır madde bağımlısı gençlerimizle bir spor kulübü faaliyeti yürütüyor. Hem faaliyetiyle ilgili temel bilgiler, sonuçları hem de sorun ve bu alanla ilgili çözüm önerileri noktasında kendisini dinleyeceğiz.

Buyurun.

DÜZCE İL MÜFTÜLÜĞÜ İL VAİZİ ÖMER MEYDAN – Sayın vekillerim, Sayın Valim, değerli katılımcılar; çalışmalarım 2013 yılında Aziziye Mahallesi'nden sokak temsilcileri tespit etmiş ve bunlarla, mahallede bulunan madde bağımlısı gençlerin tespitine yönelik çalışmalarla başlamıştır. Tespit edilen sayının yüksek olması madde bağımlısı gençlerin yaşadığı, çevredeki diğer fertlere vermiş olduğu rahatsızlıklarla, 19 yaşındaki bir gencin madde kullanımı neticesinde hayatını kaybetmesiyle hızlandırılmıştır. Bağımlı gençlerin uyuşturucu kullanmayan arkadaşlarıyla toplantısı yapılmış, madde bağımlısı gençlerle onların güvenlerini kazanmaya yönelik yakın ilişkiler kurulmuştur. Madde bağımlısı gençlerin aileleriyle ev ziyaretleri yapılarak görüşülmüş, bağımlı genç hakkında bilgi alınmıştır. Madde bağımlısı olduğunu ailesinin bilmediği gençlerle arkadaşları vesilesiyle irtibat sağlanmıştır. Çalışmaların daha sistemli olabilmesi için sportif alanlar oluşturulmuş, var olan Aziziye Spor Kulübü aktif hâle getirilerek amatör ligde tescil edilmiştir. Aziziye Spor Kulübünün oyuncularıyla bu gençler tanıştırılmış, kaynaştırılmış ve beraber spor yapma imkânı sağlanmıştır. Madde bağımlısı 6 genç bağımlılıktan kurtarılarak Aziziespor oyuncusu olarak sahaya çıkması sağlanmıştır. Diğerlerine örnek sağlanması açısından yine idmanlara sporcu özelliği bulunan imam-hatipler, vaizler, öğretmen arkadaşlarımız, hatta ilçe müftülerimiz katılmıştır. Madde bağımlılarına yönelik kurulan spor kulübü 2'nci amatörde şampiyon olmuş, geçen yıl 1'inci amatörde yine şampiyon olmuş ve bu yıl da süper amatörde düşmemeye oynayan bir takım hâline gelmiştir.

Aziziye Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği kurulmuş, çalışmalar dernek çatısı altında toplanmıştır. Dernek binasında haftanın pazartesi ve perşembe akşamları sohbet toplantıları düzenlenmiştir. Sohbetler uyuşturucuyla mücadele ve gençlerin ahlaki durumlarını geliştirmeye yönelik planlanmıştır. Sohbetlere gençlerin özel durumları göz önüne alınarak alanında etkili ve uzman kişiler davet edilmiştir. İl Müftüsü Selami Emen başta olmak üzere il ve ilçe müftülük personelinde katılım sağlanmış, Millî Eğitim Müdürlüğüyle bağlantı kurularak alanında uzman öğretmenlerimizin de katılımı sağlanmıştır.

Ahlak derslerinin etkisiyle sahada sportif çalışmalar yapılırken tribünde de küfürsüz ortamlar oluşturulmaya başlanmıştır. Gençlerle cuma sabahları kahvaltı buluşmaları yapılmış, İl Müftüsü Selami Emen'in de katılım sağladığı buluşma saatleri dolu dolu geçirilmiştir.

Haftanın diğer günlerinde gençlerle birliktelik sağlanmasına yönelik Aziziespor'un idmanlarına gençlerin katılımı sağlanmıştır. Mahallinde maddi destek sağlanarak futbol oynamasına ihtiyaç duyulan malzemeler temin edilmiştir.

Madde bağımlılığından dolayı boşanma kararı alarak mahkemeye başvuran 5 aileyle görüşülüp kararlarından vazgeçmeleri sağlanmıştır.

Madde bağımlısı olan 6 genç Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüyle irtibata geçilerek tedavisine yönelik Bolu AMATEM'e, Sakarya AMATEM'e sevkleri yapılmıştır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 8

Madde bağımlılığından kurtulan 4 gence Sayın Valimizin de yardımlarıyla iş imkânı sağlanmıştır.

Düzce TV'de tarafımdan düzenlenen "Dinimiz ve Gençliğimiz" konusu altında madde bağımlılığı üzerinde program yapılmış, program sonrası ailesinde madde bağımlısı olan kişiler tarafımda bana ulaşmışlardır.

Ramazan ayında belli camilerde teravih namazı buluşmaları yapılarak sonrasında bu kardeşlerimize ikramlar yapılmıştır.

Madde bağımlısı gençlere yönelik ramazan ayında 2 defa iftar programı düzenlenmiş, sadece bu kardeşlerimize yönelik bu programlar devam etmiştir.

Düzce İl Müftülüğü koordinesinde ramazan boyunca yerel televizyonlarımızda iftar sohbeti programında tarafımdan katılım sağlanarak "Zararlı Alışkanlıklar ve Gençliğimiz" konusu altında konunun değerlendirilmesi planlanmıştır.

Madde bağımlısı 2 gencimizin evliliği sağlanmış, ödül olarak da ramazan ayı programında umre programı sağlanmıştır.

Özellikle de dönemimiz valisi Ali İhsan Su ve Sayın Valimiz Ali Fidan Beyefendi'nin de bu arkadaşlarımıza ve mahallimize katılımları sağlanmış, bu kardeşlerimize öz güven sağlanmaya çalışılmıştır.

Şu ana kadar yapmış olduğumuz çalışmalar bunlardır. Özellikle, 2016 ve 2017 yılları içerisindeki yeni projemizde ise maalesef –uzmanlarımız da burada, onlar da çok daha iyi biliyorlar- bir veya iki defa bu maddeyi kullanan kardeşimiz artık bağımlı hâle gelmeye başlıyor ve bu çocuğu ne kadar çalışırsanız çalışın kurtarmak çok zor oluyor, çok ciddi mesafe katedilmesi gerekiyor. Benim kanaatim odur ki, uzmanlarımızın söylemiş olduğu odur ki bundan sonra yapacağımız programlarda bağımlı olmadan çocuğa nasıl ulaşabiliriz, dolayısıyla şu andaki çalışmalarımız, önümüzdeki 16 ve 17 projemizde bu var. Aziziye Mahalle'mizde 2 ilköğretim ve lise olması hasebiyle amacımız bu ilköğretim ve lisedeki çocuklarımıza ulaşabilmek, maddeye başlama yaşının 13-14'lere düşmesi hasebiyle de biz de 13 yaşlarında, 14-15 yaşlarına inerek, A takımlarından vazgeçerek U takımlarındaki çocuklara, 13 yaşındaki, 15 yaşındaki çocuklara ulaşmaya çalışmaktır. Dolayısıyla, mahallemizde ciddi bir proje hazırlığı içerisindeyiz, sosyal tesis isteklerimiz var.

Bir de bu çocuklarımızın ulaşabileceği değişik spor alanlarında ve değişik dallarda etkin olmaya çalışıyoruz. Özellikle mahallemizde hepimizin malumu olan bir şey var, kültürümüz ne kadar yükselirse gençlerimiz o kadar aydın olacaklardır, kendilerine gelecektir. Mutlaka gönüllülük esasına dayanarak bu 3 okula has olmak üzere yine derneğimiz adı altında bir dersane, "gönüllük esas" adı altında bir dersane kurarak buradaki başarılı öğrencileri daha çok sportif faaliyetlere ve dersanelere yönlendirmek istiyoruz.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Üyelerimizden soru var mı?

Buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Ömer Bey, öncelikle tebrik ediyorum. Çalışmalarınız gerçekten çok güzel, çok da iyi olmuş çocukların spora yönlendirilmesi. Tebrik ediyorum bu sebepten dolayı.

Bu arada, çalıştığınız uzmanların olduğunu söylediniz, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüyle birlikte de çalıştığınızı ifade ettiniz, uzman görüşleri aldığınızı söylediniz. Ben mi kaçırdım bilmiyorum ama özellikle sormak istiyorum: Bu çocukların tıbbi açıdan tedavisi zorunlu. Psikiyatrik değerlendirmeden geçip sürekli bir psikiyatrist gözetimi altında mıdır?

DÜZCE İL MÜFTÜLÜĞÜ İL VAİZİ ÖMER MEYDAN – Evet, kesinlikle.

Sayın Vekilim, bizim şahsi yapmış olduğumuz çalışmalar ahlaki, dinî ve sportif çalışmalardır. Tıbbi çalışmalara mutlaka yönlendiriyoruz. Yani bizim

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 9

alanımız olmayan alanlara da asla karışmıyoruz, onları mutlaka kendi alanlarına, psikolojik danışmanlara, doktorlara... Mesela, bir doktorumuzla da bir akşam - haftanın iki akşamı ders yapıyor- tıbbi ders yapıyor dâhiliye mütehassısı bir hocamızla. Mutlaka herkesin kendi alanında çalışmalar yapıyoruz. Biz, hekim ve tıbbi bir şeyimiz olmadığı için onlara mutlaka yönlendirme yapıyoruz. Zaten, ahlaki bakımdan ve sportif alanda belli bir mesafe katettikten sonra biz yönlendirme yapıyoruz AMATEM'lere yani tıbbi olarak oralara yönlendiriyoruz. Yoksa bizim bu alanda bir çalışmamız yok, tamamen yönlendirmemiz var.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Yani bu çocuklar sürekli gözetim altında, psikiyatrist denetimi altında... "Denetim" derken sürekli gözleri üstünde değil...

DÜZCE İL MÜFTÜLÜĞÜ İL VAİZİ ÖMER MEYDAN – Mümkün değil, evet.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Bakılması gerekiyor çünkü relaks dönemler vardır. Sigarayı içenler ve bırakmayı deneyenler bilirler. Bir süre sonra bir tek denemeye, başlamaya, işte bir kez kullanmaya relaks dönemler atak yapar. O nedenle, psikiyatristlerin sürekli bilgi, iletişimde olmanız gerekiyor diye hatırlatmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

DÜZCE İL MÜFTÜLÜĞÜ İL VAİZİ ÖMER MEYDAN – Kesinlikle Sayın Vekilim.

Ama, zaten bizim yani sentetik uyuşturucuda çok ciddi bir gelişme sağlandı, büyüklerimiz de biliyorlar ama maalesef, bölgemizdeki çok büyük sıkıntı olan esrar konusunda herhangi bir gelişmemiz yok. Ama, bizim zaten özellikle o sentetik, kimyasal uyuşturucuların o patlama dönemindeki çalışmalarımız hızlanmıştı, onda da bu uzmanlarımızın desteğiyle çok ciddi mesafeler katettik.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Tabii, kulübün güçlendirilmesi önemli. Bu anlamda biz de Ankara'daki çalışmalardan biraz destek olmaya çalıştık çünkü tamamen gönüllülük esasıyla kulübün temel ihtiyaçlarının da karşılanması gerekiyor.

Başka soru var mı?

Müdür Bey'le devam edelim.

Bir çerçeve sunum olsun, Düzce'nin genel bir çerçevesini alalım; sonra da belediyemizin bu anlamdaki çalışmalarını dinleyeceğiz.

Buyurun Zeki Bey.

DÜZCE AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR İL MÜDÜR VEKİLİ ZEKİ YILDIRIM – Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, çok kıymetli katılımcılar; sunumuma başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Valim, "sosyal hizmet" dediğimizde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın ve İl Müdürlüğümüzün hizmet sunumlarının içerisine dâhil ettiğimiz konulara şöyle bir baktığımızda kadın konusu, çocuk konusu, engelli konusu ve yaşlı konusunu ilk başta ele alıyoruz. Bu konuları birbirinden ayırarak aile bütünlüğünün korunmasından bahsetmemiz mümkün olmuyor.

Aile bütünlüğünün korunması konusunda öncelikle 2016 yılının başında Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezimiz faaliyete başladı. Bilindiği üzere, Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerimiz açılmadan önce mahkemelerce alınan tedbir kararları bizim tarafımızdan sadece kayıt altına alınıyordu, izlemesi yapılamıyordu. Yeni açılan bu kuruluşumuzla birlikte alınan kararlar şiddet vakaları izlemeye alınmaya başlanmıştır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi... İl müdürlüğü binamızda gene ailenin korunmasıyla ilgili bu açılan merkezde kadın hizmetleri birimi, il kadın birimi, Düzce Kadın Konukevine yerleştirme işlemleri, Düzce Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi hepsi birlikte aynı binada hizmetlerini sürdürmektedir.

Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 10

yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezimiz.

Birimlerimiz: Danışma yönlendirme, psikososyal destek birimi, eğitim birimi, iş, meslek danışmanlığı birimi, sağlık birimi, polis irtibat birimi ve hukuk birimi şeklinde yapılanmamız sağlandı.

Düzce'de kadına yönelik şiddet, az önce Sayın Valimiz de bahsetti, 3.084 kayıtlı şiddet vakası var 2012'den bu yana, 2.406 da şiddet mağduru dosya bulunmakta, 52 dosya da aktif bulunuyor.

Eğitim danışmanlık tedbirleri: Bu eğitim danışmanlık tedbirleri, bunu bir kanun teklifi olarak değerlendirmek istiyoruz. Şöyle ki: Şu anda bu tedbirler alınmıyor mahkemelerce. Eğer bu tedbirler alınırsa, bilindiği üzere, şiddet vakaları bize şiddet olduktan sonra geliyor. Şiddet olduktan, gerçekleştirildikten sonra ise biz sadece koruma ve izleme kısımlarını yapıyoruz, bir de alınan tedbirlerde eğer şiddet gösteren eş aileden uzaklaştırıldığında daha karmaşık problemlerle karşı karşıya kalınıyor. Eş başka bir tarafa gidiyor, bay başka bir tarafa, kadın başka bir tarafa gidiyor, uzaklaştırılıyor. Uzaklaştırıldığında eş gerçekten evden ayrılıyor mu, başka bir tarafa gidiyor mu, gitmiyor mu, onların çok da iyi takip edilemediğini düşünüyoruz. Bununla ilgili şöyle bir teklif hazırladık. Diyoruz ki biz: Evden uzaklaştırma kararı verilmeden önce eğer danışmanlık ve eğitim tedbiri verilebilirse şiddet eylemindeki vatandaşımıza birinci tedbir olarak bu verilecek danışmanlık veya eğitim tedbirinin neticesinde eş rehabilite edilebilirse şiddetle ilgili kısımlarda bir geri dönüş yaşanma imkânı ve ihtimali olduğuna inanıyoruz. Bu dönüşten sonra da eğer hâlâ şiddet göstermeye devam ederse diğer tedbirlerin uygulanması gerektiğine inanıyoruz.

Bu eğitim danışmanlık tedbirlerinin içerisinde bizim bakanlığımızın hazırlamış olduğu aile eğitim programlarının içeriklerinden seçtiğimiz şiddet gösteren vatandaşlarımıza, eşlere şu eğitimler verilse uygun diye düşündük: Evliliğin ilk yılları, sağlıklı bir evlilik için evlilik çatışmasına sebep olan faktörler ve çözüm yolları, kadın ve erkek, ailede rol dağılımı; hısımlar, akraba ve evliliğiniz; ana, baba olmak; sağlıklı aile, sağlıksız aile, ailenin sağladığı imkânlar ve güçler, ailece birlikte. Eğitim tedbirine devam ediyoruz. Aile yaşam becerileri, aile içi iletişimin temel unsurları, ailenin kendi doğal kaynaklarını kullanma yoluyla problem çözme becerisinin kazanılması, bir kriz durumu olarak boşanma olgusu, kişi hakları, aile hayatının korunması, aile hukuku, ilk tuğla aile, evliliğe bağlı mamul konular, küçük insanların büyük hakları, çocuklar, aile içi şiddet, soy bağı; istenmeyen son, boşanma. Aile bütçesi ve kaynak yönetimi, bunlar alt gelir grubu için düşünülen eğitim programları; finansal planlama, para bulmak lazım, olmasa da olur, kredi kartı kullanma teknikleri ve tedbirleri, gerçekçi bir para yönetimi.

Bize gelen vakalar ve izlediğimiz kısımlarda bu eğitim tedbiri kararı alındığında şiddetin önlenmesi ve aile bütünlüğünün korunmasına bir nevi katkı olacağını düşünüyoruz.

BAŞKAN – Müdür Bey, toparlayalım lütfen.

DÜZCE AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR İL MÜDÜR VEKİLİ ZEKİ YILDIRIM – Kurumlar arası koordinasyon: Aile bütünlüğünün korunması ve şiddetin önlenmesiyle ilgili çalışmalarımızda ilimizde İl Kadın Koordinasyon İzleme ve Değerlendirme Kurumu oluşturulmuş ve 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde de Sayın Valimizin Başkanlığında ilk toplantıyı yaptık.

ASDEP konusu, Aile Sosyal Destek Projesi Hükümetin ve Bakanlığımızın yaptığı bir programdır. Tüm Türkiye'de 1.500 personel alınarak vatandaşlarımızın problemleri yerinde tespit edilecek olup bu yerinde tespitten sonra vatandaş bize gelmeden, problemleri yerinde tespit edilecek ve hizmet sunumu bu şekilde vatandaşın ayağına götürülmesi planlanmaktadır.

ASDEP'in amacından bahsetmek istiyorum. ASDEP ile vatandaşlar herhangi bir müracaatta bulunmadan onların ihtiyaçları doğrultusunda bir envanter

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 11

oluşturarak ihtiyacı olan vatandaşlara ulaşarak yardımlardan faydalanma hedeflenmektedir. Böylece tüm vatandaşlar sosyal hizmetlerden ve yardımlardan haberdar olmuş olacaklardır. ASDEP, müracaat beklemeden aile içinde yaşanan sorunlar incelenip çözüm yolları geliştirilecektir.

Efendim, Düzce'de henüz pilot il olmadan önce Türkiye'de 5 pilot il uygulama yapmıştı ASDEP'le ilgili. Biz bu fikirden yola çıkarak Düzce'den merkez ilçe dâhil 7 ilçede sosyal çalışmacı görevlendirdik. Görevlendirdiğimiz bu sosyal çalışmacılar... Her sosyal çalışmacıya ortalama 50 bin vatandaşımız düşüyordu, bu çalışmanın neticesinde Düzce'yi bölgelere ayırmış olduk ve problemleri yerinde tespit etmeye çalıştık. Sayın Valimizin de söz ettiği üzere belediye, halk sağlığı ve il müdürlüğümüz arasında yapılan protokolün neticesinde sağlık problemleri, kadına yönelik şiddet, çocuk problemleri ve toplumsal problemlerin tamamı ilk incelemede kontrol altına ve gözetim altına alınabilecek çalışmayı yapmış olduk. ASDEP'le ilgili bütünlük sosyal yardım veri tabanına bütün ağa sosyal problemler veri tabanına işlenecek ve oradan il müdürlüğümüz ve sosyal hizmet merkezi aracılığıyla bu problemlere çözüm yolları geliştirilecektir.

Eğitim, danışmanlık hizmetleri, evlilik öncesi eğitim programı, aile eğitim programı ve aileyle boşanma süreci danışmanlığı hizmetlerini il müdürlüğümüz yürütmektedir. Buradan şunu vurgulamak istiyorum: 18 yaşından önce evlilik yapan kızlarımız var. Bu kızların evlenmesinde mahkemeler eğer evlenmeden önce evlilik öncesi eğitimi zorunlu hâle getirirse, böyle bir tedbir olursa beş yıl içerisinde evliliklerin birçoğu boşanmayla gerçekleşiyor maalesef, bununla ilgili tedbirler alınmış olur diye düşünüyoruz, bunu mecbur kılmamız gerektiğine inanıyoruz.

Aile eğitim programlarımız var. Bu aile eğitim programlarımız da Düzce genelinde 2014 yılında 1.147 kişi eğitimden istifade etti, 2015 yılında da 2.445 vatandaşımız aile eğitiminden istifade etti. Bu aile eğitimleri mahalle mahalle yapıldı, küçük gruplar hâlinde yapıldı. Evlilik öncesi eğitim de 72 vatandaşımız evlilik öncesi eğitimi aldı.

BAŞKAN - Toparlayalım.

DÜZCE AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR İL MÜDÜR VEKİLİ ZEKİ YILDIRIM –
Peki, efendim.

2015-2016 yılları arasında 163 kız, 134 erkek olmak üzere toplam 297 korunmaya muhtaçla ilgili işlem yapıldı. 198 çocuk sosyoekonomik destek hizmetinden yararlanmaktadır. Sosyoekonomik destek hizmeti de aile bütünlüğünün korunması için Bakanlığımızın her ay düzenli olarak aileyi desteklediği bir programdır. Mahkemece alınan tedbir kararları da sağlık, eğitim, danışmanlık tedbirleridir, bu tedbir kararları da gene aile bütünlüğünün korunmasıyla ilgili çalışmalarda çok önem arz etmektedir.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Yalnız söylediğiniz bir husus vardı, tutanaklara geçtiği için düzeltme ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. 6384 kapsamında evden uzaklaştırmayı hiç vermeyelim ilk etapta diyemeyiz, orada risk analizi önemlidir yani kolluğun yaptığı bir risk analizi var, o risk analizi yüksek riskli grupta gitsin evine, eğitim verelim, bir daha şiddet olursa tekrar uzaklaştıralım diyemeyiz yüksek riskler için. Bu söylediğinizi ancak düşük risk grubu için yapabiliriz yani risk analizinde düşük çıkıyorsa eğitim tedbiri verelim bakalım diyebiliriz. Çünkü yüksek risk, orta risk grubunda hayati tehlike söz konusu, bu durumda mümkün değil, eğitim tedbirleri verelim, evden uzaklaştırma tedbirini sonra verelim diyemeyiz. Tutanaklara geçtiği için bunu ifade etme ihtiyacı duydum.

Üyelerimizin soracağı bir şey var mı bu konuda?

Devam ediyoruz, şimdi belediyemizin bu anlamda bahsettiğimiz konular çerçevesindeki etkinlikler açısından anlatacakları var, onları dinleyelim.

Evet, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 12

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ - Çok Değerli Başkanım, çok değerli milletvekillerimiz, çok değerli katılımcılar; toplantının hayırlara vesile olması dileğiyle hepinize “Hoş geldiniz.” diyorum.

Ülkemizde 2004 yılından sonra yerel yönetimler ve sosyal belediyecilik konusunda önemli düzenlemeler yapılmıştır. O dönem 2004 yılında ben yine Meclis üyesiydim, ilk defa Düzce’de kadın sığınmaevi açarak evde şiddete maruz kalan kadınlarımıza hizmet vermeye başlamıştık. Şu anda 1 adet şehir merkezinde, 1 adet kalıcı konutlarda olmak üzere 2 adet hanımlar lokalini hizmete açtık. Belediye sınırları içerisinde ihtiyaç sahiplerine sıcak yemek, gıda, giysi yardımlarımız devam etmektedir. Meslek edindirme kursları açılmıştır. 2015-2016 öğretim döneminde açılan kurslarımız aşçı çırağı, butik pasta yapımı, telkâri, resim, çini, seramik, mefruşat, iğne oyası, nikâh şekeri, süsleme, takı aksesuarları yapım kurslarına 8 kursiyer eğitim verilmiştir. Ayrıca İŞKUR ortaklığıyla düzenlenen 12 dönem sürmesi planlanan girişimcilik kursunun 6 dönemi tamamlanmış, kurslarımız devam etmektedir. Sayın Valimiz bahsetmişti sosyal hizmetlerle evde bakım... Buna ilaveten her ay Düzce’de belediyemiz tarafından bir ihtiyaç sahibi evin bakımını üstlendik. 65 yaş üstü yaşlılarımıza hizmet için eski belediyemizde bir lokal hazırlıyoruz; gündüz cami köşelerinde, sokaklarda kalmasınlar diye öğle yemeği, çay, kahve ve gazete okuması için bir lokal hazırladık.

BAŞKAN – Sadece erkeklere diye düşünmüyorsunuz değil mi?

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ - Hayır, karışık...

BAŞKAN – Karışık gelmez hanımlar, hanımları da düşünelim olmazsa Başkanım.

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ – Kent konseyimizde de kadın meclisi kurarak hizmetlerimiz devam etmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN – Üyelerimizden soru yoksa devam edelim.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - 10 meslek edindirme kursu saydınız ama “8 kişi eğitim aldı.” dediniz. Orada bir rakam hatası mı oldu?

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ - 800 kişi...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bir sayısal hata olduğunu anladım da “8” dediniz.

BAŞKAN – Evet, devam ediyoruz.

Şimdi Aile Hâkimi Gülerdem Altun Hanım, hoş geldiniz Hâkime Hanım.

Özellikle hem bu Medeni Kanun’dan kaynaklanan durum hem de 6284 değişik... Yani Düzce ölçeğindeki sorun başlıkları, uygulamalardaki sorunlar ve çözüm önerileri.

Buyurun

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Değerli Başkan ve değerli katılımcılar; ben üç yıldır Düzce aile hâkimi olarak çalışıyorum. Yıllık esasımız 730, iki mahkeme olduğumuz düşünülürse yaklaşık 1.500, değişik iş dosyamız da benimki 360, diğer hâkimin de 360 olduğu düşünülürse yaklaşık 750’ye yaklaşıyor verdiğimiz kararlar. Son iki yıldır bu işe çok kafa yoruyorum, uzmanlara gönderiyorum, kendim dil döküyorum ama şunu fark ettim, barıştırdığım her 5 çiftten 3’ü, 4’ü gene kesin geliyor ve boşanıyorlar, o konuda başarımız yüzde 50 bile değil. Bunun neden böyle olduğunu düşünün düşünün şuna karar verdim: Ortalık dağıldıktan sonra bize geliyor her şey, ortalığı toplamak kalıyor bize, her şey kırılıyor, dökülüyor, biz kırık eşyaları dağıtıyoruz, çocukları dağıtıyoruz. O noktaya gelmeden önce yapılması gereken şey bilinçlendirmek. Bizde 18 yaşını dolduran her iki insan dilediği gibi evlenebiliyor, bu, bu kadar basit ve rahat olmamalı diye düşünüyorum, kısa bir eğitim programından geçirilmeli, hakları ve yükümlülüklerini bilmeden evleniyorlar. Örneğin ziynet eşyaları yüzünden bir sürü çift boşuyoruz. Evleniyorlar, bir ay sonra karı koca doktorlar, paraya da ihtiyaçları yok ama

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 13

düğünde takılan ziynet eşyalarının kadına ait olduğu konusunda ne adamın bir fikri var, ne adamın ailesinin... Adam duruşmada "Benim ailemin taktıkları da mı kadına ait?" diyor. Evet, onlar da kadına ait diyorum. Bir fikri yok, aynı şekilde kadın kendisi de çalışıyor ama...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Yargıtay böyle diyor çünkü.

BAŞKAN – Örf de böyle diyor ya, örf de böyle diyor.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Yok, örf böyle demiyor, Yargıtay böyle diyor, imam böyle diyor.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN – ...evin maddi giderlerine katkı sağlama yükümlülüğü olduğu konusunda bilince sahip değil. Sanki kadın kazandığını kendisine harcayacak ama adam evi geçindirecek diye düşünüyor. O yüzden hakları, yükümlülükleri kısa bir eğitim programından geçirilerek mutlaka kadına, erkeğe öğretilmeli.

Cinsel birliktelik kuramamaktan tutun da müşterek konut tahsis etmek konusunda bile yükümlülüklerini, haklarını bilmiyorlar; bu yüzden boşu boşuna bir sürü çifti boşuyoruz. Aynı şekilde evlenmeye izinlerde de 16, 17 yaşındaki gençlerimize hâkim evlenmeye izin kararı verince evlenebiliyor, bunları biz tensiple doktora sevk ediyoruz, akıl hastalığı var mı, evlenmeye engel bir hâli var mı diye. Ben bir de ayrıca psikoloğa, sosyal çalışma uzmanıma sevk ediyorum ama bunu bir tek ben yapıyorum, eğer bu bir yasal zemine giderse şöyle olur: Tensiple hâkimler bu gençleri aynı zamanda uzmana sevk ederler, onlar burada haklarını, yükümlülüklerini öğrenirler, ondan sonra bu işe kalkışırılar, bilinçli olurlar.

Yine, çocuk sahibi olmak isteyen insanlar için de mutlaka eğitim programına tabi tutulması gerekiyor. Devlet mutlaka ana babalara "Çocuklarınızı düzgün yetiştirin, ben bu işin takipçisiyim." mesajını vermeli. O yüzden annelere annelik nasıl yapılır, babalara baba olmak nasıl bir şeydir, bunu anlatmak öğretmek gerekiyor.

6284 sayılı Yasa kapsamında epey bir çalışma yaptık, kolluk görevlileriyle de görüştük, zorlama hapsinin düzenlendiği hükümler çok açık değil, ne zaman uygulanır, ne zaman infaz edilir, belli değil. Biz en sonunda uygulamacılar olarak kesinleşince uygulanır aynı cezada verdiğimiz şeyler gibi diye düşünüyoruz ama o da bazen gecikmesi telafisi mümkün olmayan zararları doğuruyor. Bir zorlama hapsi kararı kesinleşene kadar bir buçuk, iki hafta geçiyor, tebligat yapılacak derken iki hafta, üç hafta. O iki hafta, üç hafta içerisinde adamın kadını doğrama, öldürme riski çok yüksek, tam caydırıcılık özelliğini kazanması için belki gene kesinleşmesi beklenebilir ama o arada mutlaka bir danışmanlık tedbiri zorunlu olarak daha kesinleşmese bile uygulanabilir, bu faydalı olabilir.

Aynı şekilde tedbir süreleri konusunda da "Altı aya kadar tedbir verilir." diyor Yasa. Uzun süreli evden uzaklaştırma aile hayatını hepten bitiriyor. Ben evden uzaklaştırma kararını veriyorum ama yaklaşık iki hafta veriyoruz biz iki aile hâkimiyiz, ikimiz de öyle veriyoruz. Bazı asliye hukuk hâkimleri aile davaları az olduğu için tecrübeli olmuyorlar, onlar altı ay evden uzaklaştırma veriyor mesela, zaten kadın şikâyet ediyor "Adam eve gelmiyor, evle ilgilenmiyor, dostları var, beni aldatıyor." diyor. Bir de altı ay evden uzaklaştırma verince hâkim kararıyla gidiyor dostunun evine yerleşiyor. Bunun bir başka sakıncası daha var.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Terside de oluyormuş Hâkime Hanım.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN – Gönderiyorlar kadınlar değil mi?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Yok, kadınlar erkeği gönderip arkadaşını alıyorlarmış.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN – Adamı içeri alıyorlar, o az oluyor genelde, pek olmuyor.

BAŞKAN – Orada ama erkekler çok dillendiriyor ama bence de sayıca ve görece az olduğu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 14

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN – Ben bir tane dayak yiyen adam için tedbir verdim bugüne kadar yani yıllık 360 taneden 359'u kadınlar mağdur.

Bunun bir başka sonucu daha oluyor, uzun süreli evden uzaklaştırmalar; şikâyetten vazgeçme yasada nasıl düzenlenmiş, düzenlenmemiş. Vazgeçme hâlinde ne olacağı belli değil, uzun süre verince zaten kadın çalışmıyorsa evin geçimini sağlayamıyor, evin harcı görülmüyor diye bir ay sonra en fazla hemen gidip şikâyetten vazgeçiyor. Onda da çoğu baskı ve şiddet altında vazgeçtiğini ya da ailelerin yönlendirmeleri altında vazgeçtiklerini düşünüyorum. Bize bir dilekçe verip gidiyorlar, biz verirken kadının yüz ifadesini bile göremiyoruz, ön bürodan verilmiş bir dilekçe oluyor. Ben o konuda şöyle bir uygulama başlattım. 5-1 (a) maddesi uyarınca verdiğimiz hakaret, şiddet uygulamama tedbirinin devamına diyorum, o konuda şikâyetten vazgeçme olsa bile diyorum ki: Eşlerin birbirlerine hakaret etmeme yükümlülüğü zaten vardır, saygı gösterme yükümlülüğü ama diğer evden uzaklaştırma, şunu, bunu, aile hayatının devamı için deyip kaldırıyorum. Ama, bunu bir tek ben yapıyorum, benim dışımda yapan bir hâkim görmedim, belki yasal bir statüye uygun oturtulursa daha iyi olabilir.

Velayet konusunda da kişisel ilişki -şahsi münasebet eski adıyla- kararı veriyoruz ama icra kanalıyla yerine getirilmesi çok sakıncalı şeylere sebebiyet veriyor, çocuklar için travmatik oluyor. Ben bu konuda ASPİM aracılığıyla bunun infaz edilebileceğini düşünüyorum, o konuda da bir çalışma yapılabilir.

Bunun dışında eklemek istediğim çok elzem bir şey yok. Teşekkür ederim.

Sorunuz varsa alabilirim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Kısa kısa...

Bir: Daha önceki 166/4 üç yıllık sürenin bir yıla indirilmesiyle ilgili bir öneri var, siz ne ekliyorsunuz?

İki: Aile hukukuna ilişkin davaların basit yargılama usulü ve gizlilik kararı içinde yapılmasıyla ilgili düşünceler var. Bu konudaki düşünceniz nedir?

Bu ikisini soruyorum.

BAŞKAN – Bayram Bey'in sorusuna, ikisine beraber cevap verin.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Birçok aile hâkimimiz, illeri gezdiğimizde, söylediklerinde gerçekten boşanmalarını için büyük çaba sarf ettiklerini, tavsiyelerde bulduklarını ama bazı zamanlarda da tavsiyenin yanlış anlaşıldığı konusunda bir kanaat var, bu doğru mu?

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Doğru.

BAŞKAN – İhsasırey konusu var.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Siz aile danışmanlığı eğitimi aldınız mı? Yani, aile hâkimlerimizin çoğunluğunda yeterli, fedakâr bir şekilde onu ortaya koyabiliyorsunuz, böyle bir eğitim aldınız mı?

BAŞKAN – Evli misiniz, bir de onu soralım.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Tabii, evliyim. Zaten Aile Mahkemelerinin Kuruluşu Hakkında Kanun'da "Tercihen evli ve çocuklu olanlar ile yüksek lisans yapmış olanlar atanır." diyor.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - "Tercihen" dediği için bekâr olanlar da varmış az da olsa.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Düzce'ye gelene kadar hâkimlerimiz yaş olarak artık evlenme çağını çoktan geçmiş oluyorlar.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Sayın vekilimizin bir sorusuna biraz düzeltme yaparak belki de soracağım.

Aile danışmanlığı konusunda hukukçu arkadaşlarımıza sertifika verilmiyor, meslek elemanları farklı ama size yönelik aile danışmanlığı değil de aile danışmanlığının bilgilerinin de içinde olduğu farklı bir eğitim var mı diye sorayım ben size. Gene, aile danışmanlığı içerisinde verilen dersler var, konular vardır; onlarla ilgili bir ders alıyor musunuz, bilginiz var mı bilmiyorum ama.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 15

Bir de, barıştırmaya çalıştığınızı söylediniz, geri gönderdiğinizi söylediniz, bu süreçte iş birliği yaptığınız bir kuruma, mesela, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne mi gönderiyorsunuz, yoksa sizin adliyenizdeki psikolog arkadaşınız var, ona mı gönderiyorsunuz? Gerçekten, bir uzmandan yardım alma şansı bugüne kadar bulabildi mi boşanmaya gelen çiftler, onu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

ERGÜN TAŞCI (Ordu) – Bir de ben bir soru sorabilir miyim?

Gerçekten, gezdiğimiz yerlerde hâkim arkadaşlarımızın tespiti çok aydınlatıcı oldu. Belki burada Bakanlığımıza ilişkin bir talebiniz var mı diye, şu anlamda, birkaç yerde...

Birincisi: Bakanlığımızın aile hâkimlerine ilişkin özel bir çalışması, hizmet içi eğitim gibi veyahut da sık sık bir arada bir organizasyon yapılıyor mu?

İkincisi: Aile hâkimlerinin mutlaka ve mutlaka Bakanlığın bir düzenleme ile yani değişik mahkemelerde görev yapması yerine yani aile hâkimliği şeklinde başlayarak devam etmesi şeklinde bir çalışma yapıldıysa ihtisaslaşma daha iyi olur, daha iyi sonuç verir diye bir düşüncem var. Ona ilişkin kanaatinizi aldım. Belki Bakanlığa ilişkin burada da bir mesaj çıkar diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Soruları not almadım, o yüzden aklıma geldikçe artık tersten, önden devam edeceğim.

Eylemli ayrılıktaki üç yıllık süre bekleyen taraf için gerçekten çok ızdırap verici oluyor. Bir de şöyle bir şey var: Eskiden -hâkime hanım da bilir-boşanmadığınız sürece sadakat yükümlülüğünüz devam ediyordu, şimdi yeni yeni Yargıtay artık dava tarihini esas alıyor, dava tarihinden sonra eğer yeni bir ilişkisi varsa adamın, onu ancak yeni bir boşanma davasının konusu sayıyorlar. O, üç yıllık süre o konuda çok büyük bir sıkıntı olabiliyor, belki bir buçuk yıla düşürülebilir. Bir yıl bana biraz az gibi geldi ama bir-bir buçuk yıl yani çok uçuk fikir değil yani düşünülebilir, tartışılabilir ve kabul edilebilir bir fikir. Çünkü, kadınlarda bunu kullanıyorlar.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Sınırsız nafaka, en çok konuşulan konulardan birisi nafakanın sınırsız olması.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Evet, o konuda da Anayasa Mahkemesine götürülecek bir dosyam var. Bir yıl kadar evli kalmışlar, nafakaya bağlanmış, yirmi yıldır adam ödediği için iflahı kurumuş vaziyette, "Bu, eşitliğe, insan haklarına, her şeye aykırı." diyor. Nafakanın artırılması davasını mecburen artık ÜFE oranında hesaplayıp artırıp veriyoruz. "Anayasa Mahkemesine götüreceğiz." dediler, bilmiyorum, onda ne olacak? Onda da şöyle bir şey var: Gene, kötüye kullanılıyor, ömür boyu çalışmıyor veya SGK'sız, sigortasız, kaçak, kayıt dışı çalışıyorlar.

Aile hâkimleri olarak özel bir aile danışmanlığı eğitiminden geçmiyoruz, feleğin çemberinden geçiyoruz, tam alaylı oluyoruz, çiftleri göre göre... Gerçekten, salı, perşembe duruşma yapıyoruz, belki haftada en az 8-10 çiftin derdini dinliyoruz hem de uzun uzun dinliyorum, 10 taneden fazla duruşma koyamıyoruz. Yani, normal bir mahkemede bir günde 30 tane duruşma yaklaşık yapılır, bizim mahkemeler ağır ceza mahkemeleri gibi, en fazla 10 dosya koyabiliyorum. Bir de benim izlediğim, pornografik görüntü, video, fotoğrafı herhâlde ağır ceza mahkemesi başkanları da izlemiyor, cinsel saldırı suçlarına bakanlar bile izlemiyorlar.

BAŞKAN – Aldatmadan dolayı mı?

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Evet, evet.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Ne izliyorsunuz?

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Ayrıca, söyleyeyim Vekilim: Şimdi, eşlerin birbirlerini çektiklerini fotoğraflar veya sevgilileriyle, dostlarıyla çektikleri fotoğraflar veya grup olarak yaptıkları çeşitli toplum dışı, kabul görmeyen cinsel

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 16

ilişki türlerinin fotoğrafları, videoları; bunlar iş boşanma aşamasına gelince tazminata konu olacağı için hâkim önüne seriliyor, onları izliyoruz.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Biz fotoğraf olarak koyuyorduk.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Ayrı bir özel eğitimden geçmiyoruz. Ama, her mahkeme kadrosunda yasanın kuruluş kanunu gereği bir psikolog, bir sosyolog, bir sosyal çalışma uzmanı görevlendiriliyor. Bizim pedagogumuz yok, onun dışında sosyal çalışma uzmanımız ve psikoloğumuz var; ben onlara yönlendiriyorum, uzmanlarımız çalışıyorlar.

Bir de, ASPİM'le birlikte bir toplantı yaptık. Gene oraya da sevk ediyorum, gönderiyorum. Bir de kendimi zorladım, 6284 sayılı Yasa'da açık, güzel bir düzenleme yok ama yönetmelikte "Hâkim uygun göreceği herhangi bir tedbiri verir." diye yuvarlık bir cümle var, oraya dayanarak sürekli öfke kontrolü ve stresle başa çıkma yollarıyla ilgili tedbirler vermeye başladım. Bu tedbirleri ilk başka verdiğim zaman başıma bela oldu, kimin uygulayacağı belli değil. İl halk sağlığı "Belki ben, belki üniversite." diyor, üniversite "Biz mi uygulayacağız?" diyordu. Onu da açıklığa kavuşturduk, Zeki Bey'le birlikte çeşitli yazışmalar yapınca bir iş akışı öğrendik. Üniversiteler yerine getiriyormuş ama, üniversitenin haberi de yok. Şule Hanım burada olsaydı, onunla da konuşurduk. İş akışında "Üniversitenin acil tıp psikoterapi eğitim merkezi diye bir birimi çözer." diyor. Üniversitede böyle bir birim yazılı olarak bile yok yani kâğıt üstüne bile yok. Ancak, ben tedbir veriyorum, zorluyorum, uğraşıyorum, zarla zorla oluyor. Hep zaten bizim ülkemizdeki şey kişisel gayretle oluyor, sistematik bir şey yok. Şimdi, ben yaza tayin olup gideceğim, bizim Düzce Adliyesinden öfke kontrolü tedbiri çıkmayacak. Çünkü, herkes alışmış vaziyette. 5'inci maddenin, (1) (a), (b), (c) evden uzaklaştırma, hakaret etmeme tedbirleriyle geçiyor. Hâlbuki adam için zorlama hapsi çok çok caydırıcı değil. Zaten hemen şikâyetten vazgeçiliyor bizim toplumda, hemen aileler araya giriyor, "Vay, hapis mi yatacak?" diyorlar. Zorlama hapsi de daha infaz edilmeden şikâyetten vazgeçildiği için verdiğimiz zorlama hapsinin belki yüzde 80'inini infaz etmiyoruz, o arada şikâyetten vazgeçiyorlar. Vazgeçmelerine bir diyeceğim yok, akıllanacak olan kişi zaten akıllanıyordur da mutlaka bunları danışmanlık sürecinden geçirmek lazım. Bu işi aile mahkemeleri değil de ASPİM çözer, ASPİM'e yönlendirirsek...

BAŞKAN – Şöyle bir şey var ama onu söyleyeyim: Şiddeti önleme merkezi daha yeni kuruluyor, faaliyete geçmedi henüz. Normalde şiddeti önleme merkezidir öfke kontrolü programı. Ankara ŞÖNİM bunu yapıyor ve Ankara ŞÖNİM'de şöyle bir veri var elimizde: 200 küsur vakaya bakmışlar, 290 mı dediler, öyle bir vaka. Üç aylık bir program bu, "Üç aylık programı uyguladığımız erkekler tekrar aynı suçla bize gelmedi." diyorlar, üç aylık programı alanlar, öfke kontrolünü alanlar. Böyle de önemli bir veri var, o ekiple biz zaten il müdürlüğümüzde o çalışmayı yapacağız. Bir tek Ankara ŞÖNİM yapıyor pilot olarak onu.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - ŞÖNİM de ASPİM'e bağlı değil. Biz ASPİM'e yazıyoruz, onların ŞÖNİM'e yönlendirdiğini biliyoruz.

BAŞKAN – Onun için, evet onu yapmamız lazım Düzce'de.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Çiftlerle konuşurken de ihsasirey diye bugüne kadar herhangi bir şikâyet duymadım çiftlerden. Genelde olursa avukatlar bu konuda daha yırtıcı olabiliyorlar çünkü aile mahkemelerinde avukatlar kraldan çok kralcı oldukları için biraz onlar yönünden sıkıntı olabilir. Ben hiç böyle bir itham altında kalmadım, daha ziyade "Sen de kadınsın, sen de anlarsın." şeklinde bir şey oluyor, ihsasireyde bulundum diye olmuyor. Ben iki tarafı da anlayıp makul çözümler bulmaya çalışıyorum. Örneğin, işte, kadın bağımsız ve müşterek bir konut istiyor, bu yüzden boşanmak istiyor. Diyorum ki adama: "Bak, bu senin yükümlülüğün." Yani, yargılama yaptığımız zaman ben değil, başka bir hâkim de olsa buna karar verecek büyük bir ihtimalle, bunu yerine getirmesen bu bir kusur. Adamı bu konuda bilinçlendirdiğim zaman "Ha, demek ki bu kadın beni boşarmış,

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 17

tazminata mahkûm edermiş.” diyen hiç olmadı ama taraflar avukatlırsa bilmeyorum, olur mu, olabilir.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Çok kısa bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Ben sizin bir fikrinizi almak istiyorum. Ara buluculuk eğitimleriniz var, bunlar bir ihtisas eğitimi gibi. Aile hâkimleri ve bu konuda çalışan avukat arkadaşlarımız için ihtisaslaşma yani ara buluculuk gibi bir eğitimden geçme, aile, evlilik sorunları, bağımlılık ve engelli sorunları gibi, böyle bir eğitime nasıl bakarsınız veya sizin meslektaşlarınız nasıl bakar? Böyle bir eğitimin olmasını ben kendi alanım açısından doğru buluyorum ama hukukçu olarak sizin de fikrinizi almak istiyorum.

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Aile hâkimlerinin en büyük yarası aslında mal rejimleri. Biz, boşanma, nafaka, velayet hükümlerini bir şekilde uyguluyoruz, onlar da sıkıntı duymuyoruz ama mal rejimleri konusunda neredeyse Yargıtayda bile oturmuş tam bir şey olmuyor. Bazen bir konuyu anlatıyoruz, “Bizim başımıza öyle bir olay gelmedi.” diyor tetkik hâkimleri çünkü sayısı, verisi, çeşidi çok fazla. Ama, bu ara buluculuk konusunda belki barolarda bir örgütlenme yapılabilir, hâkimlere de eğitim verilebilir.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Aileye bakan, boşanmalara bakan avukat ve hâkime hanımlar...

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Sayın Vekilim, bunda şöyle bir şey var: Burası benim 4’üncü görev yerim, bundan önce asliye hukuk hâkimiydim, ondan önce asliye ceza hâkimiydim, ondan önce cumhuriyet savcısıyım. Şimdi, ben bu yaza tayinciyim, bu yaza acaba yetkim ne olacak, belli değil. Biz, eğitim veriyoruz, seminer veriyoruz. Şimdi, ben üç yıldır bu mahkemeye kafa patlattım, yüzde 90’ını da çözdüm, bir sıkıntım yok artık. Ama, ben şu an sıfırlanıyorum, kuradan gitmiş hâkim gibiyim; bana verdiğiniz bütün eğitimler, bütün yatırımlar boşa gidecek.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Yani, benim sormak istediğim soru da o olacaktı. Aile hâkimi olarak uzmanlaştınız ama yeni tayin döneminde nereye gideceğiniz... Tekrar aile hâkimi uzmanı olmak ister misiniz, bu noktada mı devam etmek istersiniz, böyle bir şey var mı? “Yok, yeteri kadar çok dinledik, ben bu alanda çok yıprandım.” gibi bir kanaat oluşuyor mu?

AİLE HÂKİMİ GÜLERDEM ALTUN - Aile mahkemeleriyle birkaç kere Ankara’da hâkime hanımın da katıldığı toplantılar, seminerler oldu; orada kıdemli aile hâkimleriyle oturup sohbet ettiğimiz zaman senede bir hafta rehabilitasyona ihtiyacımız olduğuna karar verdik. Çünkü, gerçekten kendi aile hayatımız, huzurumuz, bakış açımız, ne kadar olursa olsun, etkileniyor; sürekli ağlayan insan görüyoruz, çaresiz insan görüyoruz. Biz de fazla bir şey yapamıyoruz, onun çaresizliği bizi ayrıca kahrediyor. Ben, çocukları bazen eve alıp götürmek istiyorum. Alayım bunlara ben bakayım yani bu ikisi de bakamayacak; kadın kötü yola düşüyor, adam uyuşturucu bağımlısı, yurt kültürünü hiç almasını istemiyorum. Bazen gerçekten eve götüresim geliyor. Yani, biz bitik hâldeyiz o açıdan.

Ama, iş yüzdesi, terfi konusunda aile mahkemesi rahat bir mahkeme, çoğu hâkim ister. Zaten bize sormuyorlar “Ne istersiniz?” diye de, o yüzden benim hiç öyle bir şeyim yok, gittiğim yerde de olayım mı diye. Ama, iyi bir aşama kaydettik, ben birkaç kere kendi kendime hiç gerek yokken bile toplantı yaptım. İŞKUR’u, üniversiteyi, ŞÖNİM’i, ASPİM’i çağırdım, kolları; “Neler yapılabilir, uygulamada neler hatalı, bizden ne bekliyorsunuz, biz sizden neler bekliyoruz?” diye toplantılar yaptım. Şimdi, iyi bir yere getirdik. Hatta, şu öfke kontrolü tedbirini bir sene daha görseydim, daha iyiydi, en azından otururdu üniversitedeki uygulama, görürdük ama işte o işler belli olmuyor.

Başka bir soru var mıydı bilemiyorum, eğer unuttuysam kusura bakmayın.

BAŞKAN – Teşekkür ederim. Çok katkı verdiniz açık söyleyeyim, çok açıkça ifade ettiniz, çok net, memnun olduk, sağ olun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 18

Şimdi, Avukat Sedat Özdemir aramızda.

Sizde boşanma davasına yoğunlukla giren bir avukatsınız. Hâkime hanımın söyledikleri çerçevesinde sizi de alayım.

Bu, hâkime hanımın tanımladığı avukat tipi siz misiniz, ne dedi? Boşanma avukatları...

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Şimdi, Başkanım, tabii, hâkime hanımın mesela, bahsettiği o cinsel içerikli videolar mesela, bizim baktığımız birkaç tane dosya da hâkime hanıma düştü. Biz, tabii, mecbur delil olarak dayandık onlara. Bizim açımızdan kusur teşkil ediyordu o kişinin yapmış olduğu eylem yani eşin yapmış olduğu eylem. Biz, mecbur olarak onlara dayandık hani yoksa aile mahkemesinde farklı bir seyir izlemek amacıyla yapmadık onu. Şimdi, mecbur sunuluyor yani taraflar hani davayı kazanmak için yapacak bir şey yok.

İhsasirey konusu, evet, avukat arkadaşlar arasında aile mahkemelerine yönelik böyle bir düşünce var, biz baro odasında da konuşuyoruz var. Şundan o da kaynaklanıyor, aslında, vatandaşlar arasında var: Şimdi bir tane bayan tek taraflı gidiyor, hiçbir şekilde doktor raporu falan olmasa, direkt gitse bütün talepleri kabul edilmiş gibi geliyor yani uzaklaştırma kararı çok rahat bir şekilde alınıyor, “Beni silahla tehdit etti.” diyor, vatandaşın ruhsatlı silahı alınıp zapt altına alınıyor. Birkaç tane böyle olayımız oldu yani eşi kadınların da burada bu hükümleri kötüye kullandıkları çok durumlar var. Burada adamın ruhsatlı silahına, can güvenliği taşıyan bir kişiyi ruhsatlı silahına aile mahkemesi hâkimi tarafından el konuldu ve çok uzun uğraşlar sonunda, iki ay sonra ancak ruhsatlı silahını alabildik ve bu süreç içerisinde de adam saklanmak zorunda kaldı. Böyle acı verici olaylar da olabiliyor. Bundan dolayıdır ki, evet, erkekler, çoğu erkek, boşanma sürecine giren erkek, aile mahkemelerinin hani kadınların hep 1-0 önde başladığı şeklinde bir düşünce var, aynı iş mahkemelerindeki işçiler lehine olduğu gibi aile mahkemesinde de böyle bir düşünce var.

Şimdi Sayın Başkanım, ben Düzce ilinde yaşamış olan, kendi bakmış olduğum davalardan ve 4 tane avukat arkadaşla beraber hazırladık biz onu. 4 tane avukat arkadaşın beraber bakmış olduğu davalardaki boşanma sebeplerini sunum olarak ben size sundum, orada 16-17 başlık altında var, onların biz ayrıntılı bir şekilde açıklamasını da yaptık.

Çok kısa özet olarak geçmek gerekirse, Düzce ilindeki boşanmalar yani biz Düzce’de yaşadığımız için hep burada bakıyoruz, 15 başlık altında sıralanabilir. Bir, aldatma; iki, şiddet ve hakaret. Bunlar zaten genel boşanma sebepleri. Düzce ili kırsal bir il olması sebebiyle aile büyüklerinin evliliklere aşırı derecede etkisi var kayınvalide ve kayınpederin çünkü Düzce’de genelde geniş aile kavramı daha yaygın, gerek ekonomik sebeplerden gerek baka sebeplerden. Aileler erkek çocuklarını yanından ayırmak istemiyorlar, aynı evde oturmak istiyorlar. Böyle olunca da evlilik birliklerine doğrudan müdahaleleri söz konusu oluyor.

Hâkime hanımın belirttiği gibi cinsel yaşam konusundaki sıkıntılar had safhada. Yani benim yaşadığım bire bir örnek var; kadın, vajinismus hastası, beş yıl ilişkiye girememiş, bu adamlar beş yıl evliliklerini devam ettirmişler ama beş yılın sonunda gelmişler boşanmaya. Niye boşanıyorsunuz? Bana erkek geldi, “Ben karımı istemiyorum.” İlk önce anlatamadı ama daha sonradan... Bunu hiç kimseye de anlatamamışlar, adam bana ilk boşanma görüşmesinde de anlatamadı bunu. Daha sonraki görüşmelerimde bundan böyle bir sıkıntı olduğunu hissettim ve adamdaki bunu öğrendikten sonra eşini çağırdım, eşiyi gördüm, bu tedavi edilebilir bir şey dedim. Ama kadın hani kapalı bir toplum olduğu için hiçbir zaman bunu gidip birisine, ailesine veya psikoloğa veya doktora danışma imkânı bulamamış. Sonrasında ben bunu doktora yönlendirdim ve şu anda çocukları oldu, gayet mutlu bir şekilde yaşıyorlar. Bu konularda da çok boşanmalar bu anlamda bizim için sıkıntı doğuruyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 19

Düzce'nin tabii metropol şehirlere yakınlığının da evlilikler üzerinde olumsuz etkileri var, şöyle: Aileler, evlenme çağındaki gençler metropol şehirlerde değişik yaşam koşullarını görebiliyorlar ve evliliklere bakış açıları oradaki, şehirlerdeki ve özenti hâline gelen yaşantılar sebebiyle sağlıklı kurulamıyor.

Kültür farklılıkları: Düzce 72 etnik grubun yaşadığı bir millet, dolayısıyla çok kültür farklılıkları var. Her etnik grup kendi kültürünü bir şekilde yaşamaya çalışıyor. Mesela, bir Laz ile Abaza'nın evlendiğini düşündüğünüzde o evliliğin yürüme ihtimali hemen neredeyse sıfıra yakın çünkü Abazaların çok oturmuş gelenekleri var ve hiçbir şekilde bundan taviz vermiyorlar.

BAŞKAN – Biraz kırıldı ama bu yeni nesille biraz kırıldı.

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Çok kırılmadı Sayın Başkanım yani hâlâ ben görüyorum çok aşırı derecede...

Düzce depremden sonra il olmasının akabinde organize sanayi bölgelerinin hızlı kurulması ve teşvik yasalarının da etkisiyle Düzce'de aşırı bir sanayileşme başladı. Bu sanayileşmeyle beraber kadınların ekonomik hayattaki iş bulma ve ekonomik özgürlüklerine ulaşma imkânlarının artmasına bağlı olarak deprem öncesinde çalışma hayatının içerisinde bu kadar yer almayan Düzce kadını deprem sonrasında bu süreçte aşırı derecede ekonomik özgürlük ve buna bağlı olarak evlilik birliklerinde tahammülsüzlük yani maalesef, şöyle istatistiki bir veri var: Gelir durumu kadın açısından ekonomik özgürlük ne kadar artarsa boşanma kararı ve boşanma kararının alınmasındaki kolaylık o derece de artıyor. Bu kötü bir şey, kadının ekonomik özgürlüğünün olması lazım ama maalesef bu, evliliğe farklı yansıyor.

BAŞKAN – Tutanaklara geçiyor, burada bir düzeltme yapayım.

Yapılan araştırmalar bize şunu gösteriyor: Kötü giden evliliklerde kadın ekonomik durumunu düzeltince boşanmaya gidiyor. Ama evlilik birliği iyi gidiyorsa bu bir sebep olmuyor. Yani kadın "Ben daha da rahatladım, boşanayım." demiyor. Kötü giden evliliklerde -araştırmalar bunu gösteriyor- kadın ekonomik özgürlüğünü alınca o evliliği çekmiyor hakikaten. Kötü giden evlilikler için söylüyoruz. Yani sizin söylediğinizden şöyle anlam çıkıyor: Ekonomik özgürlüğü olan her kadın boşanma eğiliminde gibi bir anlam çıkar.

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Hayır, hayır, ben o şekilde değil Sayın Vekilim, şöyle...

BAŞKAN – O zaman ekonomik özgürlüğü olan hiçbir kadın da evliliğe başta yanaşmaz gibi bir anlam çıkar, o yanlış olur.

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Yani, bakın, benim yaşadığım... Bunlar hep benim mesleki davalarda gördüğüm şeyler.

BAŞKAN – Hayır, hayır, kötü gidiyorsa evlilik, memnun değilse erkekten, şiddet ya da başka bir şey, geçimsizlik varsa, ekonomik özgürlüğünü alınca, evet, kadın o evliliği sonlandırmak istiyor.

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Yani ben boşanma davalarında bire bir yaşadıklarımı özetlemeye çalıştım burada.

Yaşadığım iki tane olay var: Ben kadınların avukatıydım, kadınlar boşanma amacıyla geldiler ve boşanma sebeplerini sorduğumda kadının direkt bana söylediği şu: "Ben bu saatten sonra, asgari ücret alıyorum, eşim de asgari ücret alıyor, ben o adamı artık çekmeyeceğim." Yani "O zaman bu zamana kadar niye çektin?" "Şu ana kadar benim gelirim yoktu." Yani kadının bana bu şekilde deyimini mecburen bu şekilde yorumluyorum.

Şimdi anlaşmalı boşanmalar Sayın Vekilim, toplantıya başlarken siz "Anlaşmalı boşanmalarda daha sonra tekrar evlenmeler artıyor." dediniz. Bu istatistik aslında Sosyal Güvenlik Yasası'ndaki bir hatadan kaynaklanıyor. Bizim hukuk sistemimizde muvazaalı boşanma düzenlenmemiş. Muvazaalı boşanma düzenlenmediği için kız çocuklarına da babalarının ölümünden sonra boşanmaları hâlinde gelir bağlanıyor. Düzce ilinde aşırı derecede bu yönde muvazaalı boşanma

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 20

yapılıyor. Neticede aile mahkemesi hâkiminin bir yılı doldurmuş evliliklerde anlaşmalı boşanma için müracaat edilmesi hâlinde hâkimin takdir yetkisi yok yani boşanma kararı vermek zorunda. Taraflar sırf babasından ayrılığını alabilmek adına anlaşmalı boşanma yapıyor, daha sonradan bunlar işte belli bir süre ekonomilerini düzelttikten sonra tekrar birleşiyorlar. O yüzden, oradaki tekrar birleşme, bu evliliklerin gerçekten düzeldiği anlamında yorumlanmaması lazım. Bu ince bir ayrıntı. Bunu da Sosyal Güvenlik Yasası'nda alınacak önlemlerle bunun önüne geçilmesi mümkün ama Medeni Kanun'umuzda bu muvazaalı boşanmayı engelleyecek maalesef bir hüküm mevcut değil.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Medeni Kanun'un 2'nci maddesi var, kötüye kullanılmaz...

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Kötüye kullanılmaz ama kullanılıyor ve bunun bir önlemi yok, önleyemiyorlar. Bir dönem, bunlar suç teşkil ediyordu, SGK anlamında dolandırıcılıktan eşlere dava açıldı ancak daha sonra Yargıtay Ceza Genel Kurulu bunun dolandırıcılık suçu oluşmayacağını belirtmesiyle beraber bütün dosyalar beraatle sonuçlandı. Bunun tek yaptırımı şu anda, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından rücu davası, alınan aylıkların ve sağlanan yardımların rücu davası.

BAŞKAN – 22 binmiş o adet SGK kapsamında...

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Ama işte Başkanım, yani kişiler kendi üzerlerinde zaten mal tutmuyorlar ve bunların tahsil kabiliyeti de bu anlamda yok. Bir cezai yaptırım olmadığı için, başkaca bir cezai yaptırım olmadığı için, üzerinde mal tutmadığı zaman tahsil edilme imkânı yok. Alınan para gitmiş oluyor bu anlamda.

Düzce'de yine erken evlenme yaşı da çok büyük bir problem. Erkekler 23 yaş altı ve kadınlarda 20 yaş altı evliliklerde bu evlilik birliğinin sağlıklı yürümediğini ve çok kısa sürede bu evliliklerin sona erdiği birçok davada önümüze geldi. O yüzden bu evlenme yaşı konusunda Medeni Kanun'da düzeltme yapılabilir mi, artık o sizin takdiriniz.

Düzce'de tabii depremin evlilikler üzerinde çok büyük etkisi oldu. Depremin akabinde insanlar birbiriyle çok yakın mesafedeki çadır kentlerde, prefabrik konutlarda uzun süreli yaşam sürmek zorunda kaldılar ve bu uzun süreli yaşam süresi içerisinde ailelerin mahremiyeti diye bir şey kalmadı yani iki çadır arasında hiçbir şekilde mahremiyet kalmadı ve bir sürü insan hiç tanımadığı insanlarla aynı ortamda yaşamak zorunda kaldı. Yine, bu kalıcı konutlar ve TOKİ evlerinde yaşanan durum da aynı süreç. Yani hiç tanımadığı ve aynı kültürü paylaşamayacağı ve aynı ortamı paylaşamayacağı kişilerle yan yana komşuluk yapmak zorunda kaldı ve bu da evliliklere çok olumsuz etkiler doğurdu.

İletişim araçları Düzce'de çok kötü kullanılıyor maalesef. O eşler arasındaki sapık ilişkilerin, işte o pornografik görüntülerin yaygınlaşmasında bu iletişim araçlarının kötü kullanılmasının da etkisi var. Sosyal paylaşım arkadaşlık siteleri, Facebook, bunlar benim gördüğüm kadarıyla Düzce'de hiç amacı doğrultusunda kullanılmıyor, tamamen sosyal siteye bulaşan bilinçsiz birçok insan aldatmak şeyine giriyor.

BAŞKAN – Sedat Bey, toparlayalım mı biraz?

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Bu anlamda...

Boşanma sebepleri böyle Başkanım, ben oraya zaten yazılı olarak verdim. Sorun olarak gördüğüm boşanma davalarında birkaç nokta var hemen onu belirteyim.

Şimdi, iki eş ayrılığında velayet konusunda aile mahkemesi tarafından bir karar verilinceye kadar çocuğun kimin yanında kalacağı çok büyük bir problem.

Yine, yaşamış olduğumuz bir olay: Çocuğu babası kaçırdı, boşanma davası açılmadan fiilî ayrılık dönemine girildi ve çocuğu babası kaçırdı. Biz aile mahkemesinden çocuğun velayeti konusunda karar alıp, bu kararı adama tebliğ

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 21

edip, ondan sonra adam çocuğu teslim etmezse suç oluşuyor ama o aşamaya kadar suç oluşmuyor. Tabii, adam kaçak olduğu için biz adama kararı tebliğ edemedik ve suç oluşmadı. Anne çocuğunu üç aya yakın hiçbir şekilde göremedi ve 2 yaşında küçük bir çocuktü. Bu yüzden fiilî ayrılık döneminin başladığı andan itibaren velayet konusunda mutlaka bir düzenleme yapılmalı ve bu kaçırmaların önüne geçilmek amacıyla da bir yasal düzenlemenin yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Yine, fiilî ayrılık dönemine başladıktan sonra mal varlığı paylaşımıyla alakalı da bir yasal boşluk var burada. Yine yaşadığımız bir olay: Taraflar ayrılmaya başladı. Kadın işe gittiği esnada adam geldi kapıyı açtı ve evdeki bütün eşyaları aldı. Türk Ceza Kanunu anlamında bu da suç teşkil etmiyor. Dolayısıyla bunun da Ceza Kanunu'na veya Medeni Kanun'a ceza yaptırımını olarak bir şekilde tazyik hapsine girmesi gerektiğini düşünüyorum.

Nafakanın düzenlenmesi de bu anlamda şey. Mesela, kadına nafaka bağlanıyor, kadın başka birisiyle imam nikâhıyla yaşıyor, bu imam nikâhıyla yaşadığı süre içerisinde dahi sürekli olarak kadın nafaka almaya devam ediyor ve adam bu sefer birlikte yaşadığı adama da para ödemiş oluyor; bu da, insanlarda şiddet eğilimi doğuruyor yani "Ben başka bir adama para ödüyorum." gibi düşünüyor.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Dava açsın.

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Dava açsa kazanamıyor. Ben Zonguldak'ta açtım, kadın başka birisiyle birlikte yaşıyormuş, gittik tespit ettirdik, tespitini de yaptırıldı ama buna rağmen nafakayı kaldıramadık maalesef. O yüzden onun önüne geçecek bir yasal düzenleme gerektiğini düşünüyorum.

Benim söyleyeceklerim bu kadar Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Soru var mı?

Buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ediyorum verdiğiniz bilgiler için.

Düzce'de farklı bir sorun çıktı karşımıza dikkatimi çekiyor, daha önceden de bilgi veren katılımcılarımızdan birisi bahsetmişti: Deprem, deprem sonrası.

Deprem sonrasında genelde odak noktası çocuklar olur, çocuklara yönelik hizmetler gider, öncelikli olarak hassasiyetimiz olduğu için çocuklara yönelik gönüllü psikolog arkadaşlar da gelir, yardımcı olurlar. Ben merak ediyorum, "travma sonrası stres bozukluğu" dediğimiz bir rahatsızlık var, özellikle doğal afetler sonrasında bu çok yaşanır veya daha küçük travmalar ya da şiddet gören kadının yaşadığı sorun da aynıdır. Bu depremden sonra travma sonrası stres bozukluğuyla ilgili yetişkinlere yönelik acaba bir çalışma yapıldı mı? O dönemde bu konuyu izleyen, bilgisi olan bir arkadaşımız var mı, katılımcımız var mıdır acaba?

Ailelere yönelik zannediyorum hiç kimsenin aklına gelmemiştir, nihayetinde aile bütünlüğü üzerine çalışmak bile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın yeni aktifleştirdiği bir olay. Üç dönemdir Hükümet programlarında var ama bu dönem biraz daha aktif hareket ediliyor. Ailelere yapıldı mı –ümitsizce soruyorum-yapılmamış olduğunu düşünüyorum ama yetişkinlere yönelik yapıldı mı, onu da merak ediyorum.

AVUKAT SEDAT ÖZDEMİR – Benim bildiğim, tabii, onu kurumların cevaplaması lazım ama benim kendi akraba çevrem... Ben depremi burada yaşamadım, depremden sonra da burada kalmadım iki üç sene, o yüzden çok bilgim yok o konuda. Ama benim akrabalarım bu yönde bir eğitim veya destek sağlanmadığını biliyorum.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Evet.

Bunu özellikle Sayın Başkan rapora geçirirsek, çok önemli olacağını düşünüyorum. Nihayetinde travmalar yetişkinleri etkilemesiyle birlikte aile birlikteliğini de bozar bu en küçük travmadan en büyük travmaya kadar. Zannediyorum, bunu da raporda ele alıp üzerinde durmamız gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 22

BAŞKAN – Evet.

DÜZCE AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR İL MÜDÜR VEKİLİ ZEKİ YILDIRIM – Sayın vekilimizin sormuş olduğu soruyla ilgili Bakanlığımız bir yapılanma içerisinde, yapılanma da şu anda bitti. Afet sonrası psikososyal destek grupları oluşturuldu. Allah korusun yani bundan sonra bir afet olduğu takdirde psikososyal destek grupları kurumlar arası iş birliği ve iletişim, koordinasyon sağlanacak şekilde bunlar şu anda hazır durumda.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi kolluğu dinleyelim.

Önce Jandarma Yarbay Ayhan Özkan, buyurunuz.

Herhâlde heyetiniz adına siz konuşacaksınız.

JANDARMA YARBAY AYHAN ÖZKAN – Evet Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Buyurunuz.

JANDARMA YARBAY AYHAN ÖZKAN – Sayın Başkanım, sayın vekillerim, Sayın Valim; İl Jandarma Komutanlığı Kadın ve Çocuk Suçları Kısım Amirliğimiz, 15 Haziran 2015 tarihinde hizmete girdi ve bu tarihten sonra 17 Ekim 2015 tarihinde 1 personelle çalışmalarına devam ediyor.

Konuşmalardan da anlaşılacağı üzere Düzce oldukça kozmopolit bir yer. Bu da, hem geçiş güzergâhı üzerinde olması hem organize sanayi bölgelerinin olması hem de bu deprem dolayısıyla yaşanan biraz önce bahsedilen travma dolayısıyla asayiş açısından oldukça yoğun bir il, kendi çapında veya ölçeğindeki illere göre.

Düzce İl Jandarma Komutanlığı olarak 2015 yılında 333, 2016 yılında 105 olmak üzere toplam 438 aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet olayı meydana geldi ve kayıtlarımıza yansıdı. Genel olarak merkez ilçemizde olaylar yoğunlaşmakta, diğer ilçelerimiz bu ölçekte biraz daha geriden onu takip etmekte.

Olaylara baktığımız zaman ise en çok temmuz ve ağustos aylarında olayların yoğunlaştığını görüyoruz. Olayların günlere dağılımı ise özellikle salı, çarşamba, perşembe ve cuma, hafta içi günlerde biraz daha bunun yoğun olduğunu oldukça yaşıyoruz ve görüyoruz.

Yine saatlere göre dağılım incelendiğinde de gündüz saatlerinde özellikle bu aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet olaylarının yoğun olduğunu görmekteyiz.

Suç türlerini incelediğimizde kasten yaralama, tehdit ve kişi hatırasına hakaret, daha çok basit suçların burada ön planda olduğunu görüyoruz ve genel olarak bunlar tekrar barışmayla sonuçlanıyor ve çok önemli birkaç tane olay hariç ciddi bir problem yaşamadık.

Şiddetin nedenlerine baktığımızda ise ailevi geçimsizlik, tartışma ve ailevi nedenler ön planda. Buradatabii biraz da kişilerin gerçek nedenlerini yani gerçek olayın nedenini bize ifade etmemelerinin de etkisi olduğunu değerlendiriyoruz.

Yine, şiddet görenlerin uğradıkları şiddet türlerini incelediğimizde fiziksel şiddet ve psikolojik şiddetin ön planda olduğunu görmekteyiz ancak her ne kadar verilere yansımaya da cinsel şiddetin de Düzce ilinde oldukça yaygın olduğu yönünde duyularımız var.

Yine, şiddette kullanılan yöntemleri incelediğimizde daha çok fiziki güç veya tehdit, hakaret şeklindeki yöntemler ön planda.

Şiddete uğrayanların mesleki durumları incelendiğinde, genelde, jandarma olarak kırsal bir bölgeye baktığımız için, bunların çoğunun ev hanımı olduğunu görmekteyiz.

Yine, öğrenim durumlarını incelediğimizde de özellikle okuryazar ve okuryazar olmayan kesim çok az olduğu için genellikle ilkökul düzeyindeki eğitim durumundaki mağdurlarımızın çoğunlukta olduğu görülmekte.

Yaş kategorilerini incelediğimizde de genellikle genç olan, 21-35 yaş kategorisinin en çok şiddete uğrayan kesim olduğu görülmekte.

2016 yılında ise toplam 105 olay, 2014 ve 2015'e göre trend böyle devam ederse sayının artacağı yönünde bir değerlendirmemiz var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 23

Yine, 2016 yılındaki olayların ilçelere dağılımı incelendiğinde de zaten olayların büyük bir bölümünün merkez ilçe jandarma komutanlığının sorumluluk bölgesinde olduğu görülmekte.

BAŞKAN – Bir şey soracağım.

Nüfusa oranlı mı bu?

JANDARMA YARBAY AYHAN ÖZKAN – Şöyle arz edeyim Sayın Başkanım: Toplam jandarma bölgesi 136 bin, bunun 66 bin civarı merkez ilçede. Dolayısıyla olayların da yüzde 54'ü, genel olarak da asayiş olaylarının yüzde 54'ü merkez ilçe bölgesinde.

Şikayet gelmiyor Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Yığılca'dan mı gelmiyor?

JANDARMA YARBAY AYHAN ÖZKAN – Evet. Tabii merkez ilçede organize sanayi bölgelerinin de var olması önemli bir etken, nüfusun yoğunluğu ve olayların artmasında.

Önemli olay olarak Sayın Başkanım, 7 Eylül 2015 tarihinde kızının kaçırılmasına içerlenen –diyelim- bir vatandaşımız kızını kaçıran kişinin annesini ve kardeşini av tüfeğiyle ateş ederek öldürmüştü. Dört gün boyunca ormanda saklandı ve ilçe jandarma komutanlığımızca dört gün boyunca hem aileler nezdinde tedbir olarak hem de şahsın takibini yaparak yakaladık, başkasına zarar vermeden.

Çocukların durumlarıyla ilgili olarak bakacak olursak, 2014 yılında 372, 2015 yılında 314 suça sürüklenen ve mağdur çocuğa işlem yapıldı. Bunlardan yüzde 20'sini suça sürüklenen çocuklar, geriye kalan yüzde 80'ini de mağdur çocuklar teşkil ediyor. Bunların erkek ve kız oluşları perdede sunulduğu gibi.

Yine, mağdur ve suça sürüklenen çocukların sağlık durumlarıyla ilgili olarak istatistiklerimiz: Çocukların karıştıkları suçlar olarak baktığımızda kasten yaralama, kamuya ait mala zarar verme, çocukların cinsel istismarının ilk sıralarda olduğunu görüyoruz. Mağdur çocuklara baktığımızda da en çok trafik kazası sonucu malumlarınız olduğu üzere hem D-100 hem TEM otoyolu üzerinde bulunmamız nedeniyle kaybolma, evden kaçma ve cinsel suç mağduru oldukları görülüyor.

Sayın Başkanım, alınan tedbirler olarak Çocuk ve Kadın Suçlarını Önleme İşlem Astsubayı olarak görevli personele her yıl atama döneminden sonra üç gün süreli hizmet içi eğitim veriyoruz.

Yine, yurt sevgisi eğitimi kapsamında askerlerimize, kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi ve evlilik öncesi eğitim konularında ikişer saatlik bir eğitim veriyoruz.

Yine, Jandarma Genel Komutanlığımız tarafından hazırlanan broşür ve afişleri dağıtarak vatandaşlarımızda farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz.

Alınması gereken tedbirler olarak da kız çocuklarının eğitime devamlılığının sağlanması, iş kurma ve meslek edindirme konusunda özellikle kadınlarımıza destek olunması, cinsel istismar, cinsiyet ayrımcılığı ve toplumsal halk sağlığı konularında bilinçlendirilme, kadının sosyal hayata döndürülmesi için belli aşamaları takip eden bir prosedür iş akışı şemasının izlenmesi, erken evliliklerin yaratmış olduğu sorunlara yönelik olarak bilinçlendirme, doktorun şiddetten şüphelenmesi durumunda daha dikkatli muayene yapması ve tutanak tutarak genel kolluk kuvvetlerine bildirmeleri konusunda kendilerinin bilgilendirmesi ve bu konuda gerekirse yasal düzenleme yapılması, eğitim programlarının düzenlenmesi ve aile danışmanlığı hizmetleri. Biraz önce de zaten gündeme gelmişti.

Biz jandarma olarak da sohbet toplantıları ve bölge halkıyla iletişim kurmaya ve sorunların erken tespitine çalışıyoruz. Kolluk olarak da burada taraf olmadığımızı, kişilere aynı mesafede olduğumuzu zaten ifade ediyoruz.

Burada biraz önce zaten geçti Sayın Başkanım, Sayın Valimizle birlikte yaptığımız çalışma ve yine kendi personelimize verdiğimiz eğitimler var bu konuda.

Yine, jandarma olarak kısa mesaj sistemimizle vatandaşlarımıza kadına yönelik şiddetle ilgili bilgiler vermeye devam ediyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 24

En son olarak da, 7 Nisan 2016 tarihinde ailenin korunması, aile bütünlüğünün sağlanması ve boşanma nedenleri, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddetle ilgili olarak Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğümüzle birlikte bir seminer icra ettik. Bu doğrultuda da çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Benim burada özellikle vurgulamak istediğim, Sayın Başkanım, şimdi, kanunda kolluk tarafından alınan koruyucu tedbir kararlarının ilk iş günü içerisinde yetkili mahkemeye, hâkim onayına sunulmasıyla ilgili bir konu var. Malumlarınız olduğu üzere, dokuz günlük tatiller veya uzun süreli tatiller var. Bu süre içerisinde kadının herhangi bir şiddete maruz kalması durumunda bunun yasal bir sorumluluk doğuracağını çünkü bizim yetkilerimiz belli bu konularla ilgili ve bu konuyla ilgili de en fazla işte barınacak bir yer bulmaya çalışıyoruz. O konuda da Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğümüzle zaten iş birliği içerisindeyiz. Bununla ilgili yasal bir düzenlemenin yapılması, gerekirse nöbetçi mahkemeler tarafından bu kararın alınması, daha sonra aile mahkemelerine konunun intikal ettirilmesi yönünde bir talebimiz var.

Ayrıca, bu mevzuatla ilgili olarak da -biraz önce de gündeme geldi kısmi olarak ama- ulusal düzeyde bir mevzuatın ortaya konulması ve bunun alt protokollerle desteklenmesi. Bu konuyla ilgili ben Jandarma Genel Komutanlığımız tarafından İspanya'da bir inceleme gezisine de gitmiştim. En üst düzeyde mahkemelerin verdiği kararların bile sorgulandığı bir mekanizma kurulmuş durumda orada. İşte, elektronik kelepçe uygulaması aktif olarak kullanılıyor. Bizde maalesef bu henüz tam olarak yaygınlaşmadı. Bu bakımdan da ulusal bir mevzuatın daha geniş ve tüm kurumların iş birliği ve yapacakları görevlere ilişkin tam olarak, açıkça, detaylı bir şekilde yapılacak bir mevzuatın ve bunun alt protokollerle desteklenmiş, işte, sivil toplum örgütlerinin buradaki rolleri, belediyelerin görevleri, kolluğun görevleri, bunun yapılmasının daha faydalı olacağını değerlendiriyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Özkan.

Soru var mı?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Şimdi, Değerli Yarbayımıza teşekkür ediyoruz.

Biz diğer illerde şöyle bir sıkıntıyla karşılaştık, siz de karşılaşıyor musunuz: Tabii, jandarma bölgesi kırsal bölge, köyden, evden uzaklaştırma tedbiri verildiğinde erkeğin gideceği yer kalmıyor. Bu tür sıkıntıları nasıl yaşıyorsunuz, nasıl çözüyorsunuz?

JANDARMA YARBAY AYHAN ÖZKAN – Sayın Vekilim, o konuyla ilgili sıkıntılar yaşıyoruz. Şahıs direkt köyler olduğu için genellikle akrabalarının yanına gidiyor ancak zaman zaman da “Ben nereye gideceğim?” şeklinde serzenişlerde de bulunuyor arkadaşlarımıza ancak karar o yönde olduğu için, uygulanması da gerektiği için yaklaştırmıyoruz.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Bu, evlilik birliğini bitirmeye mi vesile oluyor, yoksa çözüm oluyor mu Buna nasıl bir tedbir getirmemizi önerirsiniz?

JANDARMA YARBAY AYHAN ÖZKAN – Evlilik birliğini aslında yani bitirmeye değil de evlilik birliğini sarsıcı bir uygulama olduğunu değerlendiriyoruz çünkü kırsal kesim olduğu için burada erkek küçük düşüyor ve diğer aile bireyleri kadına bu yönde oldukça büyük bir baskı yapıyorlar. Kadın zaman zaman bizim personelimiz dâhil onlarla da görüşmek istemiyor ve bazen de gittiğimiz zaman bir hafta sonra yine erkeğin o evde olduğunu görüyoruz. Bunun biraz da çevrenin baskısıyla olduğunu düşünüyoruz Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Tutanağa geçti, şimdi, bir şey söylemezsem rahat edemeyeceğim.

Yani karısını döverken küçük düşüyor da evden erkek uzaklaşınca mı küçük düşüyor? Biraz da bu algıları aslında değiştirmemiz lazım. Dövmeyecek yani bu kadar basit işte.

BAŞKAN - Şimdi devam edelim.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 25

Teşekkür ediyorum Komutanım.

Cengiz Dursun, Asayiş Şube Müdürümüz.

ASAYİŞ ŞUBE MÜDÜRÜ CENGİZ DURSUN – Efendim, ben, sorulardan ve rakamlardan gitmekten ziyade eksikliklerden ve yapılması gerekenlerden yola çıkmak istiyorum.

Nihayetinde, Sayın Başbakanımız, şimdiki Cumhurbaşkanımız 11/7/2011 tarihinde şiddete maruz kalan kadınlarla ilgili olarak direkt Koruma Hizmetleri Yönetmeliği'ne kadınları koruma amaçlı dâhil edilen bir yönetmelik maddesi koydu. Bu maddeden sonra 4320'yle değişiklik yapılarak 6284'te mağdur kadınlarımıza bir nevi haklar sağlandı. Şu anda geldiğimiz noktada şiddeti önleme merkezlerini daha aktif hâle getirerek özellikle bizim kolluk kuvveti olarak polis merkezlerinde aldığımız ifadelerin aslında bu merkezlerde alınması, kadınlarımızın burada dinlenmesi, bizim dışımızda da eğitim, psikolog ve oradaki tüm destekleri bir arada alması daha sağlıklı ve daha iyi olacaktır.

Koruyucu tedbirler adına bizim özellikle ilk etapta uyguladığımız zorlama hapsiyle ilgili tebellüğlerin çok etkili olduğunu düşünüyorum. Aslında, burada, kanunda çok eksiklik var. 6284'te özellikle hâkimlerimizin de kesinlikle takdirine bırakmayacak şekilde ama ölçüsü iyi ayarlanarak, konuşularak koyulması gereken net bir süre olmalı. Kadına karşı şiddet gösteren şahsa birincisinde beş gün, ikincisinde on gün, üçüncüsünde yirmi gün gibi kesinlikle bunun kolluk tarafından bilinmesi, tamamen takdir yetkisine bırakılmayacak şekilde önlenmesi ciddi caydırıcı olacağını düşünüyorum. Yirmi bir senelik mesleki hayatımızda yaklaşık 14 polis merkezinde çalıştım. Buralarda da gözlemlediğimiz şiddeti uygulayanlara karşı bizim lisanen veya kanunen gösterdiğimiz şiddetin kısa sürede etkili olduğunu düşünüyorum. Ancak bu zorlama hapsini uyguladığımız takdirde biraz da bunu psikologlarla desteklemek ve Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri tarafından yine de şiddeti uygulayan tarafın da bu kanuna biraz dâhil edilmesi ve onların önlenmesi hakkında tedbirlerin genişletilmesi gerektiğini düşünüyorum efendim.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Soru var mı arkadaşlar? Yok. O zaman çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi aile hekimi arkadaşım Doktor Hüseyin Özdemir buradadır.

Sayın doktorum, sizi dinliyoruz.

Buyurun.

AİLE HEKİMİ DR. HÜSEYİN ÖZDEMİR – Sayın Başkan, Sayın Valim, değerli Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben, kısaca, evlenmek için müracaat eden çiftlere uyguladığımız muayene ve tetkikler neler, verdiğimiz evlilik öncesi danışmanlık hizmetleri neler, kısaca onlardan bahsedeceğim.

İşin özeti şu aslında: Madem evli olan çiftlerin ayrılmasını istemiyoruz, o zaman öncesinden bir tedbir almamız gerekiyor. Dolayısıyla evlenecek olan çiftlere verilecek sağlıklı eğitimlerle bunun önüne geçilebileceğini düşünüyorum. Biz neler yapıyoruz bu konuda? Evlilik için müracaat eden çiftlere sağlık raporu olmadan kesinlikle evlenme dairelerinde işlem yapılmamaktadır. Sağlık raporları evlenecek olan çiftlere özellikle evlilik öncesi danışmanlık hizmeti verilmesi açısından son derece önemli. Gelen çiftlerin öncelikle genel muayenesi, tıbbi öz geçmişleri, kişisel analizleri, risk değerlendirmesi yapıldıktan sonra bir dizi teste tabi tutuyoruz. İlimizde uygulanan kabaca testler HIV, Hepatit B, Hepatit C, Talasemi, -33 ilde uygulanan illerden birisi de biz- tüberküloz, VDRL frengi testi, bir de kan grubu testi. Bu testlerin tamamı aslında anne ve doğacak olan çocuğun sağlığını korumaya yönelik testler. Dolayısıyla, önemli olan doğumun engellenmesi değil doğacak olan, meydana gelen gebelikte ve çocuğun sağlığının korunması için gerekli önlemlerin alınması. Yani bu testlerin esas amacı sağlıklı bir anne ve sağlıklı bir çocuğun dünyaya getirilmesi, amaç bu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 26

Evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerinde neler yapıyoruz? Evlilik öncesi danışmanlık hizmetleriyle sağlıklı aile yapısı, üreme sağlığı, -üreme sağlığının içerisinde cinsel işlev bozuklukları, aslında saydığımız ve boşanmaya sebep olan sorunların başında geliyor bence- cinsel işlev sorunları, gebeliği önleyici yöntemler -zamanında gebelik, erken gebelik gibi- bulaşıcı hastalıklar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, kalıtsal kan hastalıkları gibi konularda danışmanlık hizmeti vermekteyiz.

Burada eksik olarak düşündüğüm bir konu daha var. Özellikle biz hekimler olarak tabii ne kadar faydalı oluruz bilemiyorum ama bir aile psikoloğu tarafından aile içi şiddetle ilgili bir eğitim de verilebileceği kanaatindeyim. Biz bunu şu anda vermiyoruz ama verilebileceği görüşündeyim.

Özetleyecek olursak, evlilik öncesi muayene ve testler genellikle uygulamada evlenmek için zorunlu olarak istenmektedir. Bu testler genellikle cinsel yolla, kalıtsal yolla geçen bir hastalık olup olmadığını belirlemeye ilişkindir. Bu muayene ve testler arasında sadece kanunen akıl hastalığı evlenmeye engel bir durumdur. Bu testlerin hemen hemen hepsinin öncelikli amacı anne sağlığı ve çocukları korumak olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan testler sonucunda evlenmeye engel bir durumun tespiti hâlinde evlenmeyi yasaklamak doğru bir yaklaşım olmayacaktır çünkü yasakların ne cinsel yaşama ne de üremeye engel olabileceği dikkate alındığında amacına uygun ve korumaya çalıştığı yararın korumaya elverişli olmadığı anlaşılabilecektir. Dolayısıyla, evlilik öncesi danışmanlık hizmetinin önemi burada bir kez daha ortaya çıkıyor.

Eşlerin cinsel sağlığı da, doğacak çocukların sağlığının korunması da eşlerin bilinçlendirilmesiyle mümkün olacaktır. Kanımızca eş adayları zorunlu test ve muayeneye tabi tutularak haklarında sağlık raporu düzenlemek yerine evlenme işlemlerinin yürütmesi için hekime cinsel, özellikle cinsel işlev bozuklukları ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda danışma yükümlülüğü getirilmesi daha uygun olacaktır kanaatindeyim.

Evlilik öncesi danışmanlık hizmeti sağlam bir ailenin oluşumuna yardımcı olmaktadır. Bir toplulukta aile ne kadar sağlam ve sağlıklı temellere oturursa o aileden meydana gelen toplum da o nispette sağlam ve sağlıklı olacaktır. Sağlıklı ailelerde üyeler, aileyle iletişimden memnundur. İletişim çok büyük bir sıkıntı, özellikle gelen hastalarda bunu çok rahatlıkla görebiliyoruz. Hem bizim ile hasta arasında hem de gelen çiftlerin kendi aralarında çok büyük bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Bu sıkıntıyı da ancak aile hekimliği uygulaması gibi bir sistemle aile psikoloğu atanması ya da öyle bir sistem geliştirilebilir mi bilemiyorum.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Geliştirildi. Bu yıl başlıyor inşallah.

AİLE HEKİMİ DR. HÜSEYİN ÖZDEMİR – İnşallah... Çok uygun olacağını düşünüyoruz.

Sağlıklı ailelerde üyeler aile iletişiminden memnundur, çatışma azdır. Gelişimsel değişikliklere kolay ve başarılı biçimde uyum sağlarlar, stresli olaylarla baş edebilirler. Yani evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerinin ne kadar önemli olduğu tekrar öne çıkıyor burada.

Kısaca, evde bakım hizmetiyle ilgili de özet bir sunum yapacağım müsaadenizle. Ülkemizin kültür yapısı evde bakımı kavramsal olarak destek göreceği özelliklere sahip bir ülkeyiz. Hastanın aile ortamında bakımının sağlanması, bakımın maliyetinin azaltılması bakımından da önemlidir. Evde bakım hizmetleri sunumu yaşlıların sağlık bakımları için olduğu kadar ruhsal ve sosyal gereksinimlerinin karşılanabilmesi için de ayrı bir öneme sahiptir. Ailede farklı gelişim gösteren, özel gereksinimli bir çocuğun olması tüm aile bireylerine öncelikle duygusal bir yük getirmektedir.

Sayın Başkanımın da ifade ettiği gibi, özellikle engelli çocuğu olan ailelerde boşanmalar çok sık karşılaştığımız bir durum, aile içi şiddet de gördüğümüz bir durum. Ailenin bütün hayatını, psikolojisini var olan engelli çocuğa göre ayarlamak zorunda kalması, anne ve babanın bu konuda birbirini suçlaması ve bu tür ailelerde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 27

özellikle babanın evlilik uyumunun düşük olması ve evi terk etmesi durumu söz konusu olabiliyor. Burada benim önerim, eğer mümkünse bilemiyorum, bu tür engelli, evde bakım hastası tespit edildiği andan itibaren bir psikolog ve bir psikiyatri desteğiyle yardımcı olunursa bu tarz boşanmaların da önüne geçileceğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim Sayın Özdemir.

Şimdi rehber öğretmenlerimiz ve sosyologlarımızı dinleyeceğiz.

23 Nisan İlköğretim Okulu Rehber Öğretmeni Pınar Birbir burada mı?

23 NİSAN İLKÖĞRETİM OKULU REHBER ÖĞRETMENİ PINAR BİRBİR –

Evet, buradayım.

BAŞKAN – Hoş geldiniz.

Daha çok öğrencileriniz üzerinizden, deneyimleriniz ve gözlemleriniz üzerinden bizi bilgilendirirseniz sevinirim.

Buyurun.

23 NİSAN İLKÖĞRETİM OKULU REHBER ÖĞRETMENİ PINAR BİRBİR –

Tabii.

Sayın Başkanım, müsaadenizle Millî Eğitim Müdürlüğü'nün AR-GE bölümünde Ali Canbaz Bey bir giriş yapıp, ardından ben devam edebilir miyim?

BAŞKAN – Tabii.

23 NİSAN İLKÖĞRETİM OKULU REHBER ÖĞRETMENİ PINAR BİRBİR –

Peki, teşekkür ederim.

DÜZCE İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ AR-GE BİRİMİ ALİ CANBAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın vekillerim, Sayın Valim, değerli Komisyon üyeleri; Düzce Millî Eğitim AR-GE birimi olarak hepinizi saygı, sevgi ve muhabbetle selamlarım. Bir sunumumuz olacaktı ailede risk faktörleriyle ilgili.

Biz, Millî Eğitim AR-GE birimi olarak 2010 yılında yaptığımız alan taraması ve durum analizi sonucunda Düzce'mize aile bütünlüğünün korunmasıyla ilgili çalışmanın yapılmasının zaruri olduğu kanaatine varmıştık. 2010-2016 yılları arasında çeşitli projeler ve örnek çalışmalar yaptık. Bunlardan bir tanesi de Aile Öğretmenliği Projesi'ydi. Projemizin amacı, ilkokul, ortaokul düzeyindeki öğrencilerin ailelerinin eğitime katılımını sağlamak, aile bütünlüğünü tehlikeye düşürebilecek risk faktörlerini yerinden tespit ve aile kurumunu güçlendirmek ve akademik başarıyı artırmak olarak alabiliriz. Bu projemizin uygulama yeri Düzce ilindeki 233 ilkokul, 38 ortaokulda uygulanmıştır. Hedefimiz 61.269 öğrenciye ulaşmaktı ama maalesef projemiz 2013 yılında kaldırıldığı için projemizin devamı gelmemiş, 2012 yılında uygulamaya son verilmiştir.

Projemizden beklediğimiz çıktılarımız vardı. Bu çıktılarımızdan birincisi aile ve çevreyi tanımak, aile risk faktörlerini yerinde tespit etmek ve önlem almak; okul aile birliğini, iş birliğini artırmak; akademik olarak başarıyı artırmak olarak ve okul kültürüne uyma, yardımcı olmak olarak sıralayabiliriz.

Projemizin yöntemleri çok basit bir şekilde size arz etmek istiyorum. Ailelerle iletişimi güçlendir, ev ve iş ortamını gör, risk faktörlerini belirle, önlem al, veli ziyaretlerini artır ve raporlaştır. Burada bizim en önemli konumuz raporlaştırma kısmımız. Bunu size biraz sonra açmak istiyorum. Önce aşamalarımızı kısaca geçelim. Faaliyet planı hazırladık, uygulama basamaklarımızı hazırladık, öğrenci ve aile tanıma formlarımızı ve anketlerimizi hazırladık, aile ziyaret takvimlerimizi hazırladık, ziyaretlerimizi yaptık, ev ziyaret ve veli formlarımızı doldurarak rehber öğretmenlerimizle beraber bir rapor hazırladık. Yıl sonu raporlarımızda şöyle bir sonuç çıktı: Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerimizle iş birliği yapmakta zorlandık. Eğitim düzeyi yüksek olan ailelerimizin aile bütünlüğünün yüksek olduğunu ve de risk faktörlerinin daha az olduğunu fark ettik. Yine, sosyoekonomik yapısı düşük olan ailelerin risk faktörlerinin daha fazla olduğunu ortaya koyduk.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 28

Sosyoekonomik yapısı düşük olan ailelerin güçlendirilmesi gerektiğini anladık. Kısaca, Aile Öğretmenliği Projesi'yle risk grubuna giren ailelere destek vermek de hedeflenmişti.

BAŞKAN – Şu an uygulanmayan bir şeyi konuşuyoruz değil mi?

DÜZCE İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ AR-GE BİRİMİ ALİ CANBAZ – Evet, Sayın Vekilim, daha önce uyguladığımız bir proje.

Bu projemizde biz Düzce genelinde velilerimizin yüzde 74'üne ulaştık.

Sonuç olarak, bu ziyaretimizle hem tanıştık hem gördük hem yorumladık, risk faktörlerini ve ailenin güçlendirilme detaylarını yerinde tespit ettik.

BAŞKAN – Pardon, bu merkezden gelen bir proje miydi, Düzce il Millî Eğitim...

DÜZCE İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ AR-GE BİRİMİ ALİ ÇANBAZ – Düzce ilinde Millî Eğitim Müdürlüğü AR-GE birimi tarafından yürütülen bir projeydi.

BAŞKAN – Yani Düzce ilinin kendi özel uyguladığı bir proje.

DÜZCE İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ AR-GE BİRİMİ ALİ CANBAZ – Evet. RAM'la beraber...

BAŞKAN – Ben şöyle anladım: Merkezin önerdiği bir proje sonra merkez tarafından kaldırıldı anladım. Düzce ilinde başladık ve sonra kaldırdık bunu, öyle mi?

DÜZCE İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ AR-GE BİRİMİ ALİ CANBAZ – Evet, Sayın Vekilim.

Diğer bir projemiz ise “Bir ilgiye bin gülücük” sloganıyla ortaya çıkan Boşanmış Aile Çocuklarının Psikososyal Açından Desteklenme Projesi'dir. Bu projemiz 2011-2012-2013 eğitim öğretim yılında uygulandı. Zaten bu proje de aile öğretmenliğinin devamında olan bir projeydi. Biraz önce anlattığım gibi aile öğretmenliğinde evlere ziyaretimizi yaptık, risk faktörlerini belirledik, daha sonra uygulama yapacağımız aileleri bu programa dâhil ettik. Üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıfa devam eden boşanmış aile çocuklarının psikososyal ve akademik becerilerinde yaşanan problemleri gidermeye ve boşanma önlemi almaya yönelik bir projedir. Nedir bu projemiz? Öğrencilerin boşanmayla ilgili duygu ve düşüncelerini ortaya koyduğu, boşanma konusunda yanlış bilinenlerin ortaya çıkarılıp düzeltildiği bir projedir. Nerede uygulandı? Düzce merkez ve ilçelerinde, rehber öğretmeni olan -o zaman ki adıyla ilköğretim okullarıydı- ilköğretim okullarının hepsinde uygulandı. Neden böyle bir projeye gerek duyduk? Çünkü okullarımız sosyal bir kurumdur, ailevi sorunlar eğitim başarısını etkilemektedir. Ailevi sorunlar yaşayan çocukların eğitim gelişimi de düşük olmaktadır. Amacımız, bireysel ve ailevi sorunlarla başa çıkmaları noktasında öğrencilere destek vermek. Ailevi sorunların çocukların ve gençlerin bütünsel gelişimini olumsuz etkilemesinin en aza indirilmesini sağlamak, aile bütünlüğünü olumsuz etkileyebilecek faktörleri yerinde görmek ve önlem almak için bu projemiz hazırlanmıştır.

Nasıl uygulandı? Önce bir veri tabanı oluşturduk. TÜİK'ten aldığımız bilgilerle ve o zaman da yapılan araştırmalarla RAM iş birliğiyle çok güzel bir veri tabanı oluşturduk. Neleri ele aldık? Evlilik sürelerini ele aldık, boşanma davalarını ele aldık, boşanma nedenlerini ele aldık, boşanma sürelerini ele aldık ve bu şekilde bir veri tabanı oluşturduk. Peki, bu nasıl uyguladık? Zaten en önemli kısım burası. Okul yönetimi, öğretmen ve rehber öğretmen eğitimlerine başladık. Aynı zamanda bu eğitimlere biz önleyici tedbirler eğitimlerini de ekledik. Aileyi tanıma ve ebeveyn tanıma formlarını uyguladık. Programa dâhil olacak ailelerin belirlenmesi de bu formlar sayesinde oldu. Daha sonra bir değerlendirme yaptık. Değerlendirme kısmını biraz sonra daha detaylı olarak size açıklayacağım. Veli, öğretmen, öğrenci ve rehber öğretmenle grup eğitimleri yaptık. Esas dikkatinizi çekmek istediğim nokta burası, grup eğitimleri. Ailenin istediği evde veya okulda öğretmen, öğrenci, veli ve rehber öğretmen iş birliğiyle grup eğitimleri yaptık. Bu grup eğitimlerini 8 oturumda gerçekleştirdik. 1'inci oturum, şöyle kırmızı olarak yazdığım bölgeler, risk

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 29

grubunda olanlar. Siyah olarak yazılanları da boşanmış aileler için düşünebilirsiniz. 1'inci oturumda başlangıç yani tanışma, 2'nci oturumda boşanmış aileler için yeni aile, risk grubunda olan aileler için nasıl bir aile? 3'üncü oturumda yeni yerim, boşanmış aileler için, risk grubunda olanlar için de hayalimdeki ev. Boşanma düşünceleri, neden boşanma, duygularını açıklama, problem çözme, risk faktörlerini önleme, olumlu duygular ve 8'inci oturumda vedalaşma olarak gerçekleşti.

Aile içi sorunlar yaşayan 103 öğrencimizi bu şekilde biz tespit ettik. 23 aileye grup eğitimi verildi. Bunlardan 8 aileye de risk faktörü taşıdığı için önleyici uygulama eğitimleri yapıldı. Öğrencilerin sosyal yönden gelişiminin arttığı, öğrencilerimizin eğitim yönünden gelişim gösterdiği, öğretmenlerimizin velileri daha iyi tanıdığı aile içi sorun yaşayan ailelerin sorunların çözümünde pozitif yaklaşımlar gözlenmiştir.

Son olarak, bu sene, Millî Eğitim Müdürlüğü AR-GE birimi olarak uyguladığımız Denge Projesi'nden de bahsetmek istiyorum çünkü bahsettiğimiz konu orada da geçiyor. Denge Düzce eğitiminde nitelik, nicelik geliştirme projemiz, bu projemizde belli kriterlerimiz var okullarımızda uyguladığımız ve bu kriterlerden bir tanesi de 7-18 yaş aile eğitimi, aile seminerleri, ulaşılan veli sayısı, veli eğitimi konularında önem vermiş bulunmaktayız. Düzce Millî Eğitim Müdürlüğü AR-GE Birimi olarak, naçizane olarak bu Komisyonumuza kısa tavsiyelerde bulunmak istiyorum. Öğrenci ve veli öğretmen ilişkilerinin mutlaka güçlendirilmesi lazım. Çünkü, siz de farkındasınızdır, çocukların okulda geçirdiği vakit çok uzun bir vakittir ve biz öğretmenler, çocuklarımızın yüzlerinden onların birçok durumunu çok rahat bir şekilde anlayabiliriz. On beş yıllık bir öğretmen olarak şunu söylüyorum: Eğer başarılı bir öğrencinin eğitiminde düşüş varsa ilk önce ailesini sorguluyorum, ailesinde bir sıkıntı olup olmadığını sorguluyorum. Yabancı madde kullanımıyla ilgili kapsamlı çalışmalara mutlaka devam edilmeli. Aile öğretmenliği, aile koçluğu, akran projelerine devam edilmeli, çoğaltılmalı ve yaygınlaştırılmalı. 7-18 yaş aile eğitimleri mutlaka artırılmalı ve risk grubu taşıyan ailelere mutlaka grup eğitimleri verilmelidir diyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Canbaz.

Sorularımız var.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Öncelikle kutluyorum, gerçekten çok güzel projeler. Hem hazırlayanları hem de uygulayıcı arkadaşlarımızı kutluyorum.

Yalnız, merak ettim, bunlar süre sınırlı projeler miydi, neden sonlandırıldı?

DÜZCE İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ AR-GE BİRİMİ ALİ CANBAZ – Sayın Vekilim, şöyle bir durumumuz var: Ben AR-GE birimine daha önce dışarıdan müdahildim ama son sekiz aydır AR-GE biriminde görev alıyorum. Bu projelerimiz yerel bazlı projeler olduğu için yerel yönetimler tarafından çok kısa bir sürede destekleniyor ve finansörümüz az oluyor. Kaynak yetersizliğinden dolayı maalesef bu projelerimizi sonlandırmak zorunda kalıyoruz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Öncelikle, programın niteliği de güzel, niceliği de güzel bence, bayağı da çalışmışsınız. Özellikle, bir psikolojik danışman olarak, PDR mezunu olarak içeriği inceledim, gerçekten çok verimli, çok güzel çalışmalar ve ben Sayın Başkan, bu sunumun alınarak mümkünse bize de verilmesini istiyorum. Millî Eğitim Bakanlığına örnek olarak sunulmasını rica ediyorum. Çok etkili çalışmalar bütün okullara yayılırsa, bütün bölgeler ve bence, belki sizler de davet edilerseniz, anlatırsanız çok iyi olur diye düşünüyorum uygulamalarınızı. Bunu yaygınlaştırırsak zannediyorum birçok sorunu başta önlemiş ve bir sonraki üst kurumlara da aktarımı kolaylaştırmış oluruz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

DÜZCE İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ AR-GE BİRİMİ ALİ CANBAZ – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 30

Bugün burada Pınar Birbir öğretmenimiz var, aynı zamanda aile danışma psikoloğumuz Hülya Cengiz burada, aynı zamanda çocuk ergen psikoloğu Mehmet Önemli burada.

Buyurun Mehmet Bey.

DÜZCE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ TEMSİLCİSİ MEHMET ÖNEMLİ – Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışıyorum 2008'den bu yana. Az önce Ali Bey'in yapmış olduğu projeleri RAM ve AR-GE birimi ortak olarak düzenledi. Bizim bahsettiğimiz projelerde psikolojik danışmanlar, psikologlar zaman zaman üniversitelerdeki uzman arkadaşlarımızdan yardım alarak bu projeleri oluşturduk. Şimdi, benim sunacağım proje ise az önce Ali Bey'in ifade ettiği gibi zaman zaman projelerde finans sorunu yaşadığımız için, biz finans sorunu yaşamamak için bu projeleri A-B projesi hâline dönüştürdük ve projenin adı da "Haydi Problemleri Paylaşalım" diye bir proje, iki yıl sürdü. Bu proje süresince en çok şunu fark ettik: Sayın Başkanımızın az önce ifade ettiği gibi, kendisi aynı zamanda psikolojik danışman ve rehber uzmanı olduğundan şöyle bir şey dikkatimi çekti: Zaten boşanmanın kendisinin bir travma olduğunun, bu travmadan en çok etkilenenin çocuk olduğunun ve bu travma sürecinde en fazla psikopatoloji yaşayanların da yine çocuk olduğunun ve bu çocukluk evresindeki yeterli bir desteğin verilmeyişinin daha sonra ileriki yıllarda kendi aile kurumlarına da zarar verdiğinin sonuçlarının farkındayız. Dolayısıyla, biz de yaptığımız projede dedik ki: Avrupa ülkelerinde boşanma oranının en yüksek olduğu ülkeleri belirledik ve bu ülkelerle birlikte "Haydi Problemleri Paylaşalım" diye bir proje oluşturduk. Proje 3 farklı Avrupa ülkesinden ve Türkiye'de Düzce'nin temsiliğiyle amacımız AB'de boşanma olaylarını engellemek için ne tür müdahale programları var, bunları incelemek yerinde ve Düzce'ye transfer etmek. Daha sonra biz o bahsettiğim Fransa, İtalya ve Romanya'daki incelemeler sonrasında şunu gördük: Oradaki boşanma oranları yüzde 70'lere merdiven dayamış durumda. Romanya'da boşanma yüzde 77 civarında. Tamam, Türkiye'de bu oranlar belki bu kadar yüksek değil ama maalesef bu yöne doğru gidiyoruz. Yani, şimdi, 2000'li yıllardan günümüze kadar çok ciddi bir artış var. Dedik ki: "O zaman aile öğretmenliği projesinin ve "Bir Gülüşe Bin Gülücük" projesine artı, gölge öğretmenlik diye bir kavram çıkardık. Gölge öğretmenlik nedir? Gölge öğretmen aslında zihinsel veya diğer engelli öğrenciler için oluşturulan bir kavram. Biz bu kavramı aynı zamanda boşanmanın da bir travma olduğu düşüncesiyle normal tek ebeveynli ailelere de getirdik. Bu gölge öğretmenden kastedilen şey, okullarda, özellikle ilkokullarda görev yapan öğretmen arkadaşlarımıza kırk saatlik bir gölge öğretmen programı oluşturduk. Bu programları oluştururken az önce ifade ettiğim gibi, AB ülkelerindeki iyi uygulamaları transfer ederek oluşturduk. Kendi Türk kültürümüze de uygun hâle getirerek şu an gölge öğretmenliği projemiz 2016 yılında sona erdi ama bu projenin devamı için tekrardan şu an başka AB projelerine başvuruyoruz.

Benim âcizane burada önerim, gerçekten, ülkemiz şu an bir proje çöplüğüne dönmüş hâlde, çok ciddi projeler yapılıyor ama sorunumuz şu: Projeler devam etmiyor. Bakın, gittiğim Avrupa ülkelerinde şunu gördüm: Yapılan bir proje yıllarca sürüyor. En son gittiğim ülkede, Fransa Colmar'da başlatılan bu gölge öğretmen projesi on sekiz yıldan beri devam ediyor ve bu projeler daha çok –dediğim gibi-risk grubu çocuklar üzerine.

Bakın, bir de biz projemize asla boşanmış aile çocukları demedik. Ailesinden ayrı yaşayanlar... Çünkü, ayrı yaşayan sadece boşanan çocuk değil ki. Ailesini kaybedenler var, bunun yanında uzun yol şoförü olan kişilerin aileleri de yalnız, bu çocuklar da yalnız. Dolayısıyla, proje sadece boşanmış çocuklar için değil. Ailesinden ayrı yaşayanlar, tek ebeveynli aile için ürettik yani siz Değerli Başkanımız, vekillerimizden isteğimiz, bu projelerin devamları için yerel kaynak istiyoruz. En büyük problemimiz bu. Yerel destek istiyoruz.

Çok teşekkür ederim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 31

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Önemli.

Buyurunuz Pınar Hanım.

23 NİSAN İLKÖĞRETİM OKULU REHBER ÖĞRETMENİ PINAR BİRBİR – Evet, teşekkür ederim.

Az evvel de 7-19 yaş eğitimiyle ilgili özellikle ailelerimize en net ulaştığımız eğitimlerden bir tanesi. Sekiz hafta boyunca çocuklarımızın biz anne baba beraber gelin desek de annelerin sadece okula geldiği bir eğitim, 7-19 yaş eğitimi. Burada çocuğumuzun gelişim aşamaları, iletişim dili, risk alma, çocuğu yetiştirirken nelere dikkat etmeliyiz, ağızımızdan çıkan her kelime, her cümlenin ne anlama geldiğine kadar pek çok konuda velilerimizle sekiz hafta süren bir eğitim sürecinden geçiyoruz. 7-19 yaş projesi, aile eğitim projesi maalesef revize edilerek 0-18 yaş şeklinde tekrar dönüştürüldü, 7-19 yaş kaldırdık. 0-18 yaş eğitimini yeni aldığımız için 2016-2017 eğitim-öğretim yılında devreye girecek okullarımızda.

Az evvel Vekilimiz Deniz Hanım'ın sorduğu psikososyal müdahaleyle ilgili 1999 depreminden hemen sonra Düzce'de psikososyal destek eğitimi diye bir eğitim oluşturuldu ve verildi. Yani, o anda burada olmadığım için çok detay veremeyeceğim, lakin şimdi de biz psikososyal destek eğitimi aldık ve sadece afet durumunda değil, çocuğun bireysel yaşadığı afet durumlarında da kendisini ifade edebilme, söyleyemediklerini çevresindeki diğer insanların, öğretmenlerin, aile bireylerinin anlaması doğrultusunda çalışmalar yapıyoruz. Bu şekilde bir çalışmamız var yani travma sonrası stres tepkilerini sadece yoğun yaşanmış ve toplumun tamamını etkilemiş olması gerekmiyor. Okulda bireysel olarak fark ettiğimiz çocuklara da bunu uyguluyoruz. Zaten ilk önce öğretmenler eğitiliyor, aileler eğitiliyor, sonra çocuklara yansıyor. Bu şekilde eğitimlerimiz var. Bu sistematik eğitimlerin dışında benim bireysel olarak, öğretmen olarak yaşadıklarımın içinde en önemlisi bence boşanma sonrasında aile bireylerden, işte, annede çocuk kalıyorsa ya anne çocuğu alıp bir yere götürüyor, başka bir şehre ya da baba şehri terk ediyor. En büyük sorun çocuklarımızın burada bize aktardıkları. Anne ya da babasının onu boşanmış da o terk edilmiş hissini çok fazla yaşıyor. Boşanmadan sonra verilen eğitimin, daha doğrusu ailenin birleşmesi ya da aile üyelerinin bu durumu atlatması adına yapılan çalışmaların boşanmadan bir süre sonra daha devam edip hemen aile üyelerinin şehri terk etmemesini sağlayacak bir sistem kurulabilir mi acaba? Yani, bu, belki bir eğitimle, belki zorunlulukla sadece... Hani, temel amaç çocuğun bu durumu tam olarak kavrayabilmesi, boşanmanın da sağlıklı bir şekilde olabileceği. Benim gördüğüm, boşanmaların açıkçası yüzde 90'ı çok sağlıklı bir şekilde oluşmuyor. Çocuk kendisiyle alakalı sorunların çok fazla olduğunu düşünebiliyor. Tabii ki biz gördüğümüz, velilerimiz bize geldiğinde, biz müdahale ettiğimizde bu daha sağlıklı nasıl atlatılabilir, bunları velilerimizle paylaşıyoruz ama sanırım, daha kapsamlı bir çalışma çok daha yerinde olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sağ olunuz.

Hülya Cengiz Hanım, buyurunuz.

PSİKOLOG HÜLYA CENGİZ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben psikoloğum, çiftlerle çalışıyorum, ilişki problemleri çalışıyorum, özel bir kurumda çalışıyorum. Dolayısıyla da beni bulabilen kişiyle çalışıyorum ancak. Düzce'de çok değerli bir çalışma bundan önceki yıllarda yapılmıştı. Bütün bu değerli projelerin ulaşılabilirliği açısından... Yanılmıyorsam 2014 yılındaydı, belediyenin bir danışma merkezi vardı, sayılar da belediyeden alınabilir, şu anda benim onunla ilgili bir hazırlığım yok. Oldukça fazla çifte ulaştık ücretsiz olarak ve cidden değerli bir çalışmaydı. Yaklaşık 8 çifti gördüğümüz zamanlar da oldu, boşanan çiftler de oldu. Yani boşanma iyi bir şey mi? Değil ama iyi bir boşanma yolu var, en azından bu sağlanmış oldu. Ancak o merkez kapatıldı, ben de orada gönüllü olarak, zevkle çalıştım. Belki böyle bir merkezin açılması bu değerli çalışmaların ulaşılabilirliği, kişilere ulaşmasını sağlayabilir. Bu konuyla ilgili de

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 32

Ankara Büyükşehir Belediyesinin aile danışmanlığı merkezini bir örnek olarak da -hatta belediyeden arkadaşlarla da gitmiştik- bunu önemli buluyorum, bunu değerli buluyorum.

Burada genelde hayata geçirilen projelerden bahsedildi. Ben de hayata geçiremediğimiz bir projeden bahsedeyim, belki bu vesileyle geçer. Aslında Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nün yürüttüğü projeydi. Biz de bundan üç yıl önce uygulamacı bir arkadaşımınla birlikte şu istekten veya şu geri bildirimden yola çıkarak... İlk seansta çiftler bazen şunu söylüyorlardı bize: "Hocam, keşke bu bilgileri biz daha önce bilseydik." veya "Keşke şunu fark etseydik, keşke biz evlenmeden önce alsaydık bu terapiyi." gibi. Bu geri bildirimle yola çıkarak bir taslak oluşturmuş, hatta projemize de "Evlenme Ehliyeti" ismi vermiştik. Biz o zaman "Belediyenin evlendirme dairesiyle ortak bir şey yürütebilir miyiz?" gibi... Hayata geçmedi, geçiremedik daha doğrusu, belki bizim beceri eksikliğimiz de olabilir ama bu değerli fikirle yapılmış evlilik öncesi eğitim çalışmalarını gördüm ve çok da mutluluk verici. Arzu ederseniz, bizim de öyle bir taslağımız var. Biz bir on-line ayak da düşünmüştük orada ulaşılabilirlik açısından, 5 modül gibi, daha çok sorun davranışlar nerede başlıyor, neyi organize etmekten oturup dediğim gibi uygulamacı arkadaşımınla baktığımızda; eğer "Bu, çalışmalara ışık tutar." dersiniz Komisyona zevkle bunu mail atarız.

Gene, bu minvalde, sorun davranışlar zaten, herkes çokça aynı davranışlar, tekrarlamama gerek yok. Ancak ilişkilerde, boşanmada iyi bir biçime getirilebilir, şiddet dışındaki her türlü davranış çalışılabilir, çalışıyoruz ve görüyoruz. Evet, boşanmak üzere gelen birçok çift bizim zaten çalışma biçimimiz, çalıştığımız ekol veya yöntemle en az 4 seans bekletip gerçek isteklerini bulma veya hesapları uzlaşmaları sağladıktan sonra tekrar bu kararı gözden geçiriyoruz, çalışma biçimimiz de bu. Hiçbiri olmadı, gerçekten iyi bir boşanma da gerçekleşebilir. Önemli olan bu hizmetin paraya bağlı olmadan bir şekilde kişilere ulaşması. O yüzden de, dediğim gibi, belediyeye de bu öneride bulunmuştuk; bir aile danışmanlığı merkezini, doğrusu kişilerin ücretsiz ulaşabileceği, birçok uzmanın çalışacağı bir aile danışmanlığı merkezini -tekrar söylüyorum, Ankara Büyükşehir Belediyesi çok, çok iyi yürütüyor gerçekten- öneririm.

Ara buluculuk hizmetini çok, çok, çok değerli buluyorum özellikle boşanma aşamasında. Ancak ara buluculuk eğitimini psikologlar veriyor, uygulamacı avukatlar belki daha spesifik çalışarak boşanmayla ilgili olan kısımda en azından bunu psikolojik hizmet veren uzmanların yönetmesi belki bir öneri olabilir. Nasıl işlerliği olur bilemiyorum ama çok değerli bir hizmet olduğunu düşünüyorum, hayata tam da geçti mi bilmiyorum, bunu belki hukukçulara sormak lazım ama değerli bir hizmet olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Size bir şey soracağım, gerçi biz bunu kendi içimizde de tartışıyoruz da; evlilik öncesi verilen eğitiminin gerekliliğine herkes ikna oldu bu konuda zaten, orada sıkıntı yok ama şu da var: Doğum, çocuğun okula başlaması dönemi, varsa ailede işte, trafik kazası, kanserle mücadele gibi travmatik dönemlerde de bu desteğin sanki verilmesi gibi bir ihtiyaç da söz konusu. Bu tür köşe dönülen dönemlerde de bu desteği yapacak bir mekanizmaya ihtiyaç var. Yani sadece aileye evlilik öncesi yapıp bırakmak değil ya da boşanma döneminde değil doğum olması hâlinde... Bazı doğumlar sorunlu geçiyor, gebelikler ve doğumlar, bu da ciddi bir çatışmayı oluşturuyor.

PSİKOLOG HÜLYA CENGİZ – Sayın Başkanım, zaten ilişkideki krizlerden biri hamilelik, doğum, ilişkinin bizzat başlangıcı da kriz gibi çalışılıyor. Yani bize çift eğer nişanlılık döneminde gelmişse biz evliliği kriz gibi çalışıyoruz çünkü kriz. Yani yeni bir hayata uyumlanacaklar ve birçok bileşeni var; kök aile yönetimi, cinselliğin yönetimi. Zaten o bizim modüllerimizin içerisinde evlilik içerisinde neyi

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 33

kriz gibi çalışacaklarını çifte bilgilendiriyoruz. O yüzden de biraz... Çok değerli bulduğum bir çalışma, üzülüyorum da gerçekten, öyle hayata geçiremediğim için. Neden hayata geçiremediğimizi de söyleyeyim: Ya, birçok bileşeni biz kontrol edemiyoruz. Biz sadece uzman tarafından baktığımızda ihtiyaç ve bu ihtiyaçla nasıl buluşura baktık. İşte, ama onun dışında tabii, birçok bileşeni var, personel istihdamı var, falan, bir yığın bir şey var. Onlar bizim çok hesaplayabildiğimiz şeyler değildi. O yüzden de biz şöyle bir planlama düşünmüştük, olur mu olmaz mı...

BAŞKAN – Dinleyebildiniz mi başından beri Hülya Hanım'ı? Dinleyemediniz. Ankara Büyükşehirin ücretsiz verdiği aile destek programından bahsetti.

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ - Onu not ettim, ondan öncesini bilmiyorum.

PSİKOLOG HÜLYA CENGİZ – Bizzat belediyenin de bir danışma merkezi vardı, az veya çok da olsa gönüllü arkadaş bulmak çok zordu ama biz 2 gönüllü... Yani ama hayata geçirilebilir olduğunu gördük dediğim gibi Ankara Büyükşehirde.

Nerede kalmıştık? Ama biz şöyle planlamıştık: Şimdi, aile danışmanlığının sertifikasını alan bir kişinin, evet, krizde müdahale etmesi mümkün değil o bilgiyle ama en azından bizim planlamamız içerisinde hayata geçer mi geçmez mi, gene bilenlerin karar vereceği bir şey ama en azından evlendirme dairesinde bir aile danışmanı atanıp eğitim kısmında veya bir modülü en azından verip daha sonra iyi modüller hazırlanarak, biz on-line düşünmüştük ulaşılabilirlik, kişilerin katılımı açısından. On-line eğitimler var biliyorsunuz, oradan sınav da olabilirler. O 5 modülü alan kişinin ancak evlenebilmesi gibi bir yol üzerine gitmiştik ama daha sonra hatta Zeki Bey'le de bazı paylaşımlarımız olmuştu bu projeye ilgili. Aile ve Sosyal Politikalarda bununla ilgili -çünkü alanla ilgili uzmanlık çok önemli, yani çift ayrı bir konu- bir uzmanın bulundurulması ve beş yıllık gibi planlamıştık biz, sorun davranışta bir uzmanla buluşacaktı bu çalıştığımız çiftler. Bizim artık nasıl başlatacağımız biraz muallakta kalmıştı, başlayamayan... Yani herkes yola koyulmuş bir projeyi konuşuyor ama biz de böyle bir proje başlatmıştık, belki ışık tutabilir diye paylaşmak istedim.

BAŞKAN – Evet, aslında çok taraflı bir şey bu, yapılamayacak bir şey de değil. Bir de, kısmen gönüllülük esası varsa aslında maliyeti de düşüren bir unsur bu.

Bunu bir çalışalım Salih Bey hem müdür beyle hem Hülya Hanım'la bir araya gelip bir çalışalım nasıl yapabiliriz ya da bir fon başka bir yerden, kalan kısmı için fon bulunabilir mi, Avrupa Birliğinden falan, bunu bir çalışalım.

PSİKOLOG HÜLYA CENGİZ – En azından tekrar şunu da söyleyeyim: Sonuçta bu işi ben ücretli yapıyorum ama çok değerli bir hizmet olduğu için, bir rekabet de yaratacağım belki kendime ama belediyenin danışma merkezi tekrar hayata geçirilebilir çünkü insanların bununla ilgili bilgisi var, olabilirliği varsa.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ – Başkanım, geçmişe dönük biz de vekillerimize soru sorabilir miyiz?

BAŞKAN – Böyle bir usulümüz şimdi yok. Sonra toplantıdan çıkınca sohbet edelim.

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ – Geneli ilgilendiren bir konu. Aile hekimimiz tahlillerden bahsetti, kan uyumsuzluklarından bahsetmişti. Evlilik günü almaya gidince o tahliller isteniyor bildiğim kadarıyla.

DR. HÜSEYİN ÖZDEMİR - Başvuruya gelenlerden isteniyor.

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ - Evet ama evlilik kararı almaya gelmiş kişiler tekrar kan uyumsuzluğu veya...

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 34

DR. HÜSEYİN ÖZDEMİR - Zorunlu testler değil bunlar ancak gerekli testler. Kişiyi hem kan uyuşmazlığı hakkında bilgi veriyor. Çünkü kan uyuşmazlığında doğacak olan bebeklerde sıkıntı olabiliyor.

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ - Bununla ilgili gençleri eğitsek daha doğru olmaz mı diye düşünüyorum. Evliliğe son adımı atmadan önce gençleri bu konuda eğitsek, bilgilendirsek daha iyi değil mi diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Ama şu var: Kan uyuşmazlığı yönetilemez bir şey değil, yönetilebilir bir şey. Yani bilirse bunu vatandaş, kan uyuşmazlığı olduğunu gebelik dönemindeki kontrolleri daha sağlıklı yaparsa sağlıklı bebek sahibi olabiliyor, olmazsa hem annenin hayati tehlikesi var hem çocuğun hayati tehlikesi var. Yönetilemez bir şey değil bu.

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ - Çocuk olmama konusu var bir de, biliyorsunuz.

BAŞKAN – Ama o dava konusu zaten. Yani bu bilerek saklanıyorsa evliliği sonlandıran bir şey bu. Ne diyorsunuz, bir adı var onun? Nisbi butlan.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Şimdi, ben aslında, geçti de, doktor beye şeyi soracaktım. Şimdi, akıl hastalığı mutlak evlenmeme sebebi, mâni. Zekâ geriliğinin IQ'su kaçtan aşağı olursa akıl hastalığı kabul ediliyor?

DR. HÜSEYİN ÖZDEMİR - Onu biz psikiyatrye sevk ediyoruz açıkçası, algılama yeteneği zayıfsa biz onu değerlendirmiyoruz, psikiyatrik konsültasyon istiyoruz. Onun vereceği karara göre... Kanunen bilmiyorum açıkçası.

KOMİSYON UZMANI TETKİK HÂKİMİ SEMRA UZUN - 77...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Akıl zayıflığı kabul ediliyor ama engel değil.

BAŞKAN - 77'nin altı engel mi kabul ediliyor?

KOMİSYON UZMANI TETKİK HAKİMİ SEMRA UZUN - Engel kabul ediliyor. Müracaat ederse engel kabul ediliyor.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Ama o kadar çok 77'nin altında evliler var ki. 80 ve altı zaten zekâ geriliği demek.

KOMİSYON UZMANI TETKİK HAKİMİ SEMRA UZUN - Evet, 77'yi adli tıbbın resmî şeyleri akıl zayıflığı olarak kabul ediyor, doğumla geldiği için bunu mutlak butlana sokuyor ama sonradan bir trafik kazasıyla, bir beyin travmasıyla oluşmuşsa o sonradan gelişen bir durumdur, onda evliliğin nisbi butlanı istenmemiştir.

BAŞKAN – Evet.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Şimdi, orada da belediye başkanımızın... “Yaptığımız tüm araştırmalar neticesinde evliliğinize mâni hiçbir şey yoktur.” diyorsunuz.

BAŞKAN – Neyi araştırdınız?

DR. HÜSEYİN ÖZDEMİR - Aslında orada bir sakınca doğuyor. Üçüncü kişilerle bu bilgilerin paylaşılması sakıncalı aslında. Yani belediyenin bu tahlilleri istemesi sakıncalı bir durum aslında.

BAŞKAN – Doğru söylüyorsunuz tabii. Sağlık verilerinin paylaşılması, kişisel verilerin paylaşılması aslında o da.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Biz kanuna hüküm koyduk ya kişisel veriler o kişiyle ilgili bir akdin icrasına sebep olacaksa bu engel değildir dedik, kanundaki istisnalardan birisi budur. Evlilik akdini yapacaksa belediye ve kanunen de ona bir yetki vermişseniz ve gerekiyorsa, gerekmiyorsa ayrı, o engel değil diye yeni Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na bununla ilgili hüküm konuldu.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum katılımcılara.

Şimdi, aramızda 2 hanım var, ben özellikle onları dinlemek istedim yani heyetimiz dinlesin istedim. Bir kadın girişimcimiz var, Halime Zengin, Beyköy'den. Düzceliler tanıyor ama uzmanlarımız tanışın, tutanaklara geçsin istedim. Halime Hanım bir destek alarak üretim yapan bir çiftçi ve örnek bir projesi var, ödül de aldı projesi. Biz, kısaca, hem Halime Hanım'ı hem projesini tanıyalım isteriz çünkü ailenin güçlendirilmesi bazen bireyin tek tek güçlendirilmesi ya da ailenin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 35

tamamının güçlendirilmesi şeklinde olabiliyor. Kadınlar güçlendiğinde eğitim ve ekonomik desteklendiğinde aslında aile de özellikle çocukların eğitime katılımı konusunda da ciddi bir artış olduğu verilerle ortada.

Evet, Halime Hanım, buyurunuz.

HALİME ZENGİN – Öncelikle sayın vekillerim, değerli konuklar. Düzce Beyköy’de ikamet etmekteyim. Evliyim, 2 çocuk annesiyim.

Bundan üç yıl önce Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığının her yıl düzenlemiş olduğu “Kadın Çiftçiler Yarışıyor, Bilgi ve Proje Yarışması”na katıldım. İlk önce Düzce’de ilçelerle yarışmamız oldu, orada 1’inci gelerek bölgede yarışmaya hak kazandım. İstanbul’da İstanbul, Kocaeli, Tekirdağ, Edirne gibi büyük illeri de geçerek Türkiye finaline katılmaya hak kazandım. (Alkışlar) Teşekkür ederim.

2013 Haziranında Balıkesir’de yapılan Türkiye finalinde de çok küçük bir farkla 2’nci olduk. Bizden orada bir de proje istendi. Bizim projemiz de Düzce’de hiç olmayan örtü aldı Çilek Projesi oldu. Allah sağlık verdiği sürece bu yıl üçüncü yılım, devam etmeyi düşünüyorum. Tabii bazı eksiklerimiz var, bazı problemlerimiz var. Biz bu işe iyi tarım uygulamalarıyla başladık, artık bu sene üçüncü senem, organik geçmek üzereyiz. Ama maalesef bunu alıcılara anlatamıyorum. İşte, vatandaş geliyor diyor ki: “Aman canım, senden 1 kilo alacağıma giderim dışarıdan 2 kilo alırım, 3 kilo alırım.” gibi söylemlerde bulunuyor, bu da beni açıkçası çok üzüyor. İnsanlarımızın biraz daha iyi tarım ve organik tarımla ilgili bilinçlenmesini istiyorum.

Teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN - Çok teşekkür ederim Halime Hanım.

Ben Halime Hanım’ın serasını görme fırsatı buldum. Son derece gayretli ve hem gözü doyuruyor hem de damak tadına hitap ediyor ve çabasından dolayı tebrik ediyorum kendisini.

Başka bir misafirimiz daha var burada, Türkan Hanım. Türkan Hanım’ı da çok eski tanırım ben. Türkan Hanım’ı özellikle heyetimiz tanışın istedim. Çok erken yaşta eşini kaybetmiş Türkan Hanım, öyle değil mi? Ama evlatlarını da pırıl pırıl yetiştirmiş bir anne, hepsine eğitim aldırılmış, onun için ben biraz kısa hikâyesini dinlemek istiyoruz, heyetimiz olarak dinleyelim Türkân Hanım’ın hikâyesini, onun için davet ettim. Örnek bir davranış çünkü aile bütünlüğü bazen ölüm gibi sebeplerle bozulabiliyor, anne ya da babanın ölümü, kalan ebeveyne düşüyor aileyi bir arada tutmak, o anlamda Türkan Hanım’ın da önemli bir hikâyesi var herkese örnek olacak, onu dinleyelim istedim.

Hoş geldiniz.

TÜRKAN YAĞMUR - Öncelikle teşekkür ederim beni davet ettiğiniz için.

Ben 1996’da -kısa özetleyim- eşimi kaybettim.

BAŞKAN - Kaç yaşındaydı eşiniz?

TÜRKAN YAĞMUR - Eşim 38 yaşındaydı, ben 35 yaşındaydım.

Eşimi kaybettiğimde 3 çocuğum vardı; 1 oğlum, 2 kızım. En küçük çocuğum 5 yaşındaydı. Ben biraz duygulanıyorum bunları konuşurken. Hayatın yükü omuzlarıma binmişti. Ticaretin t’sini bilmiyordum ve ticarete atıldım. İnsan isteyince her şeyi başarıyor. Şoför oldum ben, hani araba kullanmayı filan bilmiyordum aynı zamanda çiftçi bir ailenin geliniyim, fındığımız falan da var. Yeri geldi taksi sürdük, bir yerlere gittik, yeri geldi traktör sürdüm, tarlada çift yaptım ve çocuklarıma hem annelik hem babalık yapmaya çalıştım ve bunda da başarılı olduğumu sanıyorum. Bir oğlum doktor, okuttum. Büyük kızım liseyi bitirdi, o babasının öldüğü sene 1996’da eşimi kaybettim, o sene liseyi bitirmişti, okuyamadı. Ben de çok bilinçli ve açık değildim o zaman bu kadar. Oğlum doktor şu anda Bilecik’te, dâhiliye uzmanı. Küçük kızım eczacılığı bitirdi, küçük kızım, bir eczane açtık, Cumayeri ilçesinde ikamet ediyoruz. Cumayerililer adına buradayım. Yani çocuklarımla gurur duyuyorum ve kadın isterse her şeyi yapar diye düşünüyorum. Bayanlar yeter ki istesin. Ben yeri geldi babalık yaptım, masaya yumruğumu vurdum ama şefkatli bir

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 36

anne gibi onları da kucakladım. Bunların hepsini bir bayan isterse, bayanlar desteklenirse yapabiliyor. Ticaretle de bayağı yol katettim. Eşimden daha çok ilerlettim işimi. Hani eşimin zamanından daha çok büyüdük.

Ben beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Türkan Hanım.

Türkan Hanım'ın Cumayeri'nde önemli, büyükçe bir tuhafiye dükkânı var. Orayı dediği gibi eşinden sonra büyüttü. Pırıl pırıl da çocukları var. Ben onun için onun hikâyesinin tutanaklara geçmesini çok önemsedim.

Pek çok hikâye var belki, hem Düzce'de hem Türkiye'nin farklı yerlerinde kaybolmuş ama biz özellikle bildiğimiz bir tanesinin hiç olmazsa tutanaklara geçmesini önemsedik.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olunuz.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Evet, ben çok teşekkür ediyorum.

Şimdi bu televizyonlarda yayınlanan "Ömür Deddiğiniz" diye bir program var, birçoğunu izledik, yaşlılar üzerinde hayattaki tecrübelerini paylaşıyorlar, nasıl zorluklar aştıklarını dile getiriyorlar. Ben şimdi ablamı dinleyince bizim Komisyon olarak daha sonra televizyonların belirli zaman ve süreçlerde böyle başarılı ailede aynı örnek olan bu aile gibi programların yapılmasıyla ilgili bir teklifte bulunmak çok daha iyi olur diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN - Evet, teşekkür ederim.

Önemli bir konu tabii bu tür yaşam mücadelelerinin, örnek hayatların kamuoyunca bilinmesi.

Evet, şimdi sivil toplum kuruluşlarımız var aramızda, iyi uygulama örnekleri. Bir de akademisyenlerimizi dinleyeceğiz.

Öncelikle ben akademisyenlerimize söz vereceğim.

Evet, Düzce Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Bölüm Başkanı Profesör Doktor Abdurrahman Kılıç burada mı? Sosyoloji Bölüm Başkanı Yardımcı Doçent Metin Kılıç? Bir de Sağlık Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi Dilek Akkuş? Hoş geldiniz.

Şimdi, hocalara ne kadar kısa konuş denir, bilmiyorum da ne kadar başarılı oluruz ama olabildiğince bir özet alabilirsek sizlerden sevinirim. Çünkü zaman kullanımı konusunda sıkıştık, sivil toplum kuruluşlarını dinlemek istiyoruz, daha sonra geniş hâlini geliş olarak alabiliriz sizden.

Buyurunuz.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜM BAŞKANI YRD. DOÇ. METİN KILIÇ - Sayın Komisyon üyeleri, yaklaşık iki buçuk, üç senedir Düzce Üniversitesindeyim. Farklı bölgelerde çalışma imkânları, üniversitelerde çalışma imkânları bulduk. Şimdi, bizim kuşkusuz üzerinde çok durduğumuz, toplumun temel kurumlarından birisi olan aile, diğer kurumlarıyla beraber günümüzde olmazsa olmaz bir işleve sahiptir. Bununla ilgili literatür taramaları, bilimsel çalışmalar oldukça fazladır. Tabii, burada özelde bizim baktığımızda boşanma olgusu üzerine Komisyonun araştırmaları ki anladığım kadarıyla da hukuksal yaptırımları...

BAŞKAN - Açılış konuşmasında ondan bahsettik. Boşanma bir alt bileşenimiz, alt konumuz ama ailenin içindeki her şey, işte engelli birey, yaşlı birey, işte kriz dönemleri, evlilik öncesi, bunların hepsi bizim konumuza giriyor. Boşanma tabii travmatik bir durum, o da ana konularımızdan biri. Sadece hukuki süreç de değil, sosyal hizmet özellikle sosyal hizmetler noktasında bir mekanizmaya ihtiyaç varsa, onu da bulmaya çalışıyoruz bu Komisyon çalışmaları kapsamında.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜM BAŞKANI YRD. DOÇ. METİN KILIÇ - Teşekkür ederim bilgi için.

Düzce'nin emsallerine göre demografik olarak bu konuda büyük bir hassasiyeti var, hatta boşanma oranlarında TÜİK rakamlarına baktığımızda Düzce ilinin son dönemlerde boşanma oranlarının yüksek olduğu gözlenmektedir. Şimdi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 37

emsalleri dediğimiz illere bakıldığında yaklaşık yarı oranında bir boşanma olgusunun söz konusu oldu ve bu da Düzce'nin özelde iyi bir şekilde analiz edilmesi gerektiği durumunu ön plana çıkarmaktadır.

Şimdi, biz 2015 yılında Düzce ilinde aile yapısı, gençlik ve şiddet üzerine yaptığımız çalışmaları Güneydoğu Bölgesi'nde de benzer çalışmalar yaptık ve onunla burayı karşılaştırma imkânı bulduk. Boşanma olgusu üzerine göze çarpan hususlardan bir iki örnek verip temel unsurları maddeler hâlinde sunmak istiyorum ve raporumuzu da Komisyona iletmek istiyorum.

Bu anlamda, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde aile içerisinde şiddet olgusuna gençliğin bakış açısıyla Düzce'deki bakış açısının çok farklı olduğunu gözlemledik biz. Aile içerisinde şiddet olgusu söz konusu olduğunda aile bireylerinin yapması gerekenler üzerine analizlerimizde yüzde 60 oranında kadınların çocuklar için her şeye katlanması gerekir düşüncesinin, algısının etken olduğunu gördük. Bu da toplumsal cinsiyet algısı gözetmeksizin. Kız çocuklarının yüzde 55'i, erkeklerin yüzde 65'i oranlarında böyle bir olgunun ön plana çıktığını gördük. Boşanmaya bakış açısı Güneydoğu'daki illerimizde yüzde 15 dolaylarında kalmaktadır. Aynı anketi, ölçeği Düzce'ye uyguladığımızda Düzce'yi bu durumun çok daha farklı parametreleri ön plana çıkardığını görmekteyiz. Düzce'de yüzde 35 oranında boşanma olgusunun söz konusu olabileceği düşüncesi egemenken "Çocukları için her şeye katlanmalıdır." düşüncesinin yüzde 20 dolaylarında kaldığını görmekteyiz. Şimdi, bölgelere göre anlamların çok uç noktalarda değiştiği gözlemlenmekte.

Düzce'nin yapısı itibarıyla avukat ve diğer konuşmacıları da dinlediğimde güzel parametreleri ön plana koydular. Aile yapısı noktasında Türkiye ortalamasıyla parçalanmış aile yapısı yüzde 8, yüzde 9 oranlarında karşımıza çıkmakta. Bu diğer bölgelerde de ortalama bu şekilde cereyan etmekte. Bunun da kentsel yaşamdan kırsal yaşama doğru azaldığı gözlemlenmektedir yapılan araştırmalarda. Düzce'nin yapısı itibarıyla biz 1.122 kişiyle görüşme fırsatı bulduk ve bu görüşmeler sonucunda da aile yapısı noktasında daha çok kadınların ev içerisinde yüzde 76 oranında ev hanımı olarak çalıştığını –o da bir çalışmadır diye ele alırsak bu konuyu-tespit ettik. Bu ortalamaya baktığımızda Türkiye genelinde de bu şekildedir esasında. Ama boşanma, parçalanma olgusu dediğimiz şey, tabii ki Düzce özelinde kırsaldan kentsele doğru bir artış ortaya koymaktadır. Kırsalda parçalanmış aile yapısı yüzde 20 dolaylarında kalmaktayken köylerde, ilçe merkezlerinde bu yüzde 30 oranlarına çıkmakta, il merkezindeyse yüzde 48-50 oranlarında karşımıza çıktığı gözlemlenmektedir.

Şimdi, Düzce'yle ilgili özel unsurlar Türkiye'de değişme, kentleşme olguları ve bireyselleşme süreçlerine baktığımızda 1950'li yıllardan gelen bir sürecin ön planda olduğunu ortaya koyabiliriz ama Düzce'de son şehir olması, son kent olması itibarıyla da 2000'li yıllardan sonra böyle bir şehirleşme algısı kentleşme algısının ön plana çıktı ve bireyler arasında bu kentleşme olgusunun beraber bireyselleşme unsuru oranının ne kadar etkili olduğunu kısa süreli değişimlerle gözlemeye çalıştık biz bu süreçte. Bu anlamda Düzce'nin yapısı itibarıyla çalışmalarımızda direkt boşanmayla ilgili çalışmaları sosyoloji bölümü olarak ortaya koymadık ama yaptığımız araştırmalardan çıkardığımız sonuçları tahlil ettiğimizde ilişkiye yüklenen anlamın gençlerde ve ailelerde değiştiğini gözlemledik. Türkiye çapında Aile ve Sosyal Politikaların yaptığı araştırmalarda, ekonomik sebeplerin ve benzeri sebeplerin ötesinde ilişki içerisinde, aile ilişkisi içerisinde ilgisizlik ve sorumsuzluk gibi unsurun çok yoğun olarak ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Bu bizim yaptığımız çalışmalar da bu şekildedir. Ailelerin anlamını yüklenen buradaki değer yargısı ilişkideki ilgisizlik unsurunun ön plana çıkartılmasıdır bakıldığında. Kadının toplumsal değer yargılarına göre kendini yeniden yaratması süreci Düzce'de ön plana çıkan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni toplumsal değerlere bağlı olarak kadının algısındaki dönüşümlere erkeğin geleneksel değer yargılarıyla bakışının değişmediği olgusu etki etmektedir. Yani, toplumdaki erkeklerin aile

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 38

yapısına ilişkiye, evliliğe geleneksel değer yargılarıyla yaklaştığı ve bunu içselleştirdiği durumunu görmekteyiz bu aşamada. Burada da bir çatışmanın ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Düzce'de evlilik olgusundan, aile olgusundan bahsettiğimizde, endogamik evliliklerin azaldığı tespit edilmiştir, egzogamik evliliklerin daha da arttığı gözlenmiştir. Şimdi, aile sosyolojisinde biz egzogamik evliliklerden bahsettiğimizde daha çok dış evlilikler ön plana çıkmaktadır. Dış evlilikler söz konusu olduğunda da kültürel unsurların bir çatışması durumunun burada yaptığımız nitel araştırmalarla etkili olduğunu gözlemledik. Nasıl yani? Farklı etnisite, etnik kökenlere sahip ailelerle bir etkileşim söz konusu ise burada evlenme sonuçlarındaki çatışmanın ön plana çıkabileceği unsurunu doğuran parametreler göz önüne çıkmıştır baktığımızda. Ayrıyeten, Düzce özelinde ekonomik unsurların ayırt edici özelliğinin azalması söz konusudur. Yani tamam, ailede ev hanımı oranları çok yüksek, çalışan kadın oranı yüzde 14 seviyesinde Düzce'deki unsurlardan ama ekonomik bir parametre değil bu bizim için, ekonomik bir ayırt edici özellik değil. Yani Güneydoğu Bölgesi'ndeki tespitler ile buradaki tespitler birbirine uymamaktadır. Burada da aile kurumuna hukuksal anlamda yüklenen unsurlar, nafaka gibi özelliklerin toplumda artık ekonomiyi bir ayırt eden unsur olarak insanlar arasında algılanmama, göstermemeye sebebiyet verdiğini ortaya koyabilen unsurlardır. Evlenmenin gençliğe yüklediği anlamın değişmesi, kuşak çatışması, anne babanın ya da evlenecek çağdaki gençlerle uyuma noktasında sıkıntıların yaşandığını çok yoğun bir şekilde tespit ettik. Bu ne demektir? 14-18 yaş arasındaki gençlerle yaptığımız görüşmelerde gençliğin evlenme algısı...

Şimdi, biz aile sosyolojisinde bu olguyu değişik evlenme biçimleriyle tahlil ederiz ama son dönemlerde evlenme olgusunun iki unsur şeklinde gerçekleştiğini görmekteyiz. Biri, anlaşarak evlenme, diğeri görücü usulüyle evlenme şekli. Şimdi, görücü usulüyle evlenmede ailenin etkisinin, otoritenin etkisinin söz konusu olduğu durumlar Türkiye'de yüzde 9 seviyelerine düşmüş durumda günümüzde. Bu, 1950'lerdeki sürece baktığımızda yüzde 30 seviyesinde bir unsur olarak karşımıza çıkmakta. Bu tür evliliklerde boşanma olgularının daha az olduğunu tespit ettik. Ailenin etkisinin söz konusu olduğu görücü usulü ama kişinin anlaşma yoluyla evlendiği evliliklerde boşanma oranlarında daha artma olduğunu gözlemledik ki kişilerin kendi arasında farklı kültürden kişiler de evlenmesi sürecindeki süreçlerdeyse boşanma olgularının daha da arttığını tespit ettik.

Şimdi, buradaki unsur, bizim sorguladığımız, nedenselliğini ortaya koyduğumuz temel unsur: Baktığımızda, gençlerde evlenme olgusuna, evlenme sürecine yükledikleri anlamların çok büyük bir şekilde değiştiği. Gençliğin, evlenme çağındaki insanların nişanlanma süreçlerinin çok iyi tahlil edilmesi gerektiğini düşünüyoruz bu hususta. Ailenin değer yargılarıyla uyumlayan, örtüşmeyen bir değişiklik algısının ön plana çıktığı söylenebilir. Bu ayrıntılı olarak raporlarımızda Komisyona sunulacaktır. Ayrıca, aileye yüklenen anlamın basitleştirilmesi toplumda söz konusudur, ailenin kutsallığının ortadan kalkması. Bizim temel kurum olarak gördüğümüz aile toplumun temel çekirdeğidir, temel yapısıdır, dinamiğidir ve toplumları değişme sürecinde geleceğe taşıyan en iyi kurumsal yapıdır bakıldığında ama ne yazık ki son dönemlerde nesiller arasında ailenin kutsallığının, ailenin öneminin azaldığını görmekteyiz. Yine boşanma olgusuna yüklenen anlam da aynı şekilde karşılık bulmakta. Boşanmanın da sıradanlaşma unsuru olarak karşımıza çıktığını, insanlar arasında boşanma olgusunun sıradanlaşma unsuru olması yani basitleştirilmesi söz konusudur bakıldığında.

Üzerinde önemle durduğum, son dönemlerde yaptığımız çalışmalarda da etkisini ortaya koyduğumuz medyanın, sosyal medyanın bu boşanma olguları üzerine çok yoğun bir etkisi vardır. İnsanların sosyal öğrenme kuramına göre etkileşim içerisinde bulunduğu ya da bir etkide kaldığı unsurların başında medya gelmektedir Türkiye'de. Biz bunu çalışmalarda da çok yoğun bir şekilde tespit ettik.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 39

Medyadaki kişilerin bireysel özgürleşmesi aile yapısı içerisinde de toplumsal cinsiyet ayrımı gözetmeksizin bireylerin bireyselleşmesini etkileyen bir unsur. Komisyonun bu anlamdaki bence önemle üzerinde durması gereken ve hukuksal anlamda medyadaki düzenlemelere önem vermesi gerektiğini düşünüyorum. Medyadaki programların ve sosyal medyanın...

BAŞKAN – Toparlayabilirsek Hocam sevineceğim.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜM BAŞKANI YRD. DOÇ. METİN KILIÇ - Tamam, şimdi hemen toparlıyorum.

Bu anlamda medyanın önemi söz konusu. Yapılan araştırmalar, değerlendirmeler bize şunu göstermektedir: Bu tür komisyonların gerekli olduğu, projelerin gerçekten önemli olduğunu ama evlilik olgusu, evlilik kurumu söz konusu olduğunda kültürel değerlerle kurumsal araçların kimi zaman örtüşmeyebileceğini ortaya koyabiliriz. Değer yargılarının değiştirilmesi ya da mevcut değer yargılarına uygun hukuksal süreçlerin yaratılması günümüzde oldukça zor bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili belli bir sürecin geçmesi ve aile yapısının, ailenin geçmişten günümüze dönüşümüyle ilgili kendini tamamlaması süreci önemlidir. Bu tamamlamayla da tabii ki biz sosyologlara... Çünkü biz üniversitede akademisyen olarak bunlarla ilgili çalışmalar yapıyoruz. Yaptığımız şeyleri sadece çalışmalara bırakmıyoruz, eğitim noktasında da üniversite genelinde aile sosyolojisi derslerini genişletmeye çalışıyoruz, havuz olarak vermeye çalışıyoruz. Aile danışmanlık sertifikası verme noktasında biz üniversite ya da bilim dünyası olarak bir girişimde bulunuyoruz. Bu anlamda Millî Eğitimin projeleri çok önemli ama bu projelerin yanında Millî Eğitim müfredatının da yoğun bir şekilde aile programlarının, ailenin kurumsal yapısının ilkökul, ortaokul ve lise seviyesinde ders müfredatlarında konulması gereklidir. Bu husus gözardı edilmemesi gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu anlamda Komisyona teşekkür ederim.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Çok kısa bir katkıda bulunmak istiyorum.

Komisyon çalışmaları, daha doğrusu Komisyonun kurulması Mecliste kabul edildi, daha sonra elektronik postalarımıza, cebimize mesajlar gelmeye başladı. Velayet mağduru babalar, nafaka mağduru babalar. Şimdi, siz de biraz önce bahsettiniz, erkeklerin eğitimi konusunda ben mi hatırlamıyorum, Türkiye’de erkeklerin eğitimiyle ilgili dernek, vakıf bir şey hiç var mı bilmiyorum?

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜM BAŞKANI YRD. DOÇ. METİN KILIÇ - Çok sınırlı.

PSİKOLOG MEHMET ÖNEMLİ - AÇEV’in baba eğitimiyle ilgili yoğun programları var.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Hayır, o kendi içerisinde bir eğitim programı olarak yapabilir, onda bir şey yok ama kadın dernekleri var, kadınların eğitimi için var, çocukların eğitimi var da niye babalar ve erkekler...

Her ilde erkek eğitimiyle ilgili bir zorunluluk getirebilir miyiz Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Vallahi bu teklif erkekten geldi, ben demedim yani. Bir erkekten gelerek tutanaklara geçti.

Ya, şu var: Kadınların eğitimle güçlendirilmesi, kadınların eğitime erişimi zor olduğu için kadınların eğitimle güçlendirilmesi uzun yıllardır STK’ların konusu ama şöyle de bir handicap var, yaklaşık otuz yıldır alanda çalışıyorum ben de bu anlamda: Kadınları bilinçlendirdikçe, eğitimi güçlendirdikçe eğer erkeğe eşit oranda uygulamalardan haberdar etmediğinizde çatışmayı bazen körüklüyorsunuz. Kadın hem biliyor, bilerek gördüğü şiddet –yani maddi, manevi şiddet, fiziksel şiddet, psikolojik şiddet- bazen artabiliyor. Bu sefer de erkek “Gidiyorsun, dışarda

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 40

bunları mı öğreniyorsun?” oluyor adı. Onun için kahve eğitimleri, yaygın eğitimler anlamında camideki eğitimler, kahvedeki eğitimleri çok önemseyeceğimizi defalarca söyledik. Bu anlamda Diyanet İşleri Başkanlığı zaman zaman cuma hutbelerine müdahil oldu ama yaygın bir eğitime çok ciddi ihtiyaç olduğu ortada. Bunun biraz yurttaşlık bilgisi, insan hakları bilgisi olarak verilmesi... Erkek eğitimi dediğinizde direkt tepki göreceğiniz bir alan, bunu böyle yapmamamız lazım ama temel insan hakları bilgisi ve iletişim becerileri eğitimi gibi böyle bu şekilde verirsek bunun daha kolay olacağı kanaatindeyim. Aslında şiddet sadece aile şiddetinin konusu değil, bugün statta şiddet var, sporda şiddet var, okulda şiddet var. Niye? Çünkü kişinin sorun çözme kapasitesi düşüyor iletişim becerileri düştükçe. O anlamda böyle bir katkısı olabilir, bunu da erkek eğitimi adı altında değil ama iletişim becerileri ya da temel insan hakları eğitimleri gibi bunu yaygınlaştırmak gerektiği kanaatindeyim.

Abdurrahman Kılıç Bey, evet, buradasınız, az önce anons etmişim ama evet, sizi de dinleyelim ama olabildiğince özet almak istiyoruz. Sizden sonra 5 kişiyi daha dinleyeceğiz, 5 konuşumuz daha var.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ BÖLÜM BAŞKANI
PROF. DR. ABDURRAHMAN KILIÇ - Teşekkür ediyorum herkese.

Öncelikle, bu çalışmayı yürüten ve organize edenlere teşekkür ediyorum.

Önemli bir konu ama ben şu andaki üzerinde yoğunlaşılacak konu üzerinden değil, geleceğin şekillendirilmesi üzerinden konuşmak istiyorum. Çünkü, bugün, bugün ortaya çıkmadı, bugün dünden geliyor. Dün biz ne yaptık, neden böyle oldu? Eğer bunun analizini yapmazsak yarının çözümünü yarın konuşurken kaynağını yine konuşmayacağız.

Ben, acizane, yapmış olduğum çalışmalarda işim gereği olan notlara değineceğim. Öncelikle şunu vurgulamakta fayda var: Bu problem Türkiye'nin problemi değil, bu problem insanlığın problemi. Problemin kaynağı değişik şekillerde açıklanabilir. 18'inci yüzyıldan sonraki yaşanan dönüşüm, pozitivist bir dönüşüm, materyalist bir dönüşüm bu nesli bize hediye etti. Yani, şu anda konuştuğumuz problemin kaynağında bir dönüşüm var. Az önce arkadaşım da bahsetti, aile dönüşüyor, değerler dönüşüyor ama bizim arzularımız farklı, o dönüşmeye o yüzden itiraz ediyoruz. Ne demek istiyorum? Son zamanlarda çok fazla konuşulan bir değerler eğitimi var, dünyanın derdi, herkesin derdi. İnsan akıl, beden ve kalpten ibaret. Hepsinin eğitilmesi gerektiğini söylüyoruz ama biz yıllarca Millî Eğitimde kalp eğitimi yapmadık, böyle bir eğitimi sisteme dâhil etmedik. Gerçi bana uyarıda bulunuldu baştan ama bunu söylemek istiyorum: Kırk yılını eğitime, eğitim programlarına veren bir profesörün bir toplantıdaki anlattıklarını paylaşmak istiyorum. Emekli olmuş, şu anda da yaşlı bakımevinde kalıyor. Emekli olmuş ve bir konferans veriyor, adı "Sağlıklı insan ilişkileri" Kürsüye kolundan tutup çıkardılar, yaşlı ve salondakilerin çoğu onun öğrencisi. Dedi ki: "Arkadaşlar, yanlış yaptık. Kırk yıldır yanlış yaptık, insanları sadece akıldan ve bedenden ibaret zannettik ve hep onları eğittik. Kalbi ve duyguları eğitmedik." Normal bunu herkes söyleyebilir ama arkasından söylediği cümle çok enteresandı, kendisi bölüm başkanlığı, dekanlık ve benzeri makamları yaşadıkdan sonra emekli olmuştu, şunu ifade etti, dedi ki: "Bir makama çıkıyorsunuz, sağınız solunuz insan 'Efendim' 'efendim' diyenden geçilmiyor, makamdan düşüyorsunuz, sağa bakıyorsunuz kimse yok, sola bakıyorsunuz kimse yok, arkada yok, ileride yok." Aslında kadın kendi durumunu özetledi çünkü şu anda büyük bir şehirde bir bakımevinde kalıyor.

Şimdi, bu, gerçekten çok rahatsız edici bir durum. Bunu fark etmişiz. Batı bizden önce fark etmiş çünkü daha önce düşmüş, biz de fark etmişiz ama yanlış yerden tutuyoruz. Ne demek yanlış yerden tutuyoruz? Şimdi bir iki noktayı bu anlamda vurgulamak istiyorum: Yıllardan beri soruyorum, öğrencilere soruyorum üniversitede, diyorum ki: "Hayat bir mücadele midir?" "Evet Hocam, tabii ki mücadeledir." "Nasıl mücadele?" "Güçlü zayıfı ezer." O hâlde hepimiz güçlü olmamız lazım. Çok uzatmayacağım. Bu bağlamda, bizde kuvvetli olan, menfaatini

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 41

elde etmek için her türlü çatışmaya giriyor ve bunun sonucunda da ayrımcılık yapıyor. Boşanma ayrımcılığın bir sonucudur. Arkasından da bencillik yapıyor, onun bir sonucu bunlar. Yani, şu bahsetmiş olduğum 5 madde, yani kuvvet, menfaat, çatışma, ayrımcılık, bencillik aslında hemen hepimize sirayet etmiş, eğitim sisteminin bize kazandırdığı, pozitivist bakış açısının bize kazandırdığı, bize vermiş olduğu anlayışlar. Az önce de bir yerde paylaştım ama burada da paylaşmak istiyorum. Derdimiz bu yani bakıyoruz, arzu ettiğimiz insanın davranışlarını göremiyoruz, öğretmenlere çok görev yüklüyoruz, eğitime çok görev yüklüyoruz. Dedim, öğretmenlere soralım bir, acaba bu öğretmenler bu işi nasıl biliyor? Düzce'de bir araştırma yaptık, öğretmene şu soruyu sorduk: "Arkadaşını söyle bana, kendini değil." Öğretmenlerin öğrencilere yüklemiş olduğu olumsuz davranışlar neler? Hani biz adam olsun, güzel davranış kazansın diye gönderiyoruz ya, yapmış olduğumuz görüşmeler sonucunda en az 100 olumsuz madde öğretmenlerin öğrenciye -yani üzülerek söylüyorum, ben öğretmenim, bunu düzelteyim, belki yanlış anlaşılabilir olur- 100 madde analiz ettik, ilkökul öğretmeni 5 değer alanında -doğruluk, dürüstlük bir değer alanı olarak ifade ediyorum- öğrenciye yanlış örnek oluyor. Ortaokul öğretmeni 8, lise öğretmeni 11. Şaşırdık, enteresan bir durum, burada bir gariplik var. Bir sempozyumda çekine çekine bunu sunduk, Erzurum'da. Çok enteresan, orada iki araştırma daha geldi aynı bağlamda: Biri polisler üzerinde, diğeri imamlar üzerinde. Soru aynı şekilde "Polislerin hangi davranışları vatandaşın olumsuz davranmasına sebep oluyor?" Durum aynı. Diğer araştırma, biri Adana, diğeri Gaziantep ya da Malatya'ydı, şu anda hatırlamıyorum, orada da "İmamın hangi davranışları cemaate yanlış örnek oluyor?" Durum aynı. Kastettiğim şu: Mesleğimiz, işimiz, aşımız ne olursa olsun, biz aynı sistemin eğitimini aldık, dolayısıyla hepimize bunlar bulaşmış. Eğer bu meseleyi çözmek istiyorsak bence bir dönüşüme ihtiyacımız var. Bir felsefi dönüşüme ihtiyacımız var çünkü bakış açımız şu anda tamamen menfaat, kuvvet, bencillik üzerine bina edilmiş. Yani, bunu söylerken böyle söylemiyoruz ama eylemimiz böyle gerçekleşiyor. Araştırmanın devamından bahsedeyim, çok üzücü bir durum. Bu sefer bunu anket olarak sorduk, daha önce görüşme yapmıştık. Anket sonucu da şu: Soruyu kendine soruyoruz. "Öğrenciye hangi yanlış davranışları kazandırıyor?" Sıfır, yok yani ama arkadaşı kazandırıyor.

Şimdi, bu, topyekûn bir eğitim problemi. Bizim boşanmayla ilgili yasal düzenlemelerimizin, şiddetle ilgili yasal düzenlemelerimizin elbette olması lazım ama az önce arkadaşım da ifade etti, daha ilkokuldan itibaren biz gelecek nesilleri eğer kurtarmak istiyorsak bu felsefi dönüşümü yapmak zorundayız. Biz, öğretim programlarının içerisine materyalist, bencil, menfaatçi bir anlayışı gündeme getiren, ilişkileri onun üzerine bina eden bir anlayışla eğer öğretim programlarını devam ettirirsek gelecek nesillerin bugünkünden daha kötü olacağını söylemek zorundayım çünkü Batı, şu anda onu yaşıyor, bizden önce aynı süreci yaşadı. Bizde işte, yüzde 3 olan, yüzde 5 olan bir durum onlarda yüzde 30, yüzde 40. Doğru mudur? Biz de eğer tedbir almazsak, şu anda yaşananlarla ilgili değil, gelecek nesille ilgili tedbir almazsak geleceğimiz, üzülerek söylüyorum, daha kötü görünüyor. Bu anlamda, özellikle bağımlı olmadan, boşanmadan, çatışmadan bu problemi çözecek eğitim ortamlarını oluşturmamız gerekiyor.

Yine, yapmış olduğumuz bir araştırmada, aile eğitimiyle ilgili yapmış olduğumuz araştırmada, evlilikle ilgili bilgi ve anlayış gelişmeden insanlar, tırnak içinde söylüyorum, özür dileyerek söylüyorum, sadece cinsellik anlamında evliliği tercih ediyor, onun dışında evliliğin bir bağlamı oluşmadan evlilik gerçekleşiyor ve bu, tamamen menfaat üzerine kurulmuş, güç endeksli bir anlayışın etrafında cereyan ediyor. Böyle bir anlayışın olduğu yerde çatışma kaçınılmaz; bencillik doğacak, üretilecek. Sonuç itibarıyla, boşanma gelecek. Bunların engellenmesi için mevcut durumla ilgili acil olarak, felsefi olarak bakışımızı düzeltmemiz gerekiyor. Mevcut, şu anda yetişecek nesiller için de öğretim programlarını ciddi anlamda

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 42

ayrımcılıktan, bölücülükten, bencillikten, menfaatten, güç odaklı eylemlerden uzaklaştıracak bir yapıya dönüştürmemiz gerekiyor. Eğer böyle yaparsak öyle zannediyorum daha güzel sonuçlar alacağız.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Hocam.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Hocam, bu konuşmayı inşallah metin olarak da bize vereceksiniz değil mi?

BAŞKAN – Şöyle bir şey var tabii elimizde. Bu, ayrı bir toplantının konusu, buranın konusu değil ama ne yazık ki arzu ettiğimiz seviyede değiliz Düzce’de temelde eğitim olarak ve son birkaç yıldır da düşüşlerimiz var. Yani sınav girişlerine baktığınızda, işte, net sayıları, sınavlarda başarı oranı, vesaire ve son üç dört yıldır da ciddi düşüşlerimiz var; rakamlar ortada. Benzer bir toplantıyı belki sadece vali beyin de bu konuda ciddi bir çalışması var eğitim üzerinde yapıp Düzce’nin yani bir yerden başlayarak Düzce’nin eğitimle ilgili iyi bir planlamasını yapmamız gerekiyor. Burada tarafların bir ikisi burada, hepsi değil ama vali beyin de önemli bir çalışması var bitmek üzere olan. Öyle bir ihtiyaç olduğu ortada. İnşallah ilerleyen zamanlarda da onu gerçekleştiririz.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ BÖLÜM BAŞKANI
PROF. DR. ABDURRAHMAN KILIÇ - Bir noktayı da vurgulamak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ BÖLÜM BAŞKANI
PROF. DR. ABDURRAHMAN KILIÇ - Biz başarıya endekli olarak bazı açıklamaları yapıyoruz arzu ettiğimiz için elbette. Bir öğrencim değerler eğitimi çalıştı. “Niye çalışmak istiyorsun?” diye sordum; dedi ki: “İşte, şu yılın Türkiye 1’incisi İstanbul’da hırsızlıktan yakalandı. Üniversitede, Boğaziçi’nde okuyan öğrenci hırsızlıktan hüküm giydi.” Bunun üzerine, yani söylemekte beis görmüyorum, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından şu anda okullara tavsiye edilen 100 temel eserin içindeki değerleri çalıştı. Yani hayal edemediğimiz kadar tahribat var. Bakanlığın tavsiye listesindeki 100 temel eseri okuttuğumuz çocuklardan doğru davranış bekleyemeyiz. Kullanılan kelimeler, ifadeler, kavramlar, yaklaşımlar ağza alınmayacak gibi. Enteresan bir durum. Yani bunu da özellikle ifade etmek istiyorum. Yani başarı bizi...

BAŞKAN – En önemli şeyi son söylediniz Hocam. Bu paylaşıldı mı Ankara’yla mesela?

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ BÖLÜM BAŞKANI
PROF. DR. ABDURRAHMAN KILIÇ - Tabii, tezimiz bizim yayınlandı, bununla ilgili iki üç tane makalemiz yayınlandı ama bilmiyorum sonuç...

BAŞKAN – Ankara’ya ulaştı mı bilmiyoruz; tamam.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Ankara, sesi biraz ağır duyar Hocam, yüksek sesle söylemek...

BAŞKAN – Evet, işitme problemi olabilir biraz.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ BÖLÜM BAŞKANI
PROF. DR. ABDURRAHMAN KILIÇ - İnşallah efendim, duyurduğumuz gider.

BAŞKAN – Peki.

Tabii, bu bahsettiğimiz başarı sadece akademik başarı değil. Akademik başarı ölçülebilen bir başarı ama onun dışında mesela madde bağımlılığını konuşuyoruz, şimdi Dilek Hanım da anlatacak. Madde bağımlılığı dediğiniz zaman işin içine işte, kültür politikanızı, şehirdeki spor politikalarınızı, hepsini, uygulamalarınızı konuşmanız gerekiyor. Eğitim konusu bütün bunları da kapsayan... Sağlık, bakın, az önce konuştuk, ailenin bütünlüğü. Aile içinde sorun varsa çocuk madde bağımlısı oluyor, akademik başarısı düşüyor, gibi gibi. Yani çok bacaklı bir şeyden bahsediyoruz ve bütüncül yaklaşmak gerekiyor. Eğitim konusunu konuştuğumuzda yine kolluk olacak bu masada, yine madde bağımlısı çalışanlar bu masada olacak, işte, spordan temsilci, kültürden temsilci olacak bu masada. Eğitimi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 43

sadece eğitimcilerle konuşmayacağız. Ee, o anlamda, sizin söylediğinizi desteklemek anlamında söylüyorum, akademik başarı en ölçülebileni olduğu için söylüyorum. Akademik başarı ölçülebileni bir başarı, hemen 8-10 tane cetveli önünüze koyduğunuz zaman ilin bir haritasını çıkarıveriyorsunuz, o anlamda söyledim onu.

Evet, Düzce Sağlık Meslek Yüksekokulu öğretim görevlilerinden Dilek Hanım'ın özellikle madde bağımlılığı yönünde önemli çalışmaları var, onunla ilgili dinleyeceğiz kendisini.

Buyurun.

DÜZCE SAĞLIK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRETİM ÜYESİ DİLEK AKKUŞ –
Merhabalar, Düzce'ye hoş geldiniz.

Sunum hazırlamıştım ama ondan sadece birkaç tane fotoğraf göstereyim, toparlayarak hemen birkaç şey söylemek istiyorum ben de.

Madde bağımlılığıyla ilgili çalışmalar genellikle önleme, erken tanı, tedavi ve rehabilitasyon üzerine yürütülen çalışmalar. Önleme basamağında çalışıyoruz daha çok biz de Düzce'de, tedavi ve rehabilitasyon kısmında genellikle sevk ediyoruz. Bu arada söylemeyi unuttum, ben 2004'ten beri bağımlılık danışmanlığı yapıyorum Düzce'de, ilk bağımlılık danışmanlarından bir tanesiyim Türkiye'nin ve yaklaşık on yılı geçti ve hem bilinçsel davranışçı terapistim Aydın Milletvekilim gibi ve hem de aynı zamanda pozitif psikoterapistim aynı zamanda.

Şimdi, önlemeyle ilgili Düzce'de yaptığımız çalışmalarda genellikle sağlıklı çocuk üzerinden gidiyoruz ki sağlıklı çocukta çünkü bilgilendirme çok önemli. Bir yandan da risk çalışmaları yapmak gerekiyor; riskli faktörlerle koruyucu faktörleri çocuk ne kadar dengeliyor buna bakıyoruz. Bazen çünkü çok riskli bir çevrede olabiliyor çocuk ama koruyucu faktörleri o kadar iyi oluyor ki madde bağımlısı olmuyor ama bazen de çok koruyucu bir ortamda olabiliyor ama arkadaş çevresinde madde kullanımı olduğu için maddeyi kendisi de kullanabiliyor.

Erken tanı ve müdahalede şöyle bir sıkıntımız var: Sadece Düzce'de olan bir şey olduğunu düşünmüyorum bunun, sanıyorum tüm Türkiye'nin problemi, aileler çocuklarının madde bağımlısı olduğunu ancak bir buçuk yıl sonra anlayabiliyorlar ya da iki yıl. Yani erken tanıda aile gerçekten çok geç kalıyor çünkü çocuk daha çok sosyal ortamında zaman geçirmeye başlıyor. O nedenle okul çevresinde tanınması daha kolay çünkü disiplin suçları artıyor, devamsızlığı artıyor, çocuğun davranışları değişiyor, kendine bakımı azalıyor. O nedenle, okul ortamında bağımlı çocuğun, daha doğrusu madde kullanmaya başlayan çocuğun saptanması daha kolay. Çünkü aileye fark ettirmemek için belki duymuşsunuzdur bilmiyorum, işte, göz damlaları kullanıyorlar, tiner kullananlar, yoğurt yiyorlar. Çocukların bana söylediği yöntemlere inanamazsınız, yani ailenin anlaması gerçekten çok zor ancak çok fazla madde kullanmaya başladığı zaman, maddenin dozunu artırıp daha ağır maddelere geçtiğinde aile fark edebiliyor. Mesela, çok ilginç bir vaka; çakmak koleksiyonu yapıyorum diye eve bir sürü çakmağı topluyor çocuk. Yaklaşık 100'e yakın çakmağı var ama aile çocuğun madde bağımlısı olduğunu –bunlar, üniversitede hoca bu aile- ancak bir buçuk, iki yıl sonunda anlayabiliyorlar, o da baygınlıklarından sonra fark edebiliyorlar. Çocuk “Çakmak koleksiyonu yapıyorum.” diyor ve hani uzunca bir zaman onların da hoşuna gidiyor “Ne güzel koleksiyonu var.” diye. O yüzden, çocuklar gizliyorlar. Bu dönemde bu gizliliği açabilecek aslında tek kurum okul, yani onu görebilecek olan tek yer okul. Ailenin de tabii bazı işaretleri öğrenmeye ihtiyacı var.

Burada, tabii, önemli bir konu daha var, siz biraz önce değinmiştiniz, depresyon konusu. Şu an bizim depresyonu yaşayan çocuklarımız ergen. Böyle olunca ciddi bir boşluk hissediyorlar. Bir hocamın bir tanımı vardı ondan bahsetmek istiyorum. “Her çocuk aslında bir tane cam kavanozla doğar, o cam kavanozun içerisine anne baba sevgiyle, güvenle, ilgiyle birer tane taş atarak doldurur. Eğer o kavanoz dolarsa çocuk, o kavanozu göğsüne sıkıştırarak taşır çünkü başka türlü taşıyamaz

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 44

ağırlaşmıştır ve içindeki boşluğu doldurur; ama eğer bir aile kendi çocuğuna sevgi, ilgi ve bakım veremiyorsa o boş kavanozu başkaları doldurur ya da bağımlılık doldurur, bazen de terör örgütleri doldurur, yasa dışı faaliyetler doldurur.” Ee, böyle olunca anne babanın gerçekten ne kadar sıkıntısının olduğunu da bilmek gerekiyor, ne kadar çok travmatik yaşantısının olduğunu da öğrenmek gerekiyor.

Bunun dışında “Yetişkin çocuk sendromu” diyoruz biz buna psikiyatrideki adıyla. Genellikle alkol, madde bağımlısının çocukları ya da madde bağımlısı olan kişilerin çocukları da bağımlı oluyorlar. Bunun sebebi de gerçekten oradaki boşluğu daha fazla hissediyorlar ve bir de tabii genetik faktörler de var bunun içinde. Sağlıklı olan bir ailenin çocuğundan 5 kat daha fazla riskli bağımlıların çocukları. Bu anlamda o konuda da mutlaka önlem almak gerekiyor.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Madde bağımlısı eşle evleniyorlar.

DÜZCE SAĞLIK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRETİM ÜYESİ DİLEK AKKUŞ – Genellikle öyle çünkü ailesinde yaşadığı travmayı başka bir yerde tekrar çalışmak zorunda kişi. İçsel olarak, içgüdüsel olarak bunu hissediyor ve onu çözmeye çalışıyor hatta kurtarmaya çalışıyor karşısındaki insanı tekrar.

Burada aslında en önemli problemlerden bir tanesi sigara diye bakıyorum ben çünkü benim deneyimlerim şunu gösteriyor, yapılan çalışmalar da aynı şeyi gösteriyor: Eğer çocuk sigara kullanıyorsa 8 kat daha fazla riskli sigara kullanmayan çocuğa göre. Çünkü düşünün, ben size şimdi burada 1 tane sigara ikram etsem sigara içmiyorsanız almazsınız ama eğer sigara içiyorsanız esrar teklif edildiğinde alırsınız. Çünkü sigara gibi içilen bir şey ve çocuk bunu çok yadırgamıyor ona teklif edildiği takdirde.

Bir de özellikle, kurumların başındakiler yani kendimiz için konuşuyorum bunu; hani valimizden tutun da, Sayın Valimizden tutun da işte bir üniversitedeki öğretim elemanına kadar eğer biz sigara içiyorsak çocuklarımızın içmemesini bekleyemeyiz. Eğer topyekûn bir çalışma yapılacaksa, bir proje yapılacaksa bence Meclisten başlanmalı, bence işte valilikten başlanmalı yani ilin önemlilerinden başlanmalı sigara bırakmaya, alkol sonra...

DÜZCE VALİSİ ALİ FİDAN – Önce ben başlayayım o zaman...

DÜZCE SAĞLIK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRETİM ÜYESİ DİLEK AKKUŞ – Kesinlikle.

Sizin için söylemedim ama yani işin doğrusu bu. Yani hani biz çocuklardan başlamamalıyız bunu yapmaya, biz Meclisten başlamalıyız, Cumhurbaşkanından başlamalıyız, işte Başbakan'dan başlamalıyız. Proje böyle gitmeli çünkü ben çocuklara bunu söylediğimde, bununla ilgili bir eğitim yaptığım zaman “Hocam, kusura bakmayın, herkes içiyor yani bu sorun değil, içilebilir.” Zaten ergen, arkadaş çevresindeki ortamdan etkileniyor, bizim onlar için çok ciddi bir değerimiz ve önemimiz yok. O anda dünyanın hâkimi o, her şeyi yapabilir, ona bir zarar gelmez, ona bir şey olmaz.

BAŞKAN – Peki, şöyle bir şey olamıyor mu, sigara konusu için söylüyorum: Yani yetişkin birisi, 20-25 yaşında birisi kendi iradesiyle bu kararı verebilir ve bunu içmeyi yönetebilir ya da alkolü içmeyi yönetebilir ama bu 13 yaşında bir çocuksa “Sen bunu yönetemezsin”i anlatamıyor muyuz peki?

DÜZCE SAĞLIK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRETİM ÜYESİ DİLEK AKKUŞ – Şöyle oluyor: “Ben zaten büyüdüm, ben yetişkinim artık.”

BAŞKAN – 13 yaşında tabii, büyüdü!

DÜZCE SAĞLIK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRETİM ÜYESİ DİLEK AKKUŞ – Çünkü dış görünüş olarak boy uzun ama iç olarak çocuk. Yani görüntü olarak “Ben artık yetişkinim, babamın boyundayım yani ben bunu yapabilirim.” diyor.

Bir de, okullarda önünü alamadığımız bir problem var. Ben Düzce'deki deneyimlerimden konuşuyorum bunu. Okullarda sigara kullanımını bitiremiyoruz bir türlü yani hani çocuklar gizli gizli tuvaletlerde... Tuvalete bir giriyoruz duman altıyız yani hani hep beraber. İşte, sensör konuluyor, sensörleri bozuyorlar; işte, kamerayı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 45

tuvaletin içine koyamıyorsunuz. Çocuklara birtakım cezalar uygulanıyor şeyden geri dönüyor yani ailelerle çatışılıyor bu defa. "Kullanıyor benim çocuğum, kullansın." diyen var. Daha sert önlemler gerekiyor, okul ortamı için konuşuyorum, daha ciddiye almamız gereken şeyler var. Çünkü sigara kullanmayan çocuk esrar kullanmıyor. Bu, çok önemli bir şey bence ve bunlar başlangıç maddeleri. Yani sigara kullanmayan, esrar kullanmayan pat diye eroin kullanmaya başlamıyor. Sonuçta onun arkasından extacy geliyor, onun arkasından bonzai geliyor. Sigara içmeyen hiçbir çocuk bonzai kullanmıyor. Bunlar önemli gerçeklerimiz. O yüzden hani bu önlemleri alırken sigaraya çok basit bir şey gibi bakmamamız gerekiyor ve oradan başlamak gerekiyor diye düşünüyorum.

Tabii tek problemimiz bu değil, birkaç problemimiz daha var bağımlılıkla ilgili. İnternet kullanımı, kumar ve sigara. Benim ergenlerde çok fazla gördüğüm kumar bağımlılığı var ve bence gizli bir problem ve yakında diyorum patlayacak, bu da patlayacak. Çünkü hani bizim "İnternet" gibi bu da çok yoğun aslında ve fark edilmiyor. Çocuklar at yarışı oynuyorlar, çocuklar çok yoğun bir şekilde loto oynuyorlar ve bütün harçlıklarını buraya harcıyorlar. Geçen görüştüğüm çocuklardan bir tanesinin 500 lira borcu var. Bir öğrenci için bu çok büyük bir para ve bununla da çok fazla zaman geçiriyorlar. İnternet keza öyle, ulaşmamaları gereken içeriklere ulaşıyorlar, orada da birtakım önlemlerin alınması gerekiyor.

Ben burada sadece Düzce için yaptığımız birkaç tane proje var onların fotoğraflarını göstererek sunumumu bitirmek istiyorum.

Biz 2008-2011 yılları arasında Düzce'de riskli çocukları tanımaya yönelik bir proje yapmıştık. O projenin içerisinde Düzce Valiliği, Düzce Üniversitesi, Emniyet Müdürlüğü ve Millî Eğitim Müdürlüğüyle beraber çalışmıştık. Hatta, arkadaşlarım burada, beraber çalıştığımız arkadaşlarımız. Bu proje daha sonra kitap hâline getirildi ve illerin hepsine gönderildi. Güzel bir çalışma oldu, şöyle ki: 1.660 gence ulaştık o çalışmada ve riskli bölge dediğimiz, tanımladığımız okullar ile riskli olmadığını düşündüğümüz okulların karşılaştırmasını yaptık aynı zamanda. Bu 1.600 çocuktan 400 küsurunun riskli olduğunu belirledik yani her 4 çocuktan 1 çocuğun herhangi bir şekilde risk altında olduğunu gösteriyor ve eğer bu risk çalışmalarını yapabilirsek bizim orada belirlediğimiz çocuklara bir de grup çalışması yapmıştık biz, kendini ifade etme, duygularını tanıma -hocamın bahsettiği gibi- ve o çalışmanın sonrasında bu çocukların ailelerine de ev ziyareti yaptık. Oradaki değişimleri ve gelişmeleri gördük projenin sonunda, onları yayınladığımız bir kitap oldu ve aynı zamanda çalışması yayınlandı. Tabii ki öğretmen eğitimleri yapıyoruz, rehber öğretmen eğitimleri yapıyoruz rutin ve düzenli olarak bağımlılıkla ilgili veya diğer konularda. Bağımlılığı önlemeye yönelik rehber eğitimlerini valimiz de destekliyor, sayın valilerimiz destekliyorlar beraber projelerde.

Liselerde akran eğitimi yapıyoruz, ilk kez Düzce'de biz uyguladık bu projeyi. Aslında akran eğitimi çok uygulanan bir şey tüm dünyada ama daha çok HIV konusunda uygulanmış. Sigara konusunda birkaç yıldır var çalışma. Biz ilk kez 2010-2011 öğretim yılında bunu burada denemiştik ve bu çalışmada gördük ki biz ergenleri eğer bu çalışmaların içine katmazsak gerçekten çok ciddi bir başarı elde edemiyoruz ve onlar kendi akranlarına daha çabuk ulaşıyorlar ve bu projenin sonunda çocukların bilgi düzeylerinin ve öz yeterlilik yani "Ben kullanmayacağım." deme güçlerinin arttığını gördük, saptadık o dönemde. Bunlar akran eğitimlerinden fotoğraflar. Önce akranları yani lise öğrencilerini eğitiyoruz, onlar kendi arkadaş gruplarını kendileri eğitiyorlar. Bazen bu bir kafede olabiliyor, bazen bir sınıf ortamında olabiliyor. Genel olarak biz sınıfta denedik ama dışarıda da bir çocuğu eğittiğimizde, bir ergeni eğittiğimizde bu ergenin dört-beş yıl içerisinde 75 ila 100 kişiye ulaşabileceğini tahmin ediyoruz, bunu varsayıyoruz. O nedenle, 1 kişinin, 1 lise öğrencisinin deneyimlenmesi demek yani maddeye "hayır" demeyi öğrenmesi demek aslında diğer arkadaşlarının içerisinde de bunu bir gurur olarak da söyleyebilmesi anlamına geliyor ve "hayır" deme gücünü artırıyor. Burada mesela

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 46

endüstri meslek lisesinden öğrencilerimiz var. Kendilerini ifade etme gücünü artırıyorlar aynı zamanda çocuklar, bir ortamda, topluluk içerisinde konuşma, sohbet edebilme... Aynı zamanda, diğer çalışmalarda yapılmayan bir şey daha yaptık biz burada, bağımlı gençleri de eğitmen olarak aldık yani diğer çalışmalarda çok alınmamış bu. Bağımlı olanlardan da “Abla, ben sigara kullanıyorum, girebilir miyim bu çalışmaya?” diye istekli olan gençlerden eğer lider özelliği varsa onları da aldık ve o çocukların sigarayı bıraktığını gördük, kullandıkları şeyi bıraktıklarını gördük. Arkadaşlarına örnek olmak onlar için de önemli oldu burada.

Yine, bunu bir yayın olarak sunduk ve akran eğitimcilere sertifika töreninden Sayın Valimle olan fotoğraflardan bir tanesi bu da.

Bunun dışında, aile eğitimlerine katılıyoruz bağımlılıkla ilgili mutlaka, Zeki Bey’le beraber çalışıyoruz madde bağımlılığını ailelere öğretmek boyutunda. Medyaya da duyarlılığı artırmak gerçekten çok önemli. Çünkü, yerel televizyonları halk gerçekten takip ediyor ve orada çok fazla soru geliyor, çok fazla sıkıntı var ama nereye ulaşacaklarını ve kiminle konuşacaklarını çok iyi bilemiyorlar. Bu anlamda medyanın kullanılması da çok önemli. Tabii, erken tanı ve tedavide daha donanımlı olmaya ihtiyacımız var. Çünkü, şu anda acil bir problemle acil servise gelen yani bağımlılık sorunuyla acil servise gelen kişilerdeki sıkıntımız da “Neden bunu yapmış, sanki ne olacak?” Ergenlikte intihar konusunda da aynı şey söz konusu oluyor. Orada kısa bir girişim var, bir motivasyonel görüşme yapmak gerekiyor ama bunu yapmıyoruz biz acil servislerde ve Türkiye’nin her yerinde böyle bu. Aslında o dönemde bir sıkıntıyla, mesela, fazla dozla geldiyse, zehirlenmeyle geldiyse ya da trafik kazasıyla ve alkol karışımı bir şeyle geldiyse o anda müdahale etmek gerekiyor. O konuda eksikiz biraz.

Ve enerji içecekleri çok önemli bir sorun. Çok fazla üstünde durulmuyor ama yakında bu da gerçekten sorun olmaya başlayacak çünkü çok fazla kullanılıyor. Aslında dopamini artırarak yine beyinde hasar ortaya çıkartıyoruz, özellikle ergen grupta. Üstünde durulması gereken bir konu. Ve tabii rehabilitasyon Türkiye’de hiç olmayan bir şey. Biz AMATEM’leri kurduğumuzda bağımlıların gerçekten tedavi olacağını düşünüyoruz ama öyle değil. Bağımlılığın tedavisi detoksifikasyondan ibaret değil yani vücudundan onu silmekten ibaret değil. Asıl ondan sonra zaten iş başlıyor ve bunun terapisi nereden baksanız bir yıl. Ama, bizim Türkiye’de bununla ilgili gerçekten bir rehabilitasyon programımız yok. Öncelikle onunla ilgili uğraşmamız gerekiyor. Ergenlerde Allah’tan hani aileyi konuşurken, 18 yaşına kadar olan genci konuşurken çok ciddi bağımlılıkları daha az görüyoruz yani uzun süreli kullanımları daha az görüyoruz ve beynin etkilenmesi daha az. Ama, yetişkin grup dediğimiz zaman bunun olmadığı takdirde yani rehabilitasyon programı olmadığı takdirde, adsız gruplar olmadığı takdirde çok da bir yere gidemeyiz. Bu anlamda bizim belediyeler olarak bir şeyler yapmamız gerekiyor aslında. Ve eğer “Her şeye rağmen kullanacağım.” diyorsa kişi, gerçekten “Ben kullanmaya devam edeceğim.” diyorsa da zarar azaltma politikasını uygulamak zorundayız. Yine, Türkiye’de olmayan bir şey bu. Bu konuda biz eğer zararı azaltmaya çalışırsak en azından yani “Kullanacağım.” diye devam eden kişi için mesela biz emniyet güçlerini aramak durumundayız ama biz ailemize ihanet ediyor gibi düşünüp emniyet güçlerini aramıyoruz, böyle bir problemimiz de var. Düzce için değildir sanırım, bütün Türkiye için aynı şey söz konusu. Sanki karşımadaki insana ihanet ediyoruz ama ancak o şekilde düzelebilecek, bunu da bilmemiz gerekiyor.

Bağımlılıklar Titanic’teki bir gemidir diyoruz. Hangi koltuğuna otursanız oturun, ister spor bağımlılığı, ister kumar bağımlılığı, ister madde bağımlılığı, sigara bağımlılığı, eninde sonunda batmaya mahkûm olacak deyip bitiriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim. Ben de sizi tanımaktan çok mutlu oldum. Yüz yüze gelme fırsatımız olmamıştı, hep duyuyordum bahsini. Bir araya gelmekten mutlu oldum sizinle.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 47

Buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Öncelikle teşekkür ediyorum.

Değerli meslektaşım olarak sizi adlandırıyorum. Muhtemelen Mehmet Sungur Hoca'nın öğrencisisiniz. Çünkü, psikiyatride yüksek lisans yapan hemşire arkadaşlarımıza özellikle önemseyerek KDT eğitimlerini alıyor. Bizim de bu arada danıştığımız akademisyenlerdendir, ben de onun öğrencisiyim.

Bu, bahsettiğiniz “Gölgedeki renkler”, bunu kitapçık hâline getirdiğinizi ifade ettiniz. Bu kitapçığı biz de alabilirsek çok mutlu olacağız.

DÜZCE SAĞLIK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRETİM ÜYESİ DİLEK AKKUŞ - Tabii ki, valilikte de var bildiğim kadarıyla.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bize de ulaştırırsanız sevinirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum ben de.

Şimdi, sivil toplumu temsilen 3 misafirimiz daha var, onları da dinleyeceğiz ve toplantımızı nihayetlendireceğiz.

İHH adına Kadın Kolları Başkan Vekili Melek Aydın, hoş geldiniz.

Önce Melek Hanım'ı dinleyelim bahsettiğimiz alan çerçevesindeki çalışmalarınız kapsamında.

Buyurunuz.

İHH KADIN KOLLARI BAŞKAN VEKİLİ MELEK AYDIN – Kıymetli misafirler, hepimize “Hoş geldiniz.” diyorum.

Bu anlamda ciddi bir çalışmamız yok ama biz de bunun arkasını tamamlayacak birtakım çalışmalar yapıyoruz. Bununla ilgili, çalışmalarımızla ilgili biraz bilgi vermek istiyorum.

Bugün konjonktürel olarak ülkemize ensar olma görevi verilmiştir, devletimiz de bu görevi layıkıyla yerine getirmeye çalışmış, dünyayı şaşkına çevirmiştir. Dünyanın şaşkınlıkla izlediği, bir türlü de akıl erdiremediği zor ama bir o kadar da kutsal görevi ve çalışmaları yürütmektedir.

Bizler de bu çalışmalara bir nebze yardımcı olalım, onların üzerindeki yüklerden birer parça alalım diye İHH Kadın Kolları olarak yardımda bulunmaya çalışıyoruz. Kadın kollarının yaklaşık biz İHH uzun süredir devam eden bir sivil toplum kuruluşu ama Düzce’de kadınların çalıştığı bir kuruluş yoktu. Biz onu altı ay önce kurduk. Altı aydır bu çalışmalarımız devam ediyor. Bununla ilgili İHH’nın zaten Yetim Birimi, Sosyal İşler Birimi, Eğitim Birimi, Halkla İlişkiler Birimi ve Mülteci Birimi diye birimleri bulunmakta. Bizim de bunların üzerinde çalışmalarımız devam ediyor. İHH’nın “Yetim gülerse dünya güler” sloganından da ilham alarak başladığımız bu çalışmada ilk olarak “Her Sınıfın Bir Yetimi Olsun” kampanyasının tanıtımı için bütün okullara gitmeye çalıştık. Altı ay olduğu için, kurulan hanım kollarının kuruluş altı ay olduğu için hepsini tamamlayamadık, bir kısmına gittik, bir kısmı önümüzdeki yıla kaldı. Çünkü, yaz sezonu geldiğinde proje tamamlanamayacaktı. Olduğu kadarını devam ettirelim dedik. Bununla ilgili yetim çalışmalarına bazı okullarımız başlamış, bazılarının ikişer, üçer tane yetimleri var ama biz bunu artırarak “Her Sınıfın Bir Yetimi Olsun” kampanyasını onlarla tekrar paylaştık. Bunu güncellemelerini sağladık. Gidilen yetimlere tekrar baktık, gerçekten ihtiyaçları devam ediyor mu etmiyor mu diye, bu anlamda onlarla iş birliğinde bulunduk. Hiç başlamamış olanlara da her sınıfın bir yetimi olsun kampanyasıyla birer tane daha, ikişer tane daha artırarak önümüzdeki yıl da devam etmeleri için bu çalışmaları yönlendirmeye çalıştık.

Yine, biz bu yetimlerle ilgili olarak İHH’lı hanımlar olarak bir dayanışma günü yaptık onlara. Onlara piknik tadında güzel bir gün geçirmelerini sağladık, onlarla oyunlar oynadık, yarışmalar düzenledik, onların da mutlu bir gün geçirmelerini sağladık, başlarını okşamaya çalıştık. annelerinin dertlerini dinledik, sorunlarını dinledik, sıkıştıklarında bize ulaşabileceklerini söyledik. Onları ufacık hediyelerle mutlu etmeye çalıştık. Daha sonra, ihtiyaç sahiplerine... Zaten İHH’nın tüm

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 48

Türkiye'de ve tüm dünyada yapmış olduğu çalışmalardan bazıları. İhtiyaç sahiplerine kömür yardımıyla bulduk, gıda yardımlarında bulduk, elektrik, su faturalarını ödeyememiş çok sıkıntıda olan ailelerin faturalarını ödemeye çalıştık, gıdalarıyla ilgili mutfak masraflarını halletmeye çalıştık. Bu yardımlarımızı gücümüz yettiği kadar devam ettirmeyi ve artırmayı düşünüyoruz.

Eğitim birimlerimizde de genç İHH'lılar olarak üniversiteli genç kızlarımızın ve üniversiteli erkek öğrencilerimizin bazı projeleri var. Kızlarımızın kamp şeklinde, böyle üç gün falan devam eden, ülkeleri tanıyalım, onların kültürlerini, dillerini, dinlerini, yaşamlarını tanıyalım şeklinde güzel bir çalışması oldu. Çocukları da bu çalışmanın içerisine aldık, onlar da çok güzel vakitler geçirdiler. Sadece okulla değil, sosyalleşme içerisine de almış olduk onları, onlar da bundan dolayı çok mutlu oldular. Erkek çocuklarımız da ortaokullar ve liselerle buluşma günü yaptık onlarla birlikte. Ağabeyleri onları eksik oldukları birçok şeyi paylaştılar. Onlar da bu anlamda kendilerini çok iyi hissettiler, mutlu hissettiler. Böyle projelerimiz devam etmekte. Bu tür etkinliklerimizi devam ettiriyoruz.

BAŞKAN – Toparlayabilirsek Melek Hanım.

İHH KADIN KOLLARI BAŞKAN VEKİLİ MELEK AYDIN – Bitiriyorum.

Mültecilerle ilgili de çalışmalarımız devam ediyor. Mültecilere, onlara da giyim, gıda yardımlarında bulunuyoruz. Onlara elimizden geldiği kadar iş imkânları olduğunda da mümkün mertebe kendi hayatlarını idame ettirebilecekleri, hep birilerinden yardım beklemeden bir şeyler yapabilecekleri ortamlarını sağlamaya çalışıyoruz. Sadece vererek değil, çalışarak da kendi ayakları üzerinde durmalarını tavsiye ediyoruz. Bu anlamda da bir şeyler yapmaya çalışıyoruz onlara. Yani, bizler Düzceli hanımlar olarak zaten İHH'lıların kadın koordinasyon merkezini kurduk. Burada kültürel çalışmalarımız devam edecek. İngilizce kurslarımız olacak. Bunları Suriyelilerle falan yapmak istiyoruz. Onlar bize Arapça öğretsinler, biz de onlara Türkçe öğretilim, hem bu arada birbirimizi tanımış olalım, onlarla bir gönül köprüsü kuralım istiyoruz. Bu anlamda da çalışmalarımız devam ediyor.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

İHH KADIN KOLLARI BAŞKAN VEKİLİ MELEK AYDIN – Ben de teşekkür ederim hepinize.

BAŞKAN - Kent Konseyi Başkanımız, aynı zamanda Kadın Dayanışma Derneği Başkanımız Ulviye Hanım'ı da davet etmiştik fakat katılamayacağını bildirmişler bize. Onun yerine Aysel Aköğretmen konuşacak.

Şimdi, Nilüfer Kadın Kooperatifi adına Başkan Selma Demirelli, buyurun.

Biraz kadın kooperatifi ve kreş üzerinde ama kısa kısa alalım, çok daraldı vaktimiz.

NİLÜFER KADIN KOOPERATİFİ BAŞKANI SELMA DEMİRELLİ - Aslında bizim çok konuşacak şeyimiz var ama...

BAŞKAN - Biliyorum, uzun konunuz olduğunu biliyorum ama kadının güçlendirilmesi anlamında bu konuyu dinleyebilirsek sizden sevinirim.

NİLÜFER KADIN KOOPERATİFİ BAŞKANI SELMA DEMİRELLİ - Tamam.

Ben öncelikle Hanife Hanım'ı da kutluyorum çünkü aynı şekilde ben de 1996'da eşimi kaybedip depremde her şeyi kaybettikten sonra hayata böyle kooperatifle tutundum. Sivil toplum kuruluşunun öneminden biraz bahsetmek istedim burada bu yüzden. Çünkü, sivil toplum kuruluşlarının kadınlar ve çocuklar üzerindeki etkileri çok önemli. Deprem sonrası -sayın vekilim söylemişti- kurulan toplum merkezlerinde ciddi anlamda çalışmalar yapıldı. İçişleri Bakanlığı isteminde ben rapor hazırladığım için biliyorum, UNICEF'le birlikte kurum ve kuruluşlar bir araya gelerek çocuklar üzerindeki etkiler ve kadınlar üzerindeki etkiler üzerinde Türk Psikologlar Derneğiyle müthiş çalışmalar yapıldı. Tabii, proje bazında olduğu için aynı Millî Eğitimde olduğu gibi projeler belli bir yerden sonra kaynak bulunamadığı zaman yetersiz kalıyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 49

Şimdi, kooperatif olarak biz mahalle çalışmalarını önemsiyoruz. Mahalledeki kadınlar çok daha önemli diye düşünüyoruz çünkü mahallede kadınlara dayanışma içerisinde olmak ve onların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda programlar hazırlamak daha yararlı oluyor. Son dönemde tespit ettiğimiz kadınlara yönelik şiddet üzerine de 3 proje yürüttük. Bir tanesi, okul öncesi eğitimde toplumsal cinsiyet eğitimi erken çocuklukta. Bu projede şunu verdik: Farklılıklara Saygı Projesi'ni işledik. Hani, herkesin hayatındaki Barbie bebek olmadığını, insanların yürekleriyle ve yaptıkları davranışlarıyla nitelendirildiğini, bununla ilgili masal ve öykülerin de böyle olması gerektiğini, farklılıklara saygı projesinde işte engellilerden korkulmayacağını çünkü 0-6 yaş grubundaki çocuklar genelde bu tür korkularla büyütülüyor veyahut işte "Dışarıda köpek var, hemen uyu." gibi annelerin uyuttuğu. O yüzden 0-6 yaş grubu mahalle anneliği programı yaparak mahallede annelere ev ziyareti yaparak bunun 1999 depreminden bu zamana kadar on altı yıldır yapıyoruz biz bunu. Ve burada gördüğümüz ev ziyaretleri ve mahalle eğitimleri sırasındaki ihtiyaç tespitlerinden yola çıkarak projeler yürütüyoruz. Dolayısıyla kadınlara yönelik şiddet projesi de böyle ortaya çıkmış oldu ve hatta o projede ortak çalıştığımız kurumlar da burada. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğümüzle ortak çalışıyoruz bu konuda, çok da verimli çalışmalar oluyor. Kreşler üzerindeki etki hani çocukları düşünürsek parçalanmış aile çocuklarına çok fazla baktığımız bir kreşiz aynı zamanda kooperatif olarak. Orada şunu görüyoruz: Baba bir tarafa çekiyor çocuğu, anne bir tarafa çekiyor ve iki arada kalan çocuk da aşırı derecede öfkeyi kontrol edemeyen, saldırgan çocuk yapısı ortaya çıkıyor. Belki bununla ilgili bir çalışma düzenlenebilir yani kreşlerde kendi psikologlarımızın dışında böyle sorunlu ailelerin birlikte ulaşabileceği, ücretsiz olarak yararlanabileceği bir merkezin olması çok önemli. Çünkü belli bir süreden sonra gönüllülük bitiyor ve ücret politikası ortaya çıktığı zaman yoksul aileler buna ulaşmakta zorlanıyorlar. Dolayısıyla o çocuklar o şekilde büyümüş oluyor yani bu konuda bir yaptırım gücü olması gerekiyor.

Onun dışında biz şunu yapıyoruz: Aslında çocukların sosyal ve duygusal alanda gelişmelerini sağlayan etkinlikler ve faaliyetlerin çok fazla olması gerekiyor. Biz kreş olarak çok yetmeyebiliriz ama bunun dışında diğer alanda da kurumların yapması, mesela Beyciler sorunlu bir yer ve o binaların oluşmasında, konut projesinde gönüllü çalışıp o insanların oraya yerleşmesinde aktif oluştum proje koordinatörü olarak. Orada atıl durumda bulunan bir sosyal merkez var. Sayın Valimizle de bunu ben paylaştım, o sosyal merkezi aktif hâle getirip orada bağımlılık var, şiddet var ve her şey var. Oradaki çocukları ve anneleri eğitmek, sanatsal ve sosyal faaliyetlerle hayata entegrasyonunu sağlamak, aynı zamanda o sosyal merkezi oradaki kadınlar işletsinler diye böyle bir şey düşünüyoruz. Sabancı Vakfına sunduk ama ön elemeyi kazandık. Sonrasında hani doğuya projeler gittiği için biz Düzce olarak şöyle bir yanıt geldi, hani "Düzce'de organize sanayiniz var, yerel kaynakları değerlendirerek yaptırabilirsiniz." gibi böyle bir yazı aldık. Şimdi o konu üzerinde çalışma yapıyoruz.

İl koordinasyon kurulunu çok önemsiyoruz kooperatif olarak. Çünkü kurumlar arası iş birliği dolayısıyla çok güç bir ağ oluşturacaktır ve çok fazla sayıda insana ulaşıp çok daha rahat hizmet ulaştırabileceğimizi düşünüyoruz bu konuda. Hatta Doğu Marmara Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kadın Platformu'nu kurduk. TR42 kapsamında bütün illerle bir arada bu çalışmayı yürütmeyi planlıyoruz önümüzdeki günlerde. Kent Konseyi Kadın Meclisi olarak da KETEM'le birlikte Kanserde Erken Tanı Projesi'ni yapıyoruz. Bunun dışında da fikir kumbarasıyla halk da, tüm herkes, belediye bu konuda bize destek veriyor, Meclis binasında toplantı yapmamızı sağladı. Orada kadınların katılımını sağlayarak ihtiyaç olan proje fikirlerini o kumbarada biriktirip öncelik sırasına göre projelendirmeyi planlıyoruz önümüzdeki günlerde.

Yani o kadar çok şey var ki, süre kısıtlı olunca ben böyle oradan atlayıp böyle şey gibi anlatıyorum.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 50

BAŞKAN – Şöyle yapalım Selma Hanım: Yazılı olarak da alalım, komisyonun raporuna ekleyelim.

NİLÜFER KADIN KOOPERATİFİ BAŞKANI SELMA DEMİRELLİ - Daha iyi olacak çünkü ciddi anlamda hani deprem sonrasında çok fazla çalışmalar yaptık hatta tinerici çocuklarla çalıştık ve tinerici çocukları Kızılayın gönüllüsü hâline getirdik. Bu çok başarılı bir çalışma. Bunun örneği şöyle, şimdi de uygulanabilir, hani o çocukları ara buluculuk diye bir proje çerçevesinde biz bunu okul öncesinde de yapıyoruz 6 yaş grubunda. Mesela, Ahmet Ayşe'ye vurdu. "Öğretmenim, Ahmet Ayşe'ye vurdu." diye şikâyet değil, orada oturup konuşup kendileri çözüm üretiyorlar, Ahmet Ayşe'ye neden vurdu? Neden sen ona vurdun? Vurmaman gerekiyor. Elini kaldırdığı zaman o eli okşayarak hani sevgi aşılamaya çalışıyoruz. Bu konuda çalışmalarımız var. Tabii, bunu daha detaylı olarak sonra anlatırız, keşke zamanımız daha uzun olsaydı.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

NİLÜFER KADIN KOOPERATİFİ BAŞKANI SELMA DEMİRELLİ - Ben teşekkür ediyorum.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ederim.

Öncelikle bir konuya açıklık getirmek istiyorum. Deprem sonrasıyla ilgili çalışmalar hakkında soru sormuştum. Okullarda yapılan çalışmalarını çok iyi biliyorum, Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF'in ortak çalışmasıdır adı da: Psikososyal Okul Projesi'dir, çocuk odaklıdır, o çalışmayı ben biliyorum ama benim sorduğum, avukat katılımcımıza sorduğum soruydu, direkt yetişkin odaklı veya aile odaklı bir çalışma var mı diye sormuştum.

NİLÜFER KADIN KOOPERATİFİ BAŞKANI SELMA DEMİRELLİ – Evet yaptık, UNICEF'le yine...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – O Psikososyal Okul Projesi'dir, çocuk odaklıdır, aileler alır. DT'ci arkadaşlarım çok iyi bilir, aynı eğitimden ben de geçtim. O çocuk odaklı ailelere ekstra bir yönelimdir. Benim söylediğimi daha çok PDR'ci ve KDT'ci arkadaşım anlayacaktır, yetişkin odaklı ve aile odaklı başka bir şeydir. Burada Van depreminden sonra Mehmet Sungur Hocanın bu konuda bir çalışması vardır, kitapçığı vardır. Belki o kitapçığı edinirseniz biraz daha fikir edinebilirsiniz.

NİLÜFER KADIN KOOPERATİFİ BAŞKANI SELMA DEMİRELLİ - Sizin dediğinizi biliyorum, biz onu aslında onun dışında yaptık biz kendimiz kooperatif merkezimizde 1.250 prefabrik ve 888 çadırın olduğu alanda yetişkinlerle, anne ve babalarla Türk Psikologlar Derneği, sosyal hizmetler uzmanlarıyla birlikte yaptık. Sizin dediğiniz UNICEF'le olan, onun ayrımını da biliyorum. Orada gönüllü eğitimciydim zaten.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – O farklı bir çalışmadır. İki çalışmayı birbirinden ayırmak lazım.

NİLÜFER KADIN KOOPERATİFİ BAŞKANI SELMA DEMİRELLİ - Tabii ki ayırarak söyledim zaten. İki ayrı bir çalışma.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Selma Hanım.

Şimdi, Aysel Aköğretmen. Siz Kadın Dayanışma Derneği adına mı katılıyorsunuz? Kent Konseyi değil değil mi?

KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ AYSEL AKÖĞRETMEN - Hayır, değil.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ederim, buyurunuz.

KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ AYSEL AKÖĞRETMEN - Merhaba, hoş geldiniz.

Ben küçük bir şeye değineceğim: Bu deprem sonrası kadınların, böyle yardım alan kadınlarımız var tabii ki ama bir de çalışmak isteyen, evde ürettiklerini satmak isteyen kadınlarımız var. İşte, kimisi tülbent yapıyor, kimisi çeyiz yapıyor, kimisi tarhana yapıyor, kimisi börek yapıyor, bir sürü şey. Bunlar için bir pazarımız

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 51

vardı, bu pazarımız da çok güzel çalışıyordu. 40 kişiye yakın kadınıımız orada çalışıyordu. Fakat bu kentsel dönüşüm nedeniyle bozuldu. Belediye de kapattı daha doğrusu bunu. Şimdi, bu kadınlar şimdi açıkta kaldılar, hepsi ailelerine bakıyorlar, biliyorsunuz.

BAŞKAN – Biliyorum... Ya, çok maliyetli bir şey de değil, haftanın belli günleri, ya da normal semt pazarlarına haftanın bir günü belki hanımlara böyle bir şey açmak...

DÜZCE BELEDİYE BAŞKAN VEKİLİ SALİH KESKİNLİ - Başkanım, bu konuyla ilgili bir çalışmamız var, çok yakında hizmete açacağız.

KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ AYSEL AKÖĞRETMEN - İnşallah yani bu dayanışma derneğine üye olup da açıkta kalan kadınlarımıza biz öncelik istiyoruz öncelikle. Söylemek istediğimiz buydu. Ulviye Hanım olsaydı çok şey söyleyecekti ama...

BAŞKAN – Ulviye Hanım'ın çok şey söyleyeceğine eminim ama Ulviye Hanım bize yazılı da vermek isterse onu da alabiliriz.

KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ AYSEL AKÖĞRETMEN - Tabii ki verecektir muhakkak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Deniz Atı Kadın Dayanışma Derneği adına da Vahide Aksan.

Vahide Hanım, hoş geldiniz.

Buyurunuz,

DENİZ ATI KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI VAHİDE AKSAN - Merhaba.

Vallahi, geldiğimde üç saat konuşurum söz aldığım gibi bir enerjim vardı fakat şu an üç dakika ben konuşup kimsenin dinleyemeyeceği bir durumdayız galiba. Son konuşmacı olmanın böyle bir dezavantajı var.

Hemen şundan bahsetmek istiyorum: 2004 yılında Salih Bey'in cümle içinde kullandığı sığınmaevini Meclis üyeliği zamanımızda Düzce'ye kazandıran çalışmaları yapan kişiydim. Danışma merkezinde Hülya Hanım'la birlikte o çok değerli hatta belediyelerin sosyal projeleri içerisinde aslında en önemli yer işgal eden ama öncelikleri olmayan bir danışma merkezi ve bir sığınmaevi macerası yaşadık Düzce'de diyelim.

Umut ediyorum, Salih Bey'den ve Başkanım'dan da rica ediyorum, devamı gelsin, bir sığınmaevimiz var, sağ olsun sosyal hizmetler götürüyorlar, ASPİM bu anlamda başarılı çalışmalar yapıyor, onun da farkındayım ama neden belediyenin de bu hizmeti aksamış olsun? Çünkü geldiğimiz noktada daha öncesi başlangıç noktamızda Düzce sığınmaevini kabul etmekte oldukça fazla güçlük çekti. Çünkü yapı olarak erkeklerimiz Allah'a şükürler olsun, hiç kusurlu değiller, hiç kimse kendinde suç aramıyor. Bu doğrultuda da erkeklere yönelik çalışmalara hiç kimse itibar etmedi.

Biz kadınlardan yola çıktık, eyvallah gelen müracaatlar da bu noktadaydı, kadınların gelişi erkekleri bize getirdi ama erkekler her seferinde gene suçluyu kadınlar ilan etti. Akabinde, sığınmaevi sonrasında 2014 yılında bir proje, Kadına Karşı Şiddette Farkındalık Artırma Projesi, Avrupa Birliği projesi çalıştık. burada da 1.700 kişiye ulaştık ve gördük ki erkekler gene maşallah, sorunları yok, tek suçlu kadınlar. Biz kadınları eğitiyoruz, erkekler hiç üstlerine alınmadılar. 1.700 kişinin içerisinde yaklaşık 600 kadarı erkekti, erkeklerle iletişim kurmak bir hayli güçtü. Sosyal hizmetler... hani vekilim de dedi: "Erkeklere yönelik çalışma var mı?" Hayır, yok. Çünkü erkekler kusursuzlar, böyle bir algımız var çok şükür Düzce'de.

Bu noktada şunu söylemek istiyorum: Gerek Avrupa Birliği projeleri olsun gerek ne bileyim, İçişleri Bakanlığı, marka birçok yer proje veriyor ama kadınları eğitmekle geçiştiriyoruz biz bu projeleri ve bunlar destek görüyor. Umut ediyorum ki bu anlamda da erkekler inşallah, erkeklere yönelik projeler gerçekleştirilsin. Bunu

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih :11/04/2016

Saat :

Kayıt:AileBüt.

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 52

şey olarak... Şimdi, Sedat Bey çok güzel ifade etti, aslına bakarsanız bizim sığınmaevinden gelen sorunlarımızı yazdım, benim iki üç sayfalık sunumum vardı ama biz Sedat Bey'e, Sedat Bey Hâkime Hanım'a, dolayısıyla girift bir döngü var. Hepimiz her şeyin farkındayız ve hepimizin sorunları aslında ortak.

Bu noktada sizler bizim sözcümüz ya da yasa koyucular olarak da şu Millî Eğitimle ilgili düzenlemelerin yapılması, ivedilikle yapılması gerektiğini düşünüyorum. Liseler için Millî Eğitim nasıl bir çalışma yapar onu da bilmiyorum ama liselerde şöyle bir algı var: Gençlerimiz kıskanılmayı sevilmek sanıyor. "Benim sevdiğime yan baktı." diye gidip diğerini bıçaklayabiliyor. Ne öfke kontrolleri var ne sevgiyi veya ileriye düşünebilecek durumları var. Bu anlamda da nasıl yardımcı olunabiliyorsa biz üstümüze düşen neyse, hangi konuda görev almamız gerekiyorsa burada olduğumuzu da bilmenizi istiyoruz.

Çok sözü uzatmayacağım, üç dakikamı doldurdum, sabrınız için teşekkür ediyorum. Burada olmak çok güzel, sizler de hoş geldiniz, inşallah tekrar bekleriz.

Sayın Valim, siz mükemmel bir valisiniz Düzce'nin başında, özellikle söylemek istiyorum. Ayşe Hanım, çok büyük bir şanssınız Düzce için. Bir kadın vekile sahip olmak çok güzel. AK PARTİ Kurucu Kadın Kolları Başkanı olmamdan ileri belki böyle bir sempatim de var, bu da başka bir şey ama el birliğiyle umut ediyorum ki Düzce çok daha güzel yerlere gelsin ve tabii Türkiye.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Aksan.

DENİZ ATI KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI VAHİDE AKSAN - Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Artık toparlayalım, gerçekten çok söylenecek söz var ama herkes çok da yoruldu farkındayım.

Eksik kaldığını düşündüğünüz ya da toplantının devamında "Ya, şunu da söyleseydim keşke." dediğiniz bir konu varsa arkadaşlarımız mail adreslerini verecekler, lütfen oraya mail atın; biz bunları tutanaklara, raporlara geçirelim.

Ben, tekrar, hem üyelerimiz başta olmak üzere, katılımcılara ve tüm davetli misafirlerimize ve uzmanlarımıza bu toplantının organize edilmesinde görev yapan Sayın Valim başta olmak üzere Düzceli hemşehrilerime ve aynı zamanda Komisyon görevlisi arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Yani herkes hemen hemen ayrılmadan salonda sonuna kadar diğerini dinledi. Onun için, özellikle bu katılımınızdan dolayı teşekkür ediyorum ama yapacak çok işimiz var. Yani biz Komisyon özelinde notlarımızı aldık ama onun dışında burada bu anlamda bir Düzce fotoğrafı da çıkarma şansımız oldu. Bir sonraki toplantıda aslında Düzce özelinde tematik toplantıları belki de yapmamız gerekecek. Mesela madde bağımlılığı için bir özel toplantı, eğitim için bir özel toplantı, gibi gibi bu anlamda tematik koordinasyon toplantıları yapmamız gerekiyor, bir iki ayda bir bunları inşallah yapalım arzu ederim.

Salih Bey ödevlerini aldı Düzce adına. Onu da ayrıca bir toplantı konusu yapalım.

Tekrar teşekkür ediyorum katılımınızdan dolayı. Dağılmadan evvel bir aile fotoğrafı çektirebilirsek dışarıda sevinirim toplantının anısına. Aynı zamanda bir yemek ikramımız olacak.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati:14.20